G
c:72.

~~jj c 7~~

G.c.72

KK. 1. 37.

ANTIQVITATVM HETRVRIAE, SEV DE SITV CLANARVM

Fragmenta Hiſtorica,

DEQVE REBVS FÆLICITER GESTIS CIVITATIS ARETINÆ, CLVSINÆ, AC CORTONENSIS *CVM SENENSIBVS, FLORENTINIS, EXTERISQVE,*

AD ILLVSTRISSIMVM, AC GENEROSISSIMVM

D. COMITEM HIERONYMVM DANDINVM.

Senogalliæ Anno M.DC.LXXXXVI.

Apud Franciſcum Antonium Perciminccum. *Superiorum Permiſſu.*

ex dono Dni Francisci Dyni Em.mi Card. Cursij Auditoris et eiusdē Operis Authoris

Illuſtriſſimo, & Clariſſimo
D. COMITI
HYERONIMO DANDINO
D. ET PATRONO SVO COLENDISSIMO.

Conſueuere, Illuſtriſſime Domine, litteratum ſtudioſi, qui typis prouidè labores ſuos committere neglexerſit eoſdem fidelium oculis amicorum, ſapientumque ſubijcere, nè omnimoda obliuione deperderentur: nèue ignari, ac cæterorum vulgus iners egregios quoſcumque irridere præſumat; hoc conſilio beneficentiæ tuæ ſapientiſſimæ, qui me ſummo amore, ſummiſque honoribus es proſecutus, quique

mira eruditione, ingenioque præcæteros huius Prouinciæ elato plurimùm polles annuenti hæc manuſcripta transmittenda curaui, quæ tamen grauibus curis, morbis pluribus, erumnis, officiorumque onere propemodùm feſſus, atque in ipſa iuuenta ſeneſcens omiſi perficere, & vt morem gererem beneuolentiæ tuę manibus amicorum quorumdam talia qualia ſint vindicaui, omnem lapidem mouendo nè in lucem ab ijſdem èderentur, nedũ quia hiſtoria ſuo indiget complemento, & fragmenta conſcribendo ob inuolutos rerum caſus, Locorumque geſta ſeriem annorum retinere per dificile viſum, ſed nè inuidis, ac Blateronibus præbere ſuperinſiſtendi argumentum, & ab inſtituto meo aliena viderer contexere; ad ea conſcribenda coegit Patriæ amor, quia ex Peripatetico prima iuſtitia eſt, quæ Deo proſſima, quæ patriæ, parentibuſque, poſtrema quæ vita iam functis debitum ſuum cuique præſtemus officium, ſiquidèm magis vnuſquiſque naſcitur Reipublicæ, quàm ſibi, & parentibus, ita enim Arpinas Demoſthenes omnium ſocietatum nulla eſt gratior, nullaque charior, quàm ea, quæ eſt in Republica, vnicuique noſtrum chari ſunt parentes, liberi, propinqui, familiares, ſed omnium charior patria, pro qua quis dubitet mortem oppetere, ſi ei ſit profuturus, & qui patriam adiuuerint, auxerint, certus eſt deſignatus in Cœlo locus, vbi cum beatis omni æuo fruantur, &

Neſcio, qua natale ſolùm dulcedine cunctos
Allicit immemores, nec ſinit eſſe ſui.

Stimulum etiam præſtitere Ciuitatum Vallis Clanarum in Ætruria decora geſta, quæ nè dicam iacere, ſed vel

incu-

incurioſiùs tradi, vel minùs expingi ſolertèr ab ijs, quorum olim in eiuſmodi ſcriptis elugubratio deſudauit, & ſimùl vt à quorumdam aſſertis ira, ſtudio, vel inſulzè editis ex monumentis diligentiorum eruditorum ſtudio vulgatis explorata pro animi priuata voluptate, ac eruditione vindicarem. Quæ quàmuis ob magnitudinem animi tui minima re, & pondere fortaſſe cenſeantur, lætaberis in Vrbium, ac familiarum vetuſtiſſimis principijs, qui origine, ac generoſa Nobilitate ſuprà cæteros fulges, potiſſimùm quia plurima recenſentur Senarum Reipublicæ egregia facinora, ex qua Clariſſimam Familiam Dandinam originem duxiſſe compertum eſt. Etenim ſeptingentis, & vltrà elapſis annis Longobardis exactis libertatem pleniorem Senarum Ciuitas aſſecuta eſt, pluribus primarijs Viris Auctoribus, inter quos Dandinus ille Patriæ, nè dixerim Pater, ſeù lumen, prudentia, ac ſtrenuitate memorandus, Caſtrorum Perolæ Dominus, Tatti, ac Montis Maſſi ad Senarum maritima, necnon Montis Ciani ditionis Volaterranæ, vt lapideæ Inſcriptiones, inſignia Gentilitia Senioribus comprobarunt, & Familiæ monumentis liquet. Primi enim conſueuerunt Ghoti, Longobardiquè Ducatus, Marchionatus, ac fœuda de Republica optimè meritis impartiri, quod eſt indubitatum argumentum Magnanimos Dandinorum Auos extitiſſe præpotentes à longinquis temporibus, cum non ſine labore, annorumque decurſu Familiæ ad Dominia, Apicemque rerum promoueantur, quorum veſtigijs Nepotes emeritiſſimi inhærentes ſibi famam nunquàm perituram comparantes, ſecuritati Patriæ, Ciuium famæ conſuluerunt. Aucta

enim

enim Senenſium diſſidia Franciſcus compoſuit hoſtibus profligatis, ac Petrus Dandinus Alexandro III. Senenſemorum ſuauitate, fide ſummoperè gratus, quo vno maximè ex Conciuibus grauioribus, arduiſque negotijs vſus eſt ad Cardinalatum euectus, vt nouitèr Addentes ad Ciacconium recenſent in Vita Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium per hæc verba. *Petrus Presbyter Cardinalis titulo S. Sabinæ ab Alexandro III. Teſte Patre Alphonſo Ciacconio Cardinalis renunciatus contra Hæreticos Albigenſes apud Toloſam in Aquitania Anno* 1178. *Legatus eſt, ſapientia, & doctrina clarus*. Hunc fuiſſe de Domo Dandina ex veteribus inſignijs trium Syderum, Antiquorum traditione, ac ex ſententia aliquorum, quos inferiùs referemus, palàm eſt. Cuius ex Nepotibus Vghus Dandinus in Reipublicæ adminiſtratione, potentia, opibus, animique virtute præcellens ad ſummum gloriæ faſtigium peruenit. Dauid verò filius Hughi diuino Spiritu adactus ſibi Diuum Galganum imitandum præfixit: & anno 1250. ad Ciſtercienſium Cœnobia conuolans, eo fulſit ſplendore virtutis, vitæ ſanctimonia, doctrina, ac regulari obſeruantia, vt Venerandus, ac Beatus Populi, ac famæ perſiſtentis vocabulo enunciaretur, & Innocentius IV. Romanis diffiſus in auguſtam Peruſiam profugus ſe, ac labentis Maieſtatis ſecuritatem ipſius Orationibus, ac Conſilijs crediderit, & commendauerit, ac Vrbanus IV. de frenandis Ciſtercienſium diſcordijs ipſius ope, ac ſapientia Bullam ſignarit. Anno verò 1270. Ad Epiſcopatū Souanenſem Populo acclamante, ac Comite Aldobrandeſco Auctore euocatus latuit per biennium, adeò enixè Chriſti humi-

humilitatem aſſequebatur, donec benigno Gregorij huius nominis X. Aretio reſidentis impulſu ad dignitatem capeſſendam arctaretur, cuius dexteritatem, rerumque gerendarum peritiam, facundiam, heroicaſque virtutes admirati excelſi Senarum Patres Caroli Angioini de Senenſibus in ſuſpicionem lapſi propè Mænia copijs ex tēpore admotis, & Ciuibus rei nouitate perculſis Epiſcopum Dandinum ad conciliandum Regis animum delegauerunt, qui Beatæ Virginis Senarum Patronæ ope nixus eo mentis ardore,ac ſpiritu ante ipſius Virginis Aram extra Mænia perorauit, vt radijs effulgere, & nouum, diuinumque hominem induiſſe Regi videretur, vt pertinax, ac in vltionem propenſus Regis animus, Duceſque ad arma parati ad concordiam reducerentur, regijs lilijs Dandinorum Gentilitio Stemmati elargitis, meritis denique, & virtutibus clarus ad cæleſtia Virum profectò Venerabilem euolaſſe conſenſu traditum.

Verùm perpetuis odijs, ac ciuilibus armis ſciſſa Senarum Republica, hæc inſignis Familia in vetuſtiſſimam Vrbem Cæſenatem recipitur; quod quibuſdam ex Scriptoribus anſam præſtitit Nobiliſſimæ Familiæ Bandinæ, ſiuè diuerſi Stipitis, ſeù vt alij veriùs autumant incuria decurſu temporum eiuſdem agnationis egregios tribuere bello, togaque Viros, inter quos maximè emicuere Franciſcus Equitis Saluſtij Bandini Nepos Bandinus, ac Germanicus Archiepiſcopi Senarum clementia, ac doctrina Patres emeritiſſimi, ac Marius Bandinus, qui vnus ex ſtrenuis Senarum libertatis Defenſoribus expugnata Senarum Vrbe cum clariſſimis Viris, Matroniſque profugus inſcriberet in numiſmatis, *Reſpublica Senenſis*

in

in Monte Ilcino. De Bandina verò Familia Florentiæ cō-morante Octauius Cardinalis Bandinus à Clemēte VIII. 1595. renunciatus, ac ſecundus Firmi Archiepiſcopus, eademque dignitate Petro Dino conceſſa Flaminiæ Legatus creatus. Ex Familia Dandina emanauit litteratiſſimus Hyeronimus Dādinus Anſelmi Equitis filius Prælatus Domeſticus, & à ſecretis Pauli III. Caſertæ, & Imolæ Epiſcopus bis pro arduis, implicitiſque negotijs ad Regem Gallum, & bis ad Carolum V. Nuntius tranſmiſſus, & denique à Iulio III. an. 1551. ſacra Purpura inſignitus titulo Sancti Marcelli, iterùmque miſſus ad Carolum V. de latere Legatus, de quo cecinit Ianus Vitalis.

Magnorumque parat, dum præmia grata laborum
Dandine Vir clariſſime
E ſeptem Geminis plaudit tibi collibus ingens
Regina Roma Gentium.

Imolenſem Eccleſiam Patri Anaſtaſio Vberto ex Sorore Nepoti Theologorum maximo tradidit, eoque vita functo, iterùm moderandam ſuſcepit inuidis fatis immaturè raptus Anno ætatis L. à reparatione Mūdi MDLIX Eques quoque Pompeius Dandinus conſilio, manuque egregius Filiorum Marci Agrippæ, ac Anſelmi dotibus clarior, quorum primus in vtroque iure peritiſſimus ad Epiſcopatum Æſinæ Ciuitatis vocatus anno 1599. vbi perpetuis Ciuium laudibus, omni æuo famæ, ac gloriæ adoleſcit. Anſelmus vtriuſq; Signaturæ Referendarius à Gregorio XIII. in Gallia Nuntius, Bononiæ Vicelegatus, Peruſiæ Gubernator electus, ac vnus ex Ponentibus Sacræ Conſultæ deſignatus. Pompeius Nepos Gregorij

gorij XV, & Vrbani VIII. Prælatus Domeſticus in peragendis, decernendiſque negotijs prudētia clarus, Legum, ac ſacrorum Canonum ſtudioſiſſimus. Iunior quoque Anſelmus D. Comitis Herculis Dandini filius morum probitate, ac maximo in re litteraria iudicio pluribus Italiæ Tribunalibus integerrimus Præſes, Epiſcopus Ceruiæ creatus immaturæ anno ætatis 38. ſui deſiderium reliquit Pater Hieronymus Societatis Ieſu in Patauina, Peruſina, ac Pariſienſi Vniuerſitate, Phyloſophiæ; ac Theologiæ Lector, edidit de corpore animato, Eticam ſacram, ac relationem Legationis ſibi iniunctæ per Clementem VIII. ad Patriarcham, ac Maronitas Montis Libani. Redoleſcit Auorum memoria in vigilantiſſimo, ac integerrimo Senogalliæ Antiſtite Mutio Dandino, qui Muſis amicus, ac hiſtorijs verſatus tanta decoratus ęquabilitate, vt neque familiaritas contemptum pariat, neque dignitas affabilitatem peſſundat comuni Populorum, ac Prouinciæ ſenſu Pauperum Pater, morum candore, ac prudentia famigeratus, ſtructis in ea Ciuitate, ac Rochæ in Contrata ære ſuo ædificiis ſummoperè liberalis.

Æquè in re militari Duces, Equiteſque laudabiles oſtentant patentia Dandinorum monumenta etenim ijs poſthabitis, qui longa ſerie annorum in Republica Senarum, tàm pace, quàm bello floruere, ac etiam prætermiſſo Oddo Antonio Dandino, qui opibus; famaque maximus anno 1525. cum Ioanna Borbona Excellentiſſimorum Marchionum Montis Sponſalia contraxit, eximium recenſebo Militum Præfectum Pompeium Dandinum, qui à Carolo V. ob egregia in re militari facinora Eques auratus, Comes Palatinus cum

*

Priuilegijs ampliſſimis nominatus Aquila Imperiali ſibi, poſteriſque donata à Paulo, ac Iulio III. omnium Arcium Romandiolæ Præfecturam ſortitus emicuit fortitudine, ac fide, ac ſtrenuiſſimum. Vitum Marcum Agrippam ſub eodem Carolo Equitatus Capitaneum, ac Magiſtrum, qui in expeditione aduersus Turchas diem clauſit numquam gloriæ moriturus, Hyacinthum quoq; Ducem Militum Cuſtodiæ Magni Etruriæ Ducis, ac iuniorem Marcum Agrippam Dandinum Patruum tuum Equitem Melitenſem in flore ætatis Turcharum hoſtem infenſiſſimum, nec non Hieronymum equè Patruum tuum in Belgio, ac Sabaudia militia clarum, an nè ingrato ſilentio inuoluendi Comes Hercules Dandinus, ac Comes Oddus Antonius Genitor tuus, an tu ipſe, Agnatique ſui Viri vndequaque clariſſimi, vt fama tot geſtorum inter gentes diffuſa à Bononienſibus, Peruſinis, ac Ceſenatēſibus inter Patritios primi ordinis Gens Dandina dudū recepta generoſa, ac incorrupta nobilitate ita refulget, ita à ſeculis pluribus affluit diuitijs, vt meritò inter primarias Italię Familias iure recēſenda ſit, quę & Viros ſuperiùs laudatos cōmendarunt ex Familiæ documētis Abbas Libanorius in Vita Venerabilis Epiſcopi Dauidis Dandini impreſſa Venetijs 1605. Pōpę Senenſes, Apoſtillę ad Cronicas Senarū Biſdomini: & in iiſdē Cronicis M.S. Epiſcopus Patritius, P. Vghellius, P. Ciacconius, & fama, vetereſque comprobant traditiones Seniorum.

Tu itaq; Iuuenis eruditiſſime, qui verborū facūdia, gratiaq; emines plurimùm, opus breui dierum periodo confectum legere nè dedigneris, nouumque hoc benignitatis tuæ argumentum patefacere, quod ſi amplitudinem

tuam

tuam conſideres, animumque offerentis deuinctiſſimum perpendas te hoc denegaturum ambigere neutiquam poſſum. Valeas teque, & tuos ad ampliora Serua Patriæ Amor, & Prouinciæ ornamentum.

Romæ 1 Iulij M,DC.LXXXXIII.

Sopra l'hiſtorie di Valdichiana

Attribuite all' ingegnoſa Penna

DEL SIGNOR

FRANCESCO DINI

AVOCATO SANESE

Parla Lucignano Patria natiua del medeſimo.

SONETTO

Del Signor Sebaſtiano Dante Priore, & Auocato eruditiſſimo di IESI.

ERano i preggi miei dal tempo edace
O' già diſperſi, ò nell'oblio ſepolti:
Eran gl'auiti rai nell'ombre auuolti
Fatti ſcempio crudel d'Euo rapace.
Fù ſempr'il ſeno mio d'Eroi ferace:
Mà qual prò, ſe dal ſen materno ſcioki
I patrij Colli abbandonàro incolti,
Portando lungi la LICINIA face.
E pur vollero i Fati, amica Stella,
Ch'hoggi al Mondo riſorga rediuiua,
E quanto antica più, tanto più bella.
Hor tutto al tuo valor DINI s'aſcriua,
Se à chi vita ti diè vita nouella
Porge dotta la Penna all'hor che ſcriua.

In idem Argumentum hiſtoriç Aetruſchæ D. Frãciſçi Dini

EPIGRAMMA

D. Ioſephi Radicini de Monte Georgio Bononiæ doctiſſimi, & integerrimi Auditoris; & Romandiolæ Generalis Locumtenentis.

Iunior implicitas DINVS diſrumpere lites,
Preſeſque Aeſinis dicere iura ſolet.
Sermonetanis, Nurſinis, & Beneuenti
Auditor Monaci, quaque Rauenna vetus.
Fruſinis, Romę Iudex, & cętera norunt
Galli, atque Hiſpani, & qua fluit Arnus aquis.
Patria, LICINII Colles, ab origine Sena,
Nomen fama refert, quod latet hiſtoria.
Geſta Virum, & CLANAS deſcribis primus, & vnus.
DINE ibi laudatus primus, & vnus eris.

In hiſtorijs Vallis Clanarum D. Franciſco Dino vulgò aſcriptis

DISTICHON.

D. Petri de Melioribus I. V. D. Sarnanenſis.

ASſecla Democrithi, fidus Baldo, atque Camenis
DINVS Clanarum primus in Hiſtoria.

Alle

Alle Glorie del Sig. Auditore
FRANCESCO DINI
PER LE HISTORIE DI VALDICHIANA.

Alludendo all'Arma del medeſimo formato da vn GIGLIO, che regge vna CROCE coronata con due STELLE.

MADRIGALE

Del Signor Giouanni Peci Vice Poteſtà dal Monte Santo Vito

DAlle Toſche riuiere
Stemprando eterni inchioſtri
Con ſuo nobil penſiere
D'Ignoranza Letea calcando i Moſtri
Cinto il fronte d'alloro
In queſto Regio Suolo
Venne DINI à trattar penna erudita
Arricchito lo Stemma, hà il Giglio d'oro;
E di gloria ſul Polo
S'hebbe per ſcopo il ver con face vnita
Arderan ſempre più fulgide, e belle
La CROCE coronata, e l'auree STELLE.

Nel

Nel publicarſi l'Antichità Toſcane, compoſte dal Sig. Dottor Franceſco del Sig. Pietro Dini.

Si ſcherza sù l'Arme, e ſi lodano alcune Opere dal medeſimo compoſte.

ODA

Del Signor Dottor Emilio del Signor Marc'Antonio de Nobili Gentilhuomo, & Accademico eruditiſſimo di Ieſi.

COn ardente desio dall'alto Cielo
Delle Diue d'Apollo Arco, e faretra
Imploro acciò per l'etra
Riſuoni il mormorio vie più ſonoro,
E lungi ſian da me le gran follie
Odi Cadmo, odi Tebe altre bugie.
Mà con arguto ſuono è veritiero
Con le Pieridi ſue il Dio di Pindo
Sparga dall'Arno all'Indo
Il Nome di FRANCESCO reſo altero
Nell'Italiche Curie, oue rimbomba,
E la fama dà il ſiato all'aurea Trumba.

Ond'Io

Ond'Io tempre le corde del ſonare
Vò teſſend'Hinni al ſuo bel Nome adorno
Più che di luce il giorno
Di virtudi, e di glorie aſſai ben rare,
Che moſtra homai, che nel Caſtalio loco
Fà il ſuo buon pletero ogn'altro accento roco.

FRANCESCO à i gran fulgor di tua virtude
S'offuſca di Solon l'antica fama,
Se inuitta Aſtrea ti chiama,
E nel ſuo giuſto ſen lieta ti chiude
Minerua altera del Licinio oliuo,
Per te nell'Eſſa impetra il grido Argiuo.

Così n'andarà la tua gran fama à volo
Il nobil dire, e l'armonia ſonora
S'vniran Serti di Flora,
E quei dell'Eſio, e del Saneſe Suolo,
A te 'l Colle Licinio, oue Minerua
Gl'Aui adorar, vn ſerto d'Or riſerua.

Folle ſon Io, che à [illegible]elfica tua lira,
Sì perfetta nel ſuon non può bramare
La Muſa mia recare
Più gloria, ouero honor, mentre rimira,
Che qual Ione nouel in Proſe, e in Carmi
Decanti Storie, & il valor dell'Armi.

E ſe dell'Eſio, e ſuoi Caſtelli illuſtri
Teſſi le glorie, e in Verſi ſcriui i pregi,
Ben tra gli huomini egregi
Aſcritto, le tue lodi in lunghi luſtri
L'Eſio decanterà, e l'Eſſa auito
Per te gonfio n'andrà oltre del lito.

D'an-

D'antica Nobiltà germe glorioſo
L' DANDINO Eroe con degna ricompenſa,
Qual ſerba à te, ch'immenſa
Nel tuo Carme erudito, & armonioſo
Degl'Aui ſuoi la gloria approui, e moſtri
Homer verace in eruditi inchioſtri.
Mà il primo nò, nè forſi tu ſei ſtato
Il più degno trà DINI, e Siena dica
Di Famiglia sì antica
I Patritij guerrier, lo Stuol togato
Le Carte Signoriſte è il libro d'oro;
E de'Leoni principiò con Loro.
Il primo DINO fù Campione audace
Con Goffredo Buglion la Sacra Croce
(Di Soliman, del Trace,
Per rintuzzar l'ardir reſo sì atroce)
Tra Crociferi preſe, e in Iſdraelle
La CROCE inalberò con le due STELLE.
GIANNI, e DINO, da cui GIOVANNI prode,
Indi FRANCESCO, e poi PIETRO eſule reſo,
Che col Grifolo acceſo
A ſoſtener la libertà con lode,
Queſt'è tolto alla vita, ei con conſiglio
In Lucignan và à terminar l'eſiglio.
Siena d'Eroi feconda, hor ſe produſſe
Di ſcienza vn Corifeo al par d'Atene
Eſultar li conuiene,
Se l'ignoranza il DINI ſuo diſtruſſe
Da quei hebbe l'origo, e in Siena appreſe
Le ſcienze, e'l metro, ond'immortal ſi reſe.

✠✠✠ INDEX

INDEX AVTORVM,

Qui copioſè in Opere referuntur.

ADdentes ad Platinam hiſt. Pontificum.
Adriani Storie Fiorentine.
P. Albertus Italia.
P. Alberto Lazzari Domenicano delle cauſe, e origimi delle guerre.
D. Alexander Ionius de ſolemnitatibus in contactu Minorũ.
Alexander Trentacinquius variarum reſolutionum.
Annali de' Cappuccini.
P. Annius Viterbienſis antiquitatũ Aetrurię, & ſuper Berosũ
P. Antonius Poſeuinus apparatu ſacro.
S. Antoninus hiſt. Florentinę.
Antonio Brucioli Plinio volgare.
Appianus de Bellis Ciuilibus.
Ariſtoteles Politicorum.
Aſcenſius Commentaria ad Horatium.
Auguſtinus Dathus Senenſis hiſt. & Epiſtolę.
Auguſtinus de Numiſmat.
Aulus Gellius noctium Atticarum.

Baldus

BAldus in Commentariis, & conſiliis.
Bartolus in Commentariis, & conſiliis.
Barbatus conſilia.
P. Bartholomęus Baſſus de felicitate Florentię.
Abbate Bartolomeo Machioni Chiuſino. Riſpoſta al P. Abbate Gamurrini, altra riſpoſta a Signori Saneſi.
P. Barbieri Vita di S. Agneſe Politiana
Benci Storie di Monte Pulciano.
Beroardus Rutilius de re ruſtica.
Biſdomini Croniche di Siena M. S.
Biondi da Forlì Italia.
P. Bonſignori M. S. nella Libraria di S. Martino di Siena
Burali de Veſcoui Aretini.
CArdinalis Burgheſius, Epiſtolę in Bibliotheca S. Martini.
P. Ciacconus Vita Pontificum.
Capitoli nella Cancellaria di Lucignano.
Capicius Latro Deciſiones.
Caſtrenſis Conſilia.
Carolus Sigonius de antiquo Iure Italię.
Caualier Fontana del Monte Citorio, Diſcorſo ad Innocentio XII.
Cini Vita di Coſimo Primo Gran Duca di Toſcana.
Cicero de legibus, & contra Rullum.
Cipriano Manenti Storie.
Cluerius Antiquitatum Aetrurię.
Collenuccio Storie Napolitane.
Criſtoforo Landino Plinio volgare.
Criſtoforo da Forlì Cronica
Cornelius Tacitus.
Curtio Inghirami antichità Toſcane.

D Euther.

Diodorus Siculus.

Dioniſius Alicarnaſſeus.

F *Aſti Senenſes.*

Florus Epitome.

Franceſco Sanſouino dell'Antichità del Mondo.

P. Franciſcus Carriera Croniche Pontificum.

Fontanella Deciſiones.

P. Fortunio Croniche del Monte San Sauino

Frontinus de Colonijs, & Strattagem.

Fuluius Vrſinus de Nobilib. Familijs Romanorũ.

G *Enebardus in Cronicis.*

Abate Gamurrini Aretino Famiglie Vmbre, e Toſcane, nell'Iſtoria di Arezzo M. S. appreſſo più Letterati Aretini.

Gherardus Voſſius.

Giraldus de Sepulchris.

Giouanni Villani Storie Fiorentine.

Giouan Battiſta Vannini Scrittura M.S.

Guicciardino Storie di Firenze.

H *Onorato Faſcitello tra le Lettere di Giouanni Turchis*

Horatius Flaccus Ode.

R *Iacobus Grifolus Orationes.*

D. Iacobus Balduccius Foroliuienſis in eruditiſſimis obſeruationibus ad Conſilia Ramonij.

Iacobus Cardinalis Amannatus Papienſis Epiſtolę.

Ianus Vitalis Epigrammata.

P. Ioannes Buſſieres Societatis Ieſu, Croniche Principum.

Iugurta Thomati Storie di Siena.

Iunianus Maius de Verborum proprietate.

Iuſtinus hiſtorię.

Iuuenalis Satirę.

P. Lan-

P. Landucci Selua Leuetana, & Cronicon breue.

P. Lauri Storia di Cortona.

Lelius Mancinus, Queſtiones geniales.

Leonardus Aretinus hiſtoriæ.

Abbas Libanorius, Vita Venerabilis Serui Dei Dauidis Dandini.

Libro delle Riformationi di Lucignano.

Lipſius Politicorum.

Epitome Liuiana.

Lucius Faunus antiquit. Roman.

P. Lucas Vuadinghus de Scriptoribus Ordinis Minorum.

Macrobius Saturnalia.

Mambrino Roſeo, Storie Napolitane, & aggiunte al Tarcagnotta.

Maleſpina, Storie Fiorentine.

Mancinellus Commentaria ad Horatium.

Marc'Antonio Guigues Idrographia M. S.

Marc'Antonio Miſſaglia Milaneſe, Vita di Giouanni Medici Marcheſe di Marignano.

Mannozzi dell'Aere, e Sito di Foiano.

Marco Guazzo, Hiſtorie, e Cronica.

Martialis Epigrammata.

Maſcardo Arte hiſtorica.

Maſtrillus, Deciſiones Neapol.

Meſa reſolutiones.

Minati Storie M. S. di Monte Pulciano.

Michael Buchingerius Hiſtoria Eccleſiaſtica.

Natalis Comes hiſtoriæ.

Natta Conſilia.

Caualier Nini, Guerre d'Italia M. S. nella Libraria del

Nobile

Nobile Franceſco del Sig. Gio Battiſta Piccolomini Saneſe.

O Nofrio Fedeli, Croniche.
Orlando Maleuolti, Storie di Siena.
Oſaſchus Deciſiones Pedem.

P Panninus Antiquitatum. Veronę.
▲ *Paolo Manutio, Lettere volgari.*
Petrus Oppemerus, Cronichę Orbis.
Petrus Marſius, Commentaria ad Silium.
Picus Antiq. Roman.
Pius III. Annales Senenſes.
Platina Vita Pontificum.
Pomponius.
Pompe Saneſi.
Poggio, Storie Fiorentine.
Polibius Hiſtorię.
Polidorus, Virgilius de rerum Inuentoribus.
Porcachi, Note al Guicciardini.
Propertius, Carmina.

Q Vintus Curtius Rufus.

R Amonius Conſilia.
Ridolphinus Praxi Recentiorum.
Rota Romana apud Bichium.
Rota in Recentioribus.
Ruth. 4.

S Alianus, Annales.
D. Sabellius Summa Tractatuum.
Saluſtius De coniuratione Catilinę.
Scottus Antiq. Roman.
Scala Hiſtor. Florentin.
Sebaſtianus Sauleolinus Florentinus Carmina Coſmianarum actionum.

Seruius

Seruius ſuper Aeneida.
Silius Italicus de bello Punico.
Spondanus ad Annales Barony.
Strabo Geographia.
Stephanus Biſantius de Vrbibus.
Surdus Deciſiones.
Suetonius Vita Cęſarum.
TArcaguotta Storie Vniuerſali.
Tholoſanus de Republica.
Thuanus Hiſtorię.
Tiraquellus in annot in dies geniales, & in l.2 Connub.
P. Torſellino, Storie.
Ser Toſi d'Andrea da Sinalunga, Contratti nell'Archiuio di Siena.
D. Aduocatus Tonſius Aeſinus M. S.
P. Torelli, Secoli Agoſtiniani.
Traiano Boccalini, Relationi di Parnaſo.
Cardinalis Tuſchus Practicarum. Concluſionum.
VAlerius Maximus.
Valla Commentaria in Saluſtium.
Vetruuius Architectus.
Virgilius Aeneidum.
P. Vghellus Italia Sacra.
Victorius Mutius Lucinianenſis in erudito Tractatu de Fortitudine, & de Re militari.
Volaterranus Commentaria Vrbis.
Volgangus Latius de Republica Romana.
Volſerus de Rebus Boycis.
D. Auditor Vrceolus, Conſultationes.
ZOnara, Annales.

Ex

EX commiſſione Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini mei Mutij Dandini Epiſcopi Senogallienſis, & Comitis attentè perlegi, ac ſedulò animaduerti Librum, cuius titulus eſt, *Antiquitatum Aetruriæ*, ſeù *De Situ Clanarum Fragmenta Hiſtorica*, nihilque in eo reperi, quod Catholicæ Fidei, ſanæque Doctrinæ aduerſetur, ac propterea dignum cenſeo, vt typis dari poſſit. Datum in Conuentu Sanctæ Mariæ Gratiarum propè Senogalliam die 8 Septembris 1695.

Ita eſt Ego Frater Laurentius ab Aeſio Ordinis Minorum Strictioris Obſeruantiæ Sacræ Theologiæ Lector.

Imprimatur,

Laurentius Bolis Vicarius Generalis.

Imprimatur,

F. Hyeronimus Maria Vrbinati Seruita Vicarius Sancti Officij Senogalliæ.

DE SITV

DE SITV CLANARVM.

CLanarum Fluuius Glanis Tacito, Glanicus Alexandrino ferè Æturiæ medio, vt in vbere Sinu in Lacus, ac Paludes extenſus per contrarium, ac diuerſum curſum Nauiculis patens ad Orientem, & Septemtrionem fluit, olim Lacus Cluſinus per veterem Cluſij ditionem propè Orbeuetum Palea amne commixtus in Tiberim tribus milliaribus relicto nomine trans Aretium in Arnum diffunditur; Romæ, ac Florentiæ exundationibus memoratus Tiberio Regnante, Tac.lib.1. in fin. orantibus Florentinis, & Legationibus Coloniarum, ac Municipiorum, nè ſolito alueo dèmotus in Arnum transferretur.

Varijs collibus circumdatus, Arboribus, & Pomarijs conſitis, viniquè albi, & vermiculi qualitate, copiaque clarus

Plin. lib. 14. lib. 15 c. 2. & 5.

Macr. Satur. lib. 3. Beroald. Rut. de re ruſt. lib. 3.

maximè Politiani, & Luciniani, & vua olim dicta *Talpana, & Conſciminia Aretina*. Olearum quoque prędulci ſucco in ea parte, qua ameno colle Licinianum fundit oleum, cum *Licinię gloria prępipua Olinę*, Plinio, Macrobio, Rutilio, cæteriſque laudatæ.

Strabo lib 5. Lel. Mancinus diſq. Geniales cap. 300. cent. 3.

Regio venationibus frequens, delicijs vndequaque affluens, Situ potiſſimùm in locis aquis paluſtribus remotis, aeris ſubtilitate, ac hilaritate, fontibuſque irriguis ſaluberrimo, vt agri beatitudinem agnouit Strabo, & exornat eruditiſſimus Politianus.

In amplas, fructuoſaſque ſpatiatur planities Aretinas, Vallis Chij, Fluentiæ pingues Florentinæ, Senenſiſque ditionis fines abluentis, Clari Politiani ad lacum vſque Traſimenum Auguſta Peruſia, & Anibalis victoriæ fama ſuperbientem ſpatio vltra LXX milliária in longitudinem, latitudine verò circiter XX à finibus Tipherni ad montana Scytonij.

Ciuitatibus, ac Oppidis circumfuſis vetuſtate, opibus, memoria fæliciter geſtorum inſignibus, Cortona, Cluſio,

Are-

Aretio, Politiano, Luciniano. Etenim relicta Græcorum leuitate, dataque antiquitati venia, quæ miſcendo humana diuinis rerum exordia auguſtiora faciat, *Liuio, Strabone, Polibio, Diodoro, Plinio, Dioniſio* Etruſcos liquet vetuſtiſſimos eſſe, rerumque copia affluentes, à quibus aras, ritus, diuinationes habuit priſca Italia *in vtrumque mare vergentes iam non Terras ſolum, ſed mare per totam Italiæ longitudinem impleuiſſe fama, ab Alpibus ad fretum Siculum, & Marcinam condidiſſe inter Sirenulas, & Poſſidoniam, & à Surrento ad Sillarum amnem triginta millia paſſuum agrum Picenum vrbibus, oppidiſque inſignem, & Campanum fuiſſe Tuſchorum, & Capuam olim Volturnam, & Nolam in poteſtatem redegiſſe, late maris dominos Sardiniam, Corſicam, Aethaliam*; vt Legati Samnitibus miſſi ad generalem Tuſchorum Conuentum ad Fanum Voltumnæ profeſſi ſunt *illos gentem Italiæ Armis, Viris, Pecunia prepotentem, & opulentiſſimam.*

Liuius lib. 1. & 2.
Strabo lib. 5.
Polib. lib. 2.
Diodor. lib. 11.
Plinius lib. 3. c. 5.

Dioniſ. Halicar. lib. 1.
Lucas de Linda.
Gritius Hiſt. Etr. fol. 2.

Liuius lib. 10.

Populos diluuij traditione horrore perculſos, in ea regnaſſe per nemora, ac

Montium cacumina, quos Vmbros dixere, quod imbribus ſuperfuerant; *quos exegere Pelaſgi* Theſſaliæ Populi tribus circiter Seculis ante Troianum excidium, *hos Lydi Duce Tirrheno Athis Lidorum Regis Filio* ſatu, & multitudine populorum ad quærendas Sedes adacto; qui ferè ſeptingentis annis antè Vrbem conditam Agillam potiti Cere denominauerunt, & Tarconti Tirrheni Filio demandatum, quod duodecim Vrbes conderet in locis munitis, copiaque rerum luxuriantibus. Verùm

Strabo L. C. quia, vt perhibet *Strabo, incurſantibus prædonum Nauigijs, ne cuniculis hoſtium bellicantium ad turmas, ac Piraticam illi Vrbium Conditores maritimas effugiebant oras; ſolùm Populoniam ex Tuſcis primam ad mare fundaſſe, in qua tuta iacerent propugnacula ad repulſandas inſidias, interim conſediſſe in Vrbibus Vmbrorum, ac Pelaſgorum, quibus plurimas atque optimas* occupaſſe diſſerit *Dioniſius*, easque præcipuè inacceſſibiles, & ſignantèr Cortonam *Stephano, & Dioniſio Crotonem fortunatam, & amplam*, quæ agrum coleret aptum Paſcuis, & qua vteban-

L. C.

Steph. de Vrbibus.

vtebantur Pelaſgi *arcem ad munimentum* aduersùs hoſtes: & vt Etruriæ *Acropolim* Tuſci *dixere Tirrhenicam*: hinc rectè *Herodotus Dionisio* relatus aſſerit *Crotoniates* ad ſuam ætatem *ſolitos vti lingua Pelaſgica*, *Polibio Cirtonium*, *Silio*, Coritona.

Penus nunc occupet altos.
Arreti muros Corithi nunc dirnat arcem
Hinc Cluſina petat.

Silius lib. 4. & 5. de Bello Punico.

Et alibi

Ergò agitur raptis præceps exercitus armis
Lydorū in Populos, Sedemque ab origine Priſci
Sacrata Corithi, inclitoſque à ſanguine Auorū
Meonios Italis permixta ſtirpe Colonos.

Volater. Com. Vrb lib. 5.
Ridolphin. prax. rec. cap. 15.
Laur. Hiſt. Cort. lib. 1.

Cluſium quoque in ditionem redegere Tirrheni, quod, vt Auctor eſt Liuius olim *Camers appellabant* ab Vmbribus Camertibus extructum *Polibio*, *Froncino*, *Cluerio* memoratis à *Cluero*, quod in prima ætate *Aranee* pugnam indicet cum victoria, cuius agro, veteriſque Cortonæ ad fontes Tiberis primam ſibi ſedem ſtatuiſſe comprobat Dioniſius, quia Situs lætus pabulo, munitaque in ea ætate præ ceteris Vrbes ſub montibus

Lib. 10.
Polib. lib. 11.
Front. Strattag. l. 1.
Cluer. lib. 2. f. 567. Ital. antiqu.
Plin. lib. 15, c. 39.

tibus

P. Ann. Viterb. de Reg. Aſſir. & ſuper Mirſilum cap. 2. Monalden. hiſt. Orbevet. lib. 1. fol. 13. Lel. Manc: dicto cap. 300. n. 30. fin.

Plin. lib. 3. Volater. lib. 5. Ann. de Antiqu. Etrur. Silius lib. 8.

tibus tutæ ſibi finitimæ ad auxilium paratæ, & ex recentioribus *Annius Albertus*, alijque poſt *Herodotum*, *& Dioniſium* ſcribunt, *in læua Tiberis parte conſediſſe* ſub Appenninis Aretinorum perque vberem Clanarum oram diffuſos agri fælicitate, Pagorumque frequentia allectos per propinquas, remotioreſque regiones famam triumphalem, ac arma victricia circumtuliſſe, & Crotonam fuiſſe Arcem, & Metropolim, cuius potentia, ac vis Armorum Populi illius etiam ante Vrbem conditam, Porſenæque Lucumonis Cluſinorum Regibus exactis ſatis indicent plurimos Lydorum, primoſque nedum genus, ſed virtutem, opeſque Poſteris transfudiſſe, ac gloriam militarem; Et deſcribit *Plinius Volaterrheni cognomine Etruſci in eadem parte Vulſinenſes*, nempè Tirrheni *antiquiores* (*vt Annius perhibet*) ab Æſtheteis rebus, ſacriſque propè Vulzinios in finibus Cluſinorum, vt malè *Volaterranus*, & poſt eum Scribentium vulgus legant *Volaterrani*, quorum ager vltra LXXX Milliaria Vulzinis diſtans

in

in remotiori parte poſt Cluſinos ad mare protrahebatur, nec diſſentiunt Silius, Virgilius Æneid.7.

Cortona Superbi
Tarcontis Domus.
Hunc illũ Corithi Tirrhena a Sede profectum;

reiecto etiam moderni Cluerij figmento de Ætruria circumpadana trans Appenninum, in qua primi Lydorum ſibi locum parauiſſent, cum *Strabo* deſcribat, *Tuſchorum fines ſub ipſis Liguriæ Montibus in Adriaticum Sinum proprio Mari capere originem, atque Tiberi, & Piſas* primam Tuſchorum Vrbem ad Occaſum *Polibio*, *Plinio Lunam vſque ad Oſtiam*: & modò, vt aiunt de Tiberi ad Macram: & docet *Liuius Tuſchos*(auctos numero,rebuſq;)*incoluiſſe Vrbibus duodenis prius cis Appenninum ad inferum Mare poſtea trans Appenninum totidem, quot capita originis erant Colonijs miſſis* lato Imperio, & Armis fælicibus, Tac.Ann.lib.15. *quia in ſumma fortuna id æquum, quod validum ſua retinere priuatæ Domus de alienis certare regiam laudem eſſe*; ideoque

Cluer. lib.2. Ital. Antiq.
Tiraqu. Annot. Alex. ab Alex. dies geniales lib.3.
Tac. Ann.2. 13. Ann.3.

que duodecim illis Principibus Ciuitatibus, eorumque Lucuminibus, ſi quid conſultò opus foret propè Vulzinios Concilium frequenter indicebatur, & ſedendo vincerent, vt de Romanis *Cato plura conſilio, quam vi perfeciſſe magnos Viros, pluraque in ſumma fortuna conſilijs, quam telis, & manibus geri*. In lucis quoque, & ad Fanum Voltumnæ concilia, ac Sacra Dijs conficiebant Thure focis commiſſo, luci à lucendo dicti, & recenſet Poeta.

Virgil. Æneid.

Lucus in Vrbe fuit media lætiſſimus vmbra.
Et alibi
Tēplū auguſtū ingens centū ſublime columnis,
Horrendum Siluis, & Relligione Parentum,
Hoc illis Curia templum.

nempe lucum nobilem augurio Sacrum Patrum Religione venerandum, vbi Iudices conuenirent, quorum alij ſub aperto Cœlo, Lacedemonij ſub humili tecto iudicia exercebant, vt primùm in ampliori forma Prætorium fuerit Lutetiæ Pariſiorum inſtitutum. Plerique veterum propè Portas Curiam conſti-

Tholoſ. de Rep. lib.2.cap.6.
Deut.cap.1.Ruth.4

conſtituere ab Ædificijs remotas, Iudæi in foro Ciuitatis, per Tuſchos excluſis fœminis, *cum non imbellem tantùm, & imparem laboribus, & conſilijs Sexum, ſed ſi licentia adſit ſæuum ambitioſum poteſtatis auidum*, quamuis apud Spartas Mulieres ſententiam dicerent, & apud Athenienſes, Gallos, Germanoſque, ac Ægyptios, & de Iuſtiniano, qui Theodoram Coniugem in rebus habuit participem, quod inhoneſtè factum, etiam ob fragilitatem conſilij, voti lubricitatem, ſecreti periculum, & nè deſtruant iuſtitiam ad nimiam pietatem procliues. Verùm Romanis minùs rectè improbata Lucumonum, Senatorumque conſilium inſimul, ac dominatio cum ijs Romulus Ariſtocratiam, Domocratiam, ſiuè Monarchicam propoſuiſset, hanc elegiſse, Liuius, Tacitus memoriæ commendarunt, quod in cæteris vetuſtiſſimis Populis obſeruatum ſcripſit Ariſtoteles, quibus legibus Tuſcorum fama, ac Sapientia ade ò mentes, oculoſque Populorum in admirationem attraxit, vt ſicut Athenas tota Grçcia, Spartam Lacedemonia, ità

Tac Ann. & de Mor. German.

Polid. Virg. de inuent. lib. 8.
Lipſius lib. 2. polit cap 3.
Tiraquel. in leg. 2. Conub. num. 64.

apud Hetruſcos Romana Pubes tota confluerct; vt ibi incrementa Nobilitatis hauriret, vbi patebant rudimenta virtutum, interque Hetruriæ capita, Dioniſio, Liuio recenſentur Cluſium, Aretium, Cortona.

Troiaq; exciſa, Æneas, Rutiliq; ad Florẽtes Tuſcorũ opes confugiũt, *vt cecinit Maro*

Qui Mœnia Cluſi
Extremas Corithi penetrauit ad Vrbes,
Seruius ſup. Æneid. *Lydorumque manus collectos armat Agreſtes*

At pulſis Regibus, Senatus, miſſis Legatis, Aretinos enixiùs rogauit, nè fracto iam, fugatoque Tarquinio ſuppetiæ mitterentur, ſi quidem Patribus exploratum vi ſua innixi Principes *omnia ſcire, omnia exequi*, ſæuire impunæ rapere, publicæ nomine vtilitatis, ſubſidiorumque aliena extorquere, quorum ſenſus impium ſcrutari, & ſi quid occultiùs parant, ijs opes *miſſi, geſtique honores pro crimine, & ob virtutẽ certiſſimum exitium*, quia *triſtia in bonos, læta apud deteriores eſſe*. Tarquinij interim Porſenam Cluſinum Lucumo-

Tacit. lib. I. Hiſt.

nem

nem hortantur, nè eiuſdem Sanguinis, nominiſque Viros exulare pateretur, nè modum pellendi Reges ſineret inultum, *nihil excelſius, nihil ſupra cætera æquari ſumma infimis ſatis libertatem ipſam habere dulcedinis ferenda Regum ingenia, nec vſui crebras mutationes, quia boni Principes voto expetendi; qualeſcumque tolerandi*; Igitur vt exornat *Dioniſius Porſena Vir arrogans præ diuitijs maximo Imperio, & pecunijs* conuento ex propinquis Hetruriæ aruis commeatu ſtatim ad Vrbem Caſtra mouet ratus cunctatione opus non eſſe, *ire ipſum, & opponere Imperatoriam Maieſtatem ceſſuros, vbi magnificentiæ ſummum vidiſſent, numquam alias* Teſte *Liuio tantus terror Senatum inuadit adeò tum res valida Cluſina erat, & magnum Porſenæ nomen.*

Tac. Ann. lib. 3. & lib. 12.

Tac. lib. 1. hiſt. Ann. lib. 2.

Liu. lib. 2. Sil. lib. 8.

Et antiquus Romanis Mœnibus horror,
Cluſinum vulgus cum Porſena magne iubebas,

Cecinit *Silius*,

qui iam propè ingentibus copijs aderat, & Tarquinios manu reducebat, & ca-

pro ianiculo firmioribus præſidijs munito, Latiniſque profligatis, ſi cum profugis vna Victores irrupiſſent, Vrbe potiti illa die fortaſſe, fortunæ ludo datum fuiſſet tot poſterorum clades auertere, iacturam comunis libertatis vindicare, & latius vbique ferre nomen, & gloriam triumphalem, pari euentu Annibal poſt Romanarum exuuiarum aceruos, attritas aceto, celoque Alpes, Conſules trucidatos ad Vrbem adactis copijs longè expetitam prædam præterit inconſultus, fatis auctoribus, nè Romana Virtus, vireſque fractæ præberent exteris argumentum, proculcandi futuræ orbis moderatricis amplitudinem, ac Maieſtatem.

At Rumulidum Virtus magis in aduerſis proſpecta, Coclitis fortitudo, Mutij temeritas glorioſa, Tarquiniorum de auertendis pacis futuræ conſilijs calliditas flagitioſa fregere Victoris animum, qui receptis Obſidibus fœderè inito, Romanos libertate donauit, vt cognita virtute eius, æquè cognoſceretur animi magnitudo, ac liberalitas, eodem cum Romanis Porſenæ exemplo

Florus Epit.

Inſt. lib.18.

plo, parta apud Terentinos Victoria, captiuis dimiſſis, vſus eſt Pyrrhus, *cum non regia tantum, ſed infinitę virtutis ſit odia vincere beneficijs*, at Senatus miſſa ſella eburnea, ſceptro, corona aurea, Triumphali Veſte, qua Reges ornati incedebant gratiam Porſenæ inſueta munificentiæ pompa ſibi magis conciliandam cenſuit, vt Aretinus regionis gloriam, factique dignitatem prænoſcens *nullo vnquam*, ait, *Imperatori, vel genti Populus Romanus obſides dedit ad pacem impetrandam*. Leon. Aret. hiſt.

Verùm Porſena ſibi proprium paraturus Imperium, diuiſis copijs, expeditionem filio Arunti commiſit aduerſus Aricinos, qui veſtigia Patris, animique virtutem imitatus, pluribus hoſtium trucidatis, inter ipſos cecidit haud inultus nunquam famæ moriturus; Porſena mærore, ſeu mortis memoria ductus, vt ex M. Varrone deſcribit Plinius, *ſub Vrbe Cluſio monumentum reliquit lapide quadrato, ſingula latera pedum lata trecenum, alta quadragenum, inque baſi quadrata, intus labyrintum inextricabilem, quo ſi quis improperet ſine glomere* Dioniſ. lib. 5. Plin. lib. 36. cap. 13. Girald. de Sepul.

lini

lini exitum inuenire nequeat, ſupra id quadratum Piramides ſtant quinque, quatuor in angulis, in medio vna, in imo latę pedum ſeptuaginta quinum, altę pedum centum quinquagenum, ità faſtigiatę, vt in ſummo Orbis eneus, & petaſus vnus omnibus ſit impoſitus, ex quo pendent ęxcepta catenis tintinnabula, quæ vento agitata longè ſonitum referant, vt Dodonę olim factum, ſupra quem Orbem quatuor Pyramides, quarum altitudinem puduit adijcere·· adeò veſana dementia quæſiſſe gloriam impendio nulli profuturo; Prætereà fatiſcaſſe Regni vires, vt tamen laus maior artificis eſſet, portentoſiſſimum humani ingenij opus ſupra Ægyptias Pyramides, ac Cretenſem Dedali Labyrintum: Nec Veterum opinione compertum Porſenam animi impetu percitum ſe proprijs fodijſſe armis, vt in Pheſulanis antiquitatibus, quas ab Auis mordicus Annij tempore confictas è ſinu terræ Scornellæ propè Volaterras edidit audax Inghiranius, merito apud graues Viros dubiæ, læuiſque fidei paſſim habitus, Porſena Viro ſecundis, aduerſiſque iuxta famoſo.

Abb. Machionus Apologia ad Gamurrinum.

Curtius Inghir. antiqu. Æruriæ.

Sed

Sed anno ab Vrbe condita CCCLXIV. Aruns Cluſinus de ordine patritio iniuriam Vxori Lucumone inflictam indignatus dulcedine vini allectos conuocat Senones Patriam oppugnaturos, qui Italico vino guſtato admiratione tantæ dulcedinis ſumptis armis in Colles, qui talem pingerent fructum, impetum fecerunt, Gens numero, & natura ferox moribus incondita, ad hoc ipſa corporum mole, & Armis ingentibus adeò terribilis, vt planè ad hominum interitum, & Stragem Vrbium nata videretur. Cluſini auitæ memores gloriæ militaris, pactæque cum Romanis Societatis ad ſpem victoriæ, ac libertatis euecti, nuncijs Romam miſſis è muris erumpunt, Gallos aggrediuntur, & Mænijs arcere conantur, Romanorumque legatis mordicus exponunt Senones *quantum præ cæteros mortales Galli virtute præſtarent pacem non aſpernaturi, ſi partem finium latius poſſideant, quam colant Cluſini concedant*, Sedemque vbi tandem conſiſtere datum ſit, *Ius in Armis, omnia fortium Virorum eſſe*; At Legatis diſſidentibus, com-

Zonara Ann. lib. 2.

compertiſque hoſtibus duris ad defenſam, & propugnationem paratis ad Vrbem contendunt, Legiones Romanorum ſternunt, profana Sacris confundunt, Senatoribus cæſis, animis Latinorum ſemper infractis, *ſcire volentibus Dijs, an Romana virtus promereretur Orbis Imperium*; quæ victoria, indomitæque Cluſinorum vires palam indicant, quantum ea tempeſtate ſupra Romanos, Galloſque virtute vna eſſet Clanarum Princeps Ciuitas validior, potiorque.

Verùm anno CCCCXLIV. à Romanis Tuſcorum viribus attritis, vt vniuerſis quies quæreretur *Peruſia, Cortona, Aretium, quæ* vt inquit *Liuius, ea ætate fermè capita Populorum Hetruriæ erant pacem petiere*. Et de Anno CCCCLX. iterùm *Peruſia, Aretium, Vulzinium*, quas idem Liuius vocat *Vrbes validiſſimas*.

Liuius lib. 9. & 10.

Interim Galli iterùm varijs, diuerſiſque tempore incurſibus Aretium, Cluſium oppugnare aggreſſi Lucio Prætore propè Aretium cum Legionibus trucidato haud victi Tuſcis, nec Victores recedunt,

Polib. lib. 1.

cedunt, hoc traditum, nec vnum de tot ſuperfuiſſe, qui incenſam à ſe Vrbem gloriaretur.

Polib. lib.2. ſeq.

Indomiti verò Lucumonum animi nouis, Ducibus Aretinis exarſere odijs, *Hetruriam inquit Liuius rebellare ab Aretinorum ſeditionibus motu orto, vbi Licinium Genus prapotens diuitiarum inuidia pelli armis captum eſt*, an hæc pollens familia eadem ſit Liciniorũ Vrbis ignoramus, quam vetuſtam, & latam commendat *Volaterranus*, & refert Tullius ad *haſtam vendi ſub atrijs Licinijs*, ac inter agrum Tarquiniorum, qui inter Vrbem, & Tiberim Marti conſecratus Martius Campus fuit, ac forum Columnæ ad viam Flaminiam propè Colliculum à citandis Tribubus, & Centurijs in Comitijs Citorius dictus per Siluam *Liciniam* ad iucunditatem aberrantes de ſummis rebus Sententiam dicturi Romulidum Seniores inſimùl conueniebant, vt etiam deſumitur ex manuſcriptis Viri plurimæ eruditionis D. Iulij Cæſaris de veteri familia Tonſa Prioris, & Aduocati Æſini, & tradidit ex Numiſmate Vrſinus, vbi quod

Liuius lib.10.

Liu. lib.2.

Cic. ad Att. ep.16.

Fulu. Vrſin. de Nob. Fam. Rom.

C vltra

Eques Fontana ad Innoc. XII. diſc de Monte Citorio. Seru. Antiq Rom. Volater. lib. 5. Luc. Faunus Antiq Rom. fol. 666.

vltra Siluam *Liciniam* in denarij altera parte expreſſa ſunt ſepta, ſiuè Cancelli Comitiorum, quibus Populus ſuffragium laturus includebatur, quod eſt argumentum potentiæ, ac dignitatis Liciniorum, quorum plures primarios in Republica Duces, ac Principes cæteri recenſent Annaliſtæ.

Par. Gamur. Fam Vmbræ, & Tuſc. de Fam. Cilnea, & Licinia. Abbas Marchionnus Cluſinus in reſpon. ad Gamur. fol. 7.

Quidam opinantes fuiſſe de Ciuibus Aretij in mendóſis Liuij Codicibus legunt *Cinium Licinium genus*. In dubium ſiquidem eſt tùm Liuio, tùm veteri traditione, inſcriptionibuſque, *Gamurrino, ac Machiono* in docta Apologia memoratis Licinios præpotentes ob Plebem, ſequacemque turbam, opeſque congeſtas floruiſſe in dominatu Aretinorum, nec Sedibus expulſos habito quippè Nuncio de Tuſcia ad rebellandum parata, contrarijs fortè ſciſſa ſtudijs, Senatus præuigili cura Dictatore cum Legionibus miſſo Licinij vnà cum plebe reducuntur in gratiam, & Patrocinium Romanorum, vt proſequitur *Liuius, ſine vllo memorabili prælio pacatam à dictatore Hetruriam eſſe ſeditionibus tantum Aretinorum compoſitis, &*

Lici-

Licinio genere cum plebe in gratiam reductò. Et profectò citrà notam temeritatis, ſi liceret poſt ſæculorum lapſum, ex defectu Auctorum, qui in ſpecie egerint de rebus Tuſcis incaſſum conquærentibus pluribus ex noſtris ab Vrbe condita, quod *Tuſcorum geſtis inuidit Liuius, quem negligentem, verboſumque arguebat Caligula* in eſſe_ponere, quæ ex coniecturis probabilibus ſuadentur, equidem non videretur abeſſe à veritate Licinios armis tàm magno ſeditionum turbine excitatis, aggreſſos, ſed nullatenùs pulſos; quia opibus florentes oppidorum arcibus tuti non niſi vi armorum pelli poſſe inuidis Senatoribus viderentur, *inſita enim mortalibus natura recentem aliorum fælicitatem ægris oculis introſpicere, modumque non magis exigere, quàm quos in equo viderunt, nihil enim auſuram Plebem, Principibus amotis,* vtpotè fluxioris fidei Vbertate mercedis ad momentum omne verſabilem, vt ferè comunis euaſerit traditio, cui in_ſpecie ſubſcribunt Moderni ſuperius relati, Oppidum Luciniani quatuor mil-

Sueton. vita Calig.

Tac. lib. 1. Ann.

P. Cantur. L. cit. Mach.

milliária propè Clanim munito Colle Situm, ac fertili agro copioſum fuiſſe arcem, Sedemque Liciniorum, an ab ipſis conditum ſtatuere non audemus, cum non abſit à veriſimili Tuſcis ſtructum, vt Imperij propugnaculum in finibus Crotonenſium, Cluſinorum, Aretinorumque; hoc probabile viſum ſub Liciniorum ditionem olim ſtetiſſe antè Aretinorum Rebellionem, cum nonniſi longi temporis lapſu familiæ fiant adeò præpotentes, & ad arma paratæ, vt de eo dominatu ad duodecim milliaria finitimo cæteri Principes Aretini armis turba, ſeù Plebe Oppidanorum tutos incaſſum pellere nitерentur: ob quam rationem latinè à grauibus Auctoribus *Licinianum* denominetur, Villano, Datho, & nouitèr Sanleolino.

Ioann. Vill. hiſt. For. lib. 3. cap. 119. Aug. Dat. Senenſ. hiſt. lib. 1. fol. 123. & Epiſtol. fol. 182. Sebaſt. Sanleol Flor. Caſminiar. actionis Æpigr. lib. 1. & 3. Gamur. L. C. Machionus fol. 7.

Excelſas Lycini Turres expugnat, Agroſque; & legimus in Veterum publicis, priuatiſque documentis, & antiquitus inſcriptum in Palatio Clariſſimi Vicarij Vallis Clanarum ibidem reſidentis *Pratores Lyciniani*.

Sed ad verificandam originem in antiquis,

quis, & nomen eſt argumento, & lapis vetuſtiſſimus comprobat maiuſculis litteris inuidia temporis, nec in totum corruptis ex arce incendio amiſſa in via publica dictæ Terræ Muro patens præfato *Cluſino* indicatus, quem etiam ad litteram refert *Abbas Gamurrinus* in hiſtoria Aretina Typis edenda.

P. Camur. hiſt. Aret. M.S. fol. 84. in Bibliot. Strozzę Epiſcopi Aretin.

LVCIO CORN. L. F.
SVLLÆ DICTATORI FEELICI
COMMILITONIBVS
OB LICINIANVM MVRO DVCTO
TVRRIBVS MVNITVM
DECVR. INDICTO NOMINE
LVCIANENSES
P. SERVIL. ET AP. CLAVD. COS.

Cum Vniuerſi Sillæ tanquàm deſtinato ſcelerum vindici monumentis adularentur, *qui tantùm potuit, vt nemo illo inuito, nec bona, nec Patriam, nec Vitam retinere poſſet*. Aretio pariter lapis Gamorrino, & Cluſino relatus.

Appianus lib. 1. P. Pannuin. Auguſtin. de Numiſmat. Dialog. X. Cic. pro ſex Roſc. & in Verr.

A ME-

A MECENAS DECVR. ARETI. VETER.
LICINIOS EXILIO RESTITVERE.

Leon. Aret. hiſt.
Alb. Ital. de Aret.
Volaterr. lib. 5.
Iuſt. Lip. epiſt., & Antiqu. lect. c. 22.

Arretinorum Veterum ex marmore apud Fanum D. Mariæ Gradatæ Decretum legiſſe teſtatur *poſt Aretinum* Volaterranus. Lipſius perperam in manuſcripto Liuij Codice apud Sequanos ſibi per Amicum communicato legit *Cilnium genus*, cum Mecenas, quem dicit *Aretinum* Silio Cilnius, quia an Cilnium nomen ſit, vel agnomen, vel Cilnea gens cognomento diceretur Mecenas, Cilnia alia cenſenda eſt à Licinia apud Aretinos præpotenti annis biſcentum, & vltrà, quod Mecenas equeſtrem ordinem ſortitus eſt, & an Codex ille vnquàm fuerit in rerum natura adhuc quærimus, & quo originali, manuque depromptus, cum nec publica pateret Bibliotheca, ſed Viro obſcuri nominis ſibi traditum teſtatur ab obitu Liuij ad Lipſij tempora XV. elapſis ſæculis; Danda igitur venia Moderno vnico aduersùs mille Liuij Codices expurgatiſſimos, *Licinium genus* præſeferentes, exteroque, lapidum igna-

Pannuin.
Scottus.
Antiqu. Rom.
Picus.

Mach. dicta Apol.

ignaro, Tuſcarumque Traditionum, ingenio famæ fortaſſe, ac rerum nouarum cupido.

Compoſitis denique Hetruriæ rebus *de Aretinis fama in dies grauior, & cura creſcere Patribus*, itaquè cenſuit Senatus, quia prompti ferocibus, vel parato ad aſperiora ingenio *C. Hoſtilio ſcribendum, nè differret Obſides ab Aretinijs accipere*, qui habens Caſtra antè Vrbem præſidia idoneis in locis diſpoſuit ſeptem Principes Senatus priuſquàm Cuſtodiæ in portis locarentur, cùm liberis exaſere, à cæteris Senatoribus *CXX. in obſides accepti*, quod Principum pandit numerum, Vrbiſque amplitudinem, ac dignitatem, ſecùs apud Lacedemonios, ac Florentinos, qui ignobiles etiam Magiſtratu donabant, quia *oriri, & naſci à Principibus fortuitum, nec vltrà æſtimatur*, & Nobilem Virum non naſci, ſed virtute fieri nobilem; etenim -- *Nobilitas ſola eſt, atquè vnica virtus*; ſed Solon nullo modo rectum Imperium ratus, in quo popularis improbitas, ac licentia ſumma quæque Reipublicæ tractare præſumat Nobilibus, ac

Liu.lib.27.

Tac.Ann.2.

Ariſt.lib.2. polit. cap.7.

Dionif. lib 2.

Barb.conſ.35.lib.2

Locu-

Locupletibus, vt etiam Romulus iudicia, ac ſacra gerere permiſit.

Cæterùm dum fama Romanorum militaris vltrà montes vagatur, Aquilæque Triumphales ſuperuolitantes orbem ambiunt, Afri, Hiſpanique diſcrimen, & dedecus oſtentantes, & Regna libidinę victoris rapi, nec defuturas cohortes ſociorum opinantes, ac ſeruitia Accolarum, inter quos ſæpè odium, *fortunam, Deoſque Viris fortioribus adeſſe*, & omnia prona victoribus, nec preſſis ſecuritatem, niſi extincto emulatu redituram Annibalem ad Vrbis oppugnationem, deterioremque cædem paratum in arma impellebant, & ad Capitolium, quod nec Porſena dedita Vrbe, neque Galli capta temerare voluerunt furore graſſantis exercitus excindendum, Qui Romanorum hoſtis deuotus ſuper inſitam peruicaciam ſecundis ferox ad cladem magis, quàm ad pugnam decurrens per effractas Alpes aditu arrepto arma capientes, inſimùlque inermes truncat præcipiti minarũ, & armorum ſonitu itinera funeribus complebantur, non ſexus, non ætas periculo

Tac. hiſt. lib 4.

periculo vacua cum tanta torpedo animos inuaſiſſet, vt Latini euerſam penè crederent Vrbem, victamque libertatem, puerique Romanorum ioco magis, quàm ſerio admoniti auerterentur à ludis indicto nomine Annibalis, ipſumque haud procul menijs excurrere, cunctaque circum pari formidine implicarentur.

Traditum Aretinos inter Phæſularumque fines ſitum extitiſſe Vicum, Oppidum nunc vocant Inciſam, cuius agro Annibalem per alueum veterem Arni aquas interfluentes incidiſſe, vt circum vberes, & ad radices collium Phæſularum planicies exundatione popularentur, quod ceſſit comodo finitimis, quippè Pagi, Vicique plures effuſi aduenientе aquæ parata nauiculis opportunitate in Ciuitatem nunc Tuſchorum Reginam Florentiam excreuerint, ibidemque admoto Annibal celerius exercitu aere craſſioris Clanarum paludis extuibatur luce oculi orbatus, & cum Flaminium Cõſulem Aretium perueniſſe compertum, auidius Elephante ſupereminens per paluſtres vias, quam conſultius

properabat acerrimo milite, & vſque in extrema obſtinato.

Interim Etruſcos, quibus compoſitis rebus nulla ſpes in Pœnum ira agitabat,& inuidia in Romanos ſemper genus ijs peroſum, ſuſpectumque, cum quibus bellum magis deſierat, quàm pax ceperat, aduerſiſque fracti nequaquam, domiti inter ſocios acciti cum totam ſeruitutem pati nequirent conuulſi vi veteris maieſtatis periculorum, munerumque participes habebantur Ambigua, corruptaque ſerie temporum fama de Aretinis præ alijs ea ætate Terreſtribus, Maritimiſque ineundis incurſionibus equè paratiſſimis, an Pæno fines vaſtanti cedere maluerint, quam Aciem in hoſtes per inſidioſa loca inſtruere metu, ne an ſtudio? cum pluribus Etruriæ Ciuitatibus bello feſſis pax aurea, deſidiaque in ignauiam ceſſiſſet, luxuriantibus otio animis Annibal regionem in primis Italiæ fertilem Phæſulas inter Aretiumque, frumenti pecoris, & omnium rerum copia opulentam, incendijs, cædibuſque inuoluit: Concilio interim in Senatu

Are-

Aretinorum conuenĉto cenſuere Patres Collegam expectandum, & communi animo, conſilioque patrandum bellum rem eſſe cum hoſtibus, & armorum genere, & vſu militiæ, & fama geſtorum paribus, & magnitudine ſpei, vel periculi; cunctatione opus eſſe, temperandamque animi ferociam, quia ſpreta in tempore occaſio, ſeù gloria interdum tutior, ac cumulatior redit. Conſul præpropera mente, nec Patrum ſatis metuens mordicus increpans *Aretij ante mœnia ſedeamus inquit, hic enim Patria, & Penates Annibal ad Romana Mœnia perueniat, & perpopuletur Italiã;* Itaque percitus ex Conſilio proripuit, præcepſque equo inſiliens, ſellaque exturbatus ſignum pugnæ propoſuit: Cum Annibal Tipherno ad leuam, Licinianoque ad dexteram relicto per radices Montium Cortonenſium Traſymenum ſubiturus, quia maximum in celeritate momentum moram magis, quàm bellum metuens, quod agri eſt inter diuitem illam, ſtratamque regionem omni clade belli peruaſtat, quo magis ferox Conſulis ingenium, ad ſo- Liu. lib. 22.

 ciorum

ciorum vlciſcendas iniurias incenderet; & ad conferendum manus infenſos euocaret, hic cum ad Lacum perueniſſet in patentiorem campum pandi agmen cepit, noctèque exacta nebulis per paluſtria circumfuſis ſe vndique poſitis Pænorum inſidijs circumductum, & montibus ſeptum inſpexit, impauidus ordines, Phalangeſque inſtruit, ſtatimque ad arma diſcurſum, Romanis pro libertate aris, fociſque; Pænis pro delendo nomine Romanorum, & orbe Terrarum liberando tres fermæ horas pugnatum infeſtiſſimis animis, vtrimque atrociter; cum acuiſſet ignauiam neceſſitas, donec exangues Romanorũ legiones, Sociorum fuſæ, cum impetus recentis Afrorum Alæ perculit hoſtes, Flaminius extremis audax compreſſis hoſtibus vulneratus magnam, inuictamque animam emiſit, fractuſquè ardor animorum adeò intenſus, vt hoſtis hoſti hæreret, nec exauditus ingens Terremotus, qui plures Vrbes Italiæ euertit Montes proſtrauit, multiplex vtrimq; cedes donec Romani per prærupta, ac paluſtria euadunt Romæ re-

cepto

cepto cladis nuncio menia Dij Penates Sepulchra maiorum, Liberi, Coniugeſque occurrunt trepidis: excidium ante oculos, aut ſeruitium non orbis Imperiū oſtentantibus, agebatur de extremis queſtio victori per diuerſas Italiæ regiones graſſante, cum fracto Cāpanis delicijs Annibale, Afris in luxuriam verſis, laſciuiæ epularum, aut ſomno, aut vino procumbere auidis; Erexit omnium animos Scipio ſupra ætatem rerum magnitudine, Pænorum ſpes in Annibale hærebat, velut ad ſupremum certamen comparati Duces.

Agebatur annus belli Punici XIIII. Etruriæ primum populi pro ſuis quiſque facultatibus Scipionem in Pænos profecturum adiuturos polliciti, Peruſini, Cluſini abietem in fabricandas naues, & frumenti magnum numerum Aretini XXX. ſcutorum millia galeas totidem pila, geſa, haſtas longas millium L. ſummam pari cuiuſcumque generis numero expleturos ſecures, rutra, falces, alueolos, molas quantum in quadraginta longas Naues opus eſſet tritici, CXX. millia modium in uiaticum

Decu-

Decurionibus, remigibuſque collaturos, vt nulla par eſſet ea tempeſtate Princeps Italiæ Ciuitas animis præpotens, copijſque ingentibus, latiſſimaque ditione à finibus Graccianis lato vſque Portum Ariminenſem imperio.

Sciſſaque ciuilibus odijs Romanorum Republica, Cluſini cùm Carbone aduerſùs Sillam prælio commiſſo propè Glanium fugatis per Sillam Celtiberis, cùm *ſub Cluſio equa Marte pugnarent nocte pugna dirimitur*.

App. Alex. lib. 1.

Pluresque aliæ Principes Ciuitates cùm Romanis commiſtis armis *ob communem hoſtem concordia pulſandum*; Victorem ad ſcelera propenſum, præcipitemque traxere in vltionem; Traditum eſt Aretinos bello Sociali Auctores fuiſſe Hetruriæ defectionis ſimul cùm Martijs, & Picentibus, quapropter Silla in eos acrius ſæuijt agro adempto proſcriptis Ciuibus nouos Ciues deducendo, lege lata, quod publici forent proſcriptorum agri, ac Commilitonibus ſuis habita ratione meritorum numero ſuprà centum millia diſtribuit, Arces, Villaſque, ac Caſtra priùs validio-

Volater. lib. 5. de Aret.

lidioribus armis, Viriſque Amicis credita ſibimet nomine Fælicis indito eo, quod tot millia Ciuium proſcribere, ac trucidare valuiſſet, vt tradunt *Tullius, Volaterranus, Appianus, Liuius, pluribus Colonijs militaribus*, & armatis Hetruria deductis, vt refert *Saluſtius Milites de Colonijs Sillanis ex Hetruria conductos*, vt rectè *Tacitus* memoret *Municipium Clanarum exundationem extimeſcentia*, quæ differre à Colonijs Aretio, Cortona, Cluſio docent Latius, *Gellius Pannuinus*, & de Feſulis, ac Florentia Commilitibus Sillæ in ampliorem formam deductis *Scala*, de Sillano in agro Senenſi Silla dicto meminere *Albertus, ac Thomaſius*; De Luciniano Colonia Sillana in memoriam Sillæ, qui Lucius vocabatur idem *Thomaſius*, quem malè legunt denominari à Liciniano ex Ducibus Sillæ bellorum ciuilium Scriptoribus ignoto; & nomen eſt argumento ex eodem Lucio ab inſigni deductum, ideòque de Liciniano Lucinianum, vt traditur eodem *Thomaſio*, quamuis incidentèr loquente, nec abeſt à veriſimili, quod ſitu Sillanis copijs ibidem graſſan-

Cic. pro Roſc Amer.
Volater. L.C.
App.lib.1.
Epitome Liuiana lib.76.
Saluſt.vbi Valla in Comment in Catilin.fol.19.
Tac. lib. 1. in fine.
Volfang. Lax. de Rep.
Rom lib. 12.
Aul.Gel.Noct.Attic.lib. 16.
Salian.Ann.fol999
Pannuin. Antiq. Veron. lib.2.
Scal.Hiſt.Flor.li.1
P.Alb.Ital. fol.84.
Thomaſ. Hiſt. Senenſ.lib.1.

graſſantibus notiſſimo natura munito planicie copia rerum vbere munimento, ac Sede vſi ſint Commilitones, cùm inter Aretium, & Cortonam, nec vetuſtius, nec magis aggreſſoribus durum intuentibus oppidum occurrat hinc *Guazzus Lucinianum ait, arte, ac natura, ferocium que Virorum copia præmunitum*, & locis huiuſcemodi deducebantur Coloniæ maximè militares, vt propugnacula Imperij eſſe viderentur, & Natalis Comes latinè ſcribit *Lucianum*, & in ianua antè militarem Plateam in antiquo Lapide LVCIANENSES.

Marc. Guazz. Hiſt. lib. 1.

Cic. proleg. Agra. contra Rullum.

Nat. Com. hiſt. li. 8.

Vt minus rectè Sigonius credat, an & quas Colonias Silla deduxerit non eſſe memoriæ proditum.

Sigon. de Antiq. Iure Italiæ.

Agro deniquè iterùm Aretinis Ciceronis Sententia remiſſo noui Ciues, noua Ciuitas viribus ſuis reſtituta cùm Catilina, ac eius Sententiæ collatis ſignis valido Phæſulanorum, Aretinorumque exercitu circumfluente auitam potentiam infractam, & auctoritatem exhibuit minimè proſtitutam, vt verificatum planè ſit, *non cùm toties victis, ſed*

Cic. ad Atticum epiſt. 16.

cùm

cùm nouo genere Hetruſcorum videretur dimicatio eſſe.

Siquidem Catilina, cuius animus cupidine incenſus ad inceptum ſcelus preuertendæ Reipublicæ rapiebatur militibus Sillanis victoria efferatis, Vrbiumque purgamentis ad noua emolienda accerſitis, eò quod ęs alienum per omnes Terras ingens eſſet ad rapinas, cædeſque anhelans Manlium in Etruria ad Plebem ſollicitandam delegerat tabulas nouas pollicitus, proſcriptionem locupletum ad militum excitandam libidinem, quorum C. Cornelius nocte armatis Ciceronem Conſulem haud præcauentem confoderet, confectumque facinus ni Fuluia Curione intellecto dolum aperuiſset. Igitur Manlius cum Fæſulano Coortibus, Auxiliariiſque ex agro Fæſulanorum, quamplutibuſque Aretinorum accitis, vbi Antonium cum legionibus aduentare compertum propè Piſtorium cum Catilina, reliquiſque Ducibus irrupit, & repentè montibus, hoſtiumque copijs obcluſus fortunam belli tẽtandam adoritur, ſtatimque infeſtis ſignis concurrunt

runt Romani pro libertate, hi pro dominatione; Catilina cum expeditis pugnare, in prima acie verſari, ſtrenuique Militis, & Imperatoris officia exequebatur, dum interim Manlius, Fæſulanuſque in primis pugnantes cadunt, Catilina priſtinæ memor dignitatis incurrens in confertiſſimos hoſtes, trucidatis iis longè à ſuis inter hoſtium cadauera procubuit, *fælix ſi ità pro Patria cecidiſſet*; tantaque audacia decertatum, vt quem quiſque pugnando viuus locum cæperat eum ammiſsa anima corpore cōtegeret. Cæſar Aretio Romanis fide, ac potentia proſpecto potiri equè curauit. Octauius copias ſuas iuſſit coire Aretium, pluraque beneficia præ cæteris elargitus, vt rectè Plinius, *Aretini veteres, Aretini fidētiores, Aretini Iulienſes* ad differētiam proſcriptorum à Silla in argumentum fidei reliquorum, ac Iuliȩ liberalis beneficentiȩ inter Colonias aſcita, *Frontino verò Colonia lege Triumuirali conducta*, & alibi *Aretium lege auguſta cenſita limitibus Grachianis* Auorum ſeruauerit, auxerit memoriam, & amplitudinem.

Saluſt. in Catil.

Lib. 3.

Front. de Colon.

Sed

Sed vt quædam de ſingulis ordine diſſeramus.

Ad Ortum ſupereminet Cortona circuitu ad tria milliaria Muro ingentibus ſaxis veterum more compacto, ſitu inuio, & decliui tota patens longè intuentibus, via tamen Palatijs Nobilium decora, Strata, lataque; Populus ſupra cæteros Clanatum Diues ad opum coaceruationem propenſus, Mons Oleo, Vinoque, planicies frumento copioſa; alit incolarum ſupra duodecim millia, gentem eloquio nihil Hetruſco, non nugis agentem, propoſiti tenacem. Sedem fuiſſe *Corithi*, hoc eſt Hetruriæ Principis Haſtati, Romanis *Quirini* credit *Silius*, & vnam floruiſſe de duodecim Principibus Ciuitatibus comuniſſima eſt opinio, & comprobant *Stephanus*, *Liuius*, & pacis fœdera cùm Aretinis obtuliſſe, & plurimum exornat *Dionifius*, vbi etiam fuiſſe *Romanis deductam Coloniam, & Cortonam denominatam*. Opinantur D. Romulum D. Petro tranſmiſſum Chriſti Reparatoris doctrinam Cortonæ patefeciſſe, Diuis poſtmodùm fratribus Per-

Volater. lib. 5. & 33 Iunian mal. deverb. Propriet. verb. Coritus.

Sil. de bell. punie. lib 4. 5. & 8. ibidē Pet. Mar.

Ridolphin. Rec. p. 1. cap. 15. num. 43.

gentinis Donati Epiſcopi, ac D. Muſciolę Sanguine Clanarum regione confirmatam.

At Longobardis propulſis libertatem eſt aſſecuta Conſulibus creatis ob flagitioſas Ghibellinorum incurſiones, ſumptis armis, vt de propinqua regione expurgaret Farnetellam deletis ijs, in qua Sedem delegerant muro nudauit; & cum in dies finitimis grauis fieret æſtuantibus ibidem ad inſaniam partibus *cum vergentibus Imperijs ſatis nihil præſtare fortuna maius poſſit, quàm hoſtium diſcordiam*, quibuſdam rogati Aretini *cum ſæpè inter accolas odium* exemplo Philippi à Græcis in auxilium acciti nocte inopinantes aggreſſi victis aduerſis vnius gratulantes, & victores anno 1258. diſperdunt muro diruto fortunis exutis alijs, alijs in exilium multatis, bonis Ciuibus, Proditoribuſque peremptis ſimul, quos ne in Patriam arma caperent, & multò minus in eam veteres æmulos euocaſſent perſuadere ſatis poterat Affricanus ille, nec etiam ingratam Patriam vltus, nè ſileam Temiſtoclem, qui nè Perſarum, ad quos ſe rece-

Tac. de more Germ.

Iuſt. lib. 7.

Maleſp. hiſt. Flor. cap. 160.

receperat arma ferret in Athenienſes conciues ingratiſſima quamuis proſcriptione ad necem ipſum inſectantes vitam ipſam potiùs ſpontaneo veneno abrumpere non verentem. Valer. Max. lib. 5.

Sed per triennium vexati, aut libertatem, aut vltimam Sortem experiendam cenſent, ac Duce Vgutione, cum ſe eximunt ab ijs, in deterius ruunt, nam ſub Duce *conuulſo, ac mutato vi dominationis*, quo vſi ſunt ad libertatem ſæuiorem Tyrannidem experti ſunt quippè Senatoribus, infenſus vi matronis, adactis ad turpia, ad omnem libidinem effuſus, & Verre Tulliano rapacior, ciues furtim, & palam quoque iugulandos comiſit. Eodem tandem obtruncato, libertati litarunt, quam Henricus Septimus de anno 1312. dum Cortonæ moraretur, Populo acclamante iuramento firmauit. Regem Ladislaum qui in Florentinos expeditionem fecerat armis arcent fortitèr à Menijs Ciuitatis, ijs Beata Margharita palàm viſa, qui in vltionem agros, villaſque depopulatus obſeſſos acriora paſſuros arbitrio recepit, Ciuitate poſt biduum Tac. ann. lib. 6.

Floren-

Florentinis vendiſta vili pacta mercede ſcutorum ſeptuaginta millium, ſed rerum ordine, ac variantibus fortunæ uicibus, initis capitulis Senenſium Patrocinio tuta, vnà cum ijs Peruſinis, Vrbem obſidentibus nunc victa aliquandò victrix cum Republica magni nominis manus conferendo ampliſſimam Gloriam eſt aſſecuta.

Tac. hiſt. lib. 2.

Verùm cum quidam victam armis libertatem in dominationem vertiſſent (vetus *enim ac iam pridem inſita Mortalibus potentię cupido cùm Imperij magnitudine adoleuit, erupitque*) cunctis Rempublicam Florentinam congeſtis ſtudio pecunijs affluẽtem, veluti deſtinatam rerum Dominam adulantibus, vnum id refugium nacta ad omnimodam deditionem diuturnæ ſpe pacis allicitur, Senenſibus ad comunem libertatem vindicandam, miſerioremque in dies futuram ſeruitutem auertendam ad arma, proruentibus etenim Coſin us primus acriora parans quippè bellum habere, quàm gerere malebat, *& nihil magis feſtinatione tutius, vbi facto magis, quàm conſulto opus eſſet*, vt contemptum rei ſuæ elatis hoſtibus

Tac. ann. 15. hiſt. 1.

ſtibus demeret conſcripta priùs verbis magnificis Epiſtola, qua nitebatur Senenſes à Gallorum Societate diſrumpere, & cognito ſatis ijs curas Florentinorum palàm eſſe, Galeottum Cortonenſium Capitaneum ſubſidio miſſo ad Licinianum Oppidum oppugnãdum dilegit, qui vt occultãdo facinori nox adhiberetur ſolum inſidiarum remedium eſſe, ſi non intelligerentur ratus, gentem peditibus ter mille obteſtans vindictæ properam haud facilè vinci, ni repentinis hoſtibus circumueniretur; admoto agmine occurrentes, incolaſque catenis coercet, nè nuncius inopinantes, & ad tollerandas obſidiones paratiſſimos accenderet, auditiſque exploratoribus portas, nè dum de more patere, ſed alto noctis ſilentio cuncta obuolui auidiùs progreditur, Oppidumque inuadit, dum interim ſomno exciti Lucinianenſium Iuniores, ac euentu territi fugantur. Strenue præ cæteris Chriſtoforus Riſtorius arcium Præfectus, validiori Ciuium manu tutùs ictibus bombardarum, ac flammis miſſilibus ſuos firmiores reddere, conuocare

Ninus bell. Ital. loc. cit.

aggreſ-

aggreſſus, hoſtiumque audaciam infringere, vt ſupereſſe adhuc vires pateret, & ipſos extrema paſſuros; auſuroſque Galeottus inſtare perculſis, ſternere obuios, quidam exciti proſpero pugnãtium clamore, qui modò per agros fuga palabantur, pugnæ ſe miſcebant, repreſſoque aggreſſorum impetu multa parta cede ad arcis veteris defenſionem properabant, Cortonenſes aut victos in deditionem accipere, aut expugnare depoſcunt, ſed ipſis ad exequendas obſidiones, nulla cominùs audacia, vbi promouere Scalas, & machinamẽta inciperent facilè detruſi erumpentibus noſtris ceduntur. Sed terrore obſtructas quorundam mentes Riſtorius ſpe, & certi præſidij illexit, & futurũ (vt accidit) nè Ætruria armis ingrueret Florentinos ceptis ceſſaturos; efferatique Cortonenſium animi Domum Præfecti ad Ianuam S. Angeli, veterumque monumenta obſeruata igne immiſſo perdidere, iactura equo recepta animo gnaris ſe debere plùs Patriæ, quàm fortunis.

Ciuitas præ cæteris Italiæ vetuſtiſſima ſub

ſub Vigilio Anno DLII. legitur Iordanus Epiſc.Cortonenſis Anno mcccxxv. iterum Ioanne xxij. Epiſcopo donata, Patria Beati Vgolini de Zeffirinis, cuius è corde tria lilia floruere diuinitus, quæ cæcis lumen tulerè, ægris leuamen alboris, odoriſque excellentia, ac D. Margheritæ membris vſque dum à corruptione exemptis, Beatæ Veronicæ, Beati Guidi, Beati Auguſtini, Ægidij Cardinalis Bona ab Annis 1172, Siluij Card. Paſſerini Vmbriæ Legati, ac Iacobi ſapiĕtiſſimi Peruſiæ Epiſc., Syluij Paſſerini Archiepiſcopi Coſentini, Illuſtriſſimi Abbatis Mancinj ob dexteritatem, prudentiam, Comitatem Sereniſſimæ Mediceæ Familiæ in Vrbe Aduocati, & à ſecretis, ac Ridolphini recentiorum praxi de legali diſciplina emeritiſſimi, D. Aduocati Baldachini Florentiæ pro Sancta Sede Nuncij Auditoris, Aduocati Antonij Coratij I.C. Principis, ac æquè inter Pictores celeberrimi Petri Cortonenſis, aliorumque plurium æquè clariſſimorum de nobiliſſimis Familijs Petrella, Paſſerina, Zefferina, Laparel-

P. Torelſus Secul. Aug. To. 5. fol. 593.

la, Serangela, Tomaſia, Sernina, Alſeria, Mancina, Ridolphina, Baldella.

Mannoi. de Situ Floriani.
F. Fortun. Cron. Mont. S. Sabini.

Ann. Viterbien. ſuper Beroſ.
Genebar. fol. 26.
Cluer. li. 2. fol. 565.
Blond. Ital. delarua.

Propè Clanas Fluuianum alijs Folianum Incolis Foanum, Fanum olim Deorum Templis, iactant forum Iani, Lucinianum Lucum Iani Tuſciæ aureo ſæculo Regis, ex Colonijs Arinianis Annio ex ſuppoſitis Beroſo, ac Catone confictis, quem fabuloſum, leuemque arguunt Cluerius Genebardus; Oppidaque Iano dicta pueriles nugas cenſuit Blondus. Vaſto cingitur Territorio; alit Incolarum circiter quatuor millia; apud quos inimicitiæ graues citò pereunt ad rixas amicis, fœminiſque armis, fuſtibuſque accurrentibus, leues verò nunquam. Terra honeſta, & copioſa præ alijs venuſta, ter hoſtibus ferro, igneque amiſſa, ac nece Carlotti Orſini memorata expugnato Senenſibus Oppido; ſub Florentinorum Patrocinio merum, & mixtum Imperium ſibimet vſurpauit arbitrio, cum Lucinianenſibus ſpatio ferè annorum centum armis diſceptauit de finibus, Commiſſarijs Florentina, Senenſique Repu-

blica;

blica, pro pace vtrique incaſſum miſſis, neglectiſque, cæſis plurimis ex Oppidanis militibus Florentia ductis planitiem, ponte diruto (de quo Senarum nuncios cum Florentinis conqueſtos refert Dathus) cum iniuria pactionibus violatis curant Fluuianenſes mergere aquis paluſtribus. Lucinianenſes duri ad arma accurrunt, victos pulſant Fluuianum vſque, ianuamque Caſtri occurrentem, igne, tormentiſque quatiunt in Colle Cimabello cum Cuſtodibus arcem deſignant, quod illi ægreſcrentes cum Florentinis palantes aggreſſi ſternunt, ſub ianua exactis diebus collapſa, oſſibus pro cæmento appoſitis. Lucinianenſes eorum captiuos in fruſta ſcindunt, diuiduntque. Verùm Iacobus Cardinalis Papienſis Senenſibus, Florentiniſque rogatus anno mccccclxxij. etiam iuſſu Xiſti IV. Legatus miſſus in Eccleſia Sabina reſidens eorum ceruices, nec precibus, nec minis flecti poſſe conqueritur, *Amphionis* inquit ille, *Cythara, qua moniſſe ſaxa ſunt dicta ſurdum in has Valles cecinißent, quid agam iam neſcio, diutiùs hic eſſe de-*

Dathus epiſt. fol. 307. ad 339.

Papien. epiſt. 485.

corum non eſt, miſerum quoque abire; miſerrimum hos infelices in vita diſcrimen relinquere, pronunciaui, quod neutri placet non futura tanti operis Beſſarioni Cardinali Niceno pacificatio Burgundi, ac Galli, eos cum increparet, refert quendam Loci, (quod Serbatiſtæ tribuunt)excipientem, *an neſcis Cardinalis in hanc Vallem, nec Moyſem vnquam, nec Iuſtinianum veniſſe leges noſtras arbitrio nobis ipſis imponimus, & quidem ad arbitrium ferimus, tu credis Latinis hic, aut Tuſcis moribus viui, Serui eſſe Ciuitatum noſtrarum cum Imperio volumus, cuius merces eſt pro ijs belli tempore intrepidè mori*. Verùm ſeptuaginta, & vltrà lapſis diebus cōtractibus hinc indè patefactis pro manutentione in poſſeſſionem latæ Syluæ Paternenſis Collium Cimabelli, Cetinarum, tractuſque à Ponte Arenarolo ad Vallem, quæ ſemita propè Podiolum Fluennæ, viamque, qua aditus patet ad Bettollam, re ad deſperationem inclinante Columba candoris immenſi à Septemtrionibus lapſa ſupra ipſum Conuentū in flammas eſt reſoluta, quòd pacis omen

Papien. epiſt. 449. & 460.
P.Ciacconius vita Pij II. cum additi.

omen fuit, ſtatutique fines, hilarique Papienſi gratulantes, nec ampliùs rudes, truceſque ramis oliuarum occurrunt Xiſto reſtitutori pacis ſedulò benedicentes Habet exuuias D. Bonifatij floruere Benedictus Prędicatorum eloquentiſſimus Orator, cæterique de Domo Peccia, ac Serneria intèr nobiles Senarum faſtis commendati. Papien: epiſt. 464. In laudo an finem

Ad meridiem Graccianum vetus ortu B. Agnetis inclitum.

Acer mons, pollenſque Politianus Datho Pollitianum Ciuitas, qua nil molliùs cælo, nil vberiùs ſolo vertice Montis platea in planitiem ad arcem, vſque diffunditur, Palatijs comunis ac clariſſimarum familiarum Nobilium, Ricciorum, Thauruſiorum, Antonij Cardinalis Montium Conciuis exteris iucunda, temploque extrà Vrbem B. Virginis marmoreo, reliquum Ciuitatis in decliuè ſitum. Accolę vltra nouem millia. Dathus epiſt. lib. 3.

Ciues generoſæ nobilitatis, ac memoriarum Studioſi graues plurimi, inter quos raro diſcordia detecta concordia nunquàm, quique in comitijs ſumma ope nitun-

Tac. Ann.
Trai. Buccol. redat. Par. cent. 1.

nituntur reliquos in ſententiam ducere, ità bonum publicum, vt in pleriſque negocijs ſolet priuata gratia deuictum, cum *ſanctius, atque rectius olim prouiſum, & ea, quæ conuerterentur in deterius mutari*, h nc aucta, receptaque ad tempus onera publica, vt paſsim in quorundam Locorum conuentibus non ſine lacrymis, & ærumnis Populorum diù manſura, Facundi, Solertes, eloquio materno grati, in quibus Specie, habituque Corporis venuſto ritè arguitur qualitas mentis, Senenſibus moribus pluribus haud diſſimiles, ſub quorum miti Imperio, & iuxtà rerum Cauſas Societate fœdere tamèn inæquali compacta, exactis illis fælicibus Sæculis aucti, datijſque immunes; quique in Vrbe decorantur muneribus auidi Patriam, & gloria illuſtriorem reddere, & opibus affluentem, vt ingenio Accolarum, maxima quæque Ciuitatis dignitas, ac fælicitas ſingularitèr tribuenda iure ſit, & equè Magno Virò Ioanni Cardinali Riccio Reipublicæ Litterariæ munificentiſſimo Mæcenati, Patriæque Patri, qui intèr egregia pietatis,

tatis, animique magnitudinis monu-
menta in Piſana Accademia, Colle-
gium Riccium ampliſſimè ſtruxit ere
ſuo, vt Conciuium Puberes præclaræ
indolis eodem alerentur corpore, &
ditarentur mente rudimentis litterarũ,
quas innumeri profectò acutiſſimi Iuue-
nes aſſecuti ſunt, humanis litteris, pri-
miſque Scientiarum principijs fideliter
imbuti Collegio Sapientiſſimorum Pa-
trum Ieſuitarum ad pleniorem Ciuita-
tis decorem ibidem piè degentium.
Vrbs Doctoribus Equitibus Diui Ste-
phani, ac Melitenſibus inſignis Eccle-
ſiaſticis Canonicis, cæteriſque Digni-
tatibus, ac Regularibus Inſtitutorum
complurium nobiliſſima, quæque non
ſinè iniuria alijs quibuſcumque poſt ha-
benda ſit; habet Fœminas luxus curio-
ſas lepida venuſtate, & multùm loque-
la frequentes; fortilitijs, ac munimen-
to tuta, muris elatis, præruptis cingi-
tur duorum milliarium ambitu Ciuiũ,
Colonorumque induſtria in ſterili-
bus circùm Collibus vinea plurima
Sepibus diſtincta, quibus non longa
ſerie Arborum ſuper Vlmos, & Popu-

los maritantur vites, ſed arundinibus loco productis inſimùl propè ſolum commiſſæ ſolis radijs patulæ, & interdùm terræ pluuia humiditate, aereque Cœli, Fluminum, Clari, Traſymenique ex chriſtallinis humoribus ſummoperè hilari, ac beato enutritæ vuas albas, rubraſque gratia electiſſimas pingunt ſapore mediocritèr vinoſo, ſubdulci, mordente, odorifero, incautos, & vini coloris albi aquei lenitatem participantes in ebrietatem lætam, & ridiculam trahunt, vinum capiti amicū, nutriens, non reijcitur ſtomacho, nec remoratur vrinas. Clancianenſe quoque ſapore, & lenitate gratum, ſed album non equi vigoris, odoriſque, quodque exigua aqua adulteratur, vel extiua niue in poculis gelidum dulceſcit, deficitque. Superat etiam tàm copia, quàm gratia vinum album Lucinianum, rubroque Sto nacho magis leue, firmioriſque æſtimatur ſubſtantiæ pelago, vecturis, vaſiſque agitatū reſiſtit; at ſi ex collibus viniferis, ac amenis, qua ſupra abundè Lyciniana, & pacifera autumnat oliua vitibus amica

ea exigua albi Peruſini, ac Vernatiæ
(ſic vocant Incolę) portio miſcetur cum
Vaiano Nigro, ac Calabreſe, tam
colore rubro perſpicuo, quàm gratia
multa in potibus, odoreque amabiliſ-
ſimo, nè dum Politiano ſtudio vtriuſq;
Populi in conuiuijs comparatur, ſed
ſeruatur tutè ſubſequentibus annis hau-
ſtu meliore, idemq. remota febri ægro-
tantium vſui accommodatur ob gene-
roſas virtutes, parce tamèn permitti-
tur; & ſub nomine Politiani auidè bi-
bunt exteri indiſtinctè. Paritèrque Mu-
ſcatella tā alba, quā rubra equè accepta
gignit Colle, ac Vandalia cum Choor-
tibus à Gotorum, Vandalorumque va-
ſtatione, vt aiunt Lucinianenſium Se-
niores nomen ſortita. Cæterum, qui
Lyci Scyphis indulgent, vtique faten-
tur ea, qua pollent libertate vnica vini
Liciniani amphora deſupèr aurata ma-
nu aqua ſuperfuſa ocius amoueri ſicuti,
quam pluribus Politiani lenioris pala-
tum gutturque mollitie quidam pri-
mis haud detecta potibus, mixtaque
plurium vuarum luxuriè implentibus,
nequaquam ſatiantibus, atque pretio

cariori quæſitis. At ſi, qui Lucinianenſium in dies ſincerum bibunt poſt prandium turbidi, atque elati euadunt ad iurgia procliues, deque impertinentibus, rebuſque arduis ſaniorem indaginem exigentibus, Regumque curis ignari vt plurimùm, ſegneſque, qui ſe credunt doctiloquos, temerè, & cum ira inter ſe palàm diſceptantes, ſubmouent riſum, prouidumque ſilentium indicunt ſtudioſis inuiſum, quorum *limen* in illa ditione clariſſimi Vicarij Vallis Clanarum *relictum*, næmo laudibus tollere; procul eſſe, & dentibus frendere. Perennes quoque paſſim venæ frigidiſſimi humoris Villarum Politianenſium commodo, frumenti quo laudatiſſimum, ac candentem panem educunt cæteris acceptiſſimum, rerumque ingens copia per latiſſimum comitatum circa Lacus, ripas Salarchi, montiumque radices; & innuit Strabo *ad agri beatitudinem accedunt Lacus magni, & permulti, qui multa piſcium nutriunt obſonia, & paluſtres aniculas, non modicum etiam cremimum, papiruſque, & vlua copioſa.*

Lib. 5.

A quo originem duxerit veterum hiſto-

rijs

giis ignoramus. Recentiores putant à Laerte Porſena, qui ad vitandum propè Cluſium infectam Paludem in alijs collibus *Cluſinos nouos Plinio relatos* per villas deduceret, & ſunt argumento murorum ſtructuræ veteres, platea ſub ædificiorum fundamentis defoſſæ, & vinum prædulce, quo putant allectos Senones ad Cluſij euerſionem, cum Pollitis Ciuitas municeps Græcis foret, quod anceps viſum Gamurrino opinante Cluſium vetus Oppidulum eſſe ad montana Aretinorum, quo prænobili, lataque circum Caſentinæ (quibuſdam Cluſentinæ) regioni nomen indictum, nouos verò Cluſinos Porſena maximo imperio, ac pecunijs præpotente per horam Clanarium conditos, vbi nunc Cluſium Ciuitas abrupto monte ſita natura, ac paludibus præmunito, vt Vulzinijs, Phaliſcis, ac Romanis ille propius ineſſet ferendis auxilijs, vel incurſionibus paratus, & eſt coniectura inter Salpinates propè Orbeuetum, ac in finibus Vulzinenſium mons magnis ſaxis circumſeptus latinè Incolis Aix Regis Porſenæ. Sed ob angu-

Vghel. Ital. Sac. de Epiſc. Politian.

Clueri. Ital. antiq.

G 2 ſtiam

ſtiam Cluſam denominari arguunt moderni, Pagumque ruſticis manſionibus informem, nec vllo vnquam tempore veterum, recentiorumq; hiſtorijs comprobatam loci dignitatem, aut veſtigium murorum, ſeu turrium deſignatum in argumentum vetuſtatis, & deſcribit Strabo *ad montana extat Aretium MCC Roma diſtãs ſtadijs Cluſium* DCCC Cluſentinum verò, vt iugis montium aſperis, nemoroſis, & inacceſſis obcluſum ſtadijs ID. longè à Cluſinis de veteri extitiſſe Aretinorum dominatu conſenſu traditum, vt ineptè ex commentarijs Sanſouino falſo aſcriptis ſuper confictas Fratre Annio Sempronij antiquitates amiſſas à pluribus ſæculis cum detrimento veritatis obſtruatur probatio Cluſentinos inter Cluſinos nouos haberi, quo auctore, Duceque editos ignoratum propè Mænia Principis Gentis Aretinę ſupra cęteros Clanarum præpollentis armorum gloria, vetuſtate, lataque circum ditione, & innata Accolarum proteruia vltioni paratiſsimæ.

Strabo loc. cit.

Fran. Sanſ. de antiq: mundi, & ſuper Sempron. Annij fol. 68.

Alij fortaſſe verius putant Politianenſes

poſt

poſt Sillanam proſcriptionem, Vrbiũque excidium inter nouos Cluſinos, Ciueſque profugos recenſeri; Plebem verò, vbi nunc relicto Cluſio transClanas Ciuitas Plebis diffuſam.

Cluer. loc. cit.

Cluerius ad *Statuas* itinerario Antonini inter Cluſium, & Aretium menſura ſtadiorum credit Montem Politianum, quo nec ipſe edicit argumento, nec ego aſſequor coniectura cum eadem diſtantia de alijs, vt Gracciano, ac Fullonica verificetur. Equè claudicat *Onuphrij* temerè dictum fuiſſe annis mm x v i i j. ad ſuam ætatem Landerico conſtructum, ac improbata *Volaterrani* Opinio Zenobium Landerrici Romani Senatoris Filium anno c c c l x x. ab orbe redempto D. Donato Epiſcopo Aretino baptiſmate ablutum donaſſe Baſilicæ Epiſcopali Politianum, Corſilianum, Fluuianum, Secianum, Lucinianum eodem condita, & Viris Romanis, vt ipſe credit denominata, vt Lucinianum à Lucijs, comprobatque ex quibuſdam confictis tabulis Aretinis, ac Inſtrumento *anno m l x x x i ij ab Vrbe condita tertio Valentiniani con-*

Ital. antiqu. L. C.

Onuph. fidel. Cron.

Lib. 5.

fecto,

Vghell.Ital.Sac.de Epiſ.Aretinis. Bencius hiſt. Polit. Thomaſ. hiſt. Senen. lib. 1.

ſecto, quòd ad litteram relatum ex probabilibus coniecturis falſum conuincunt Vghellius, Bencius, Thomaſius; cum Annus m l x x x i i j. cadat ſub magno Cõſtantino, & nomen Landerici, vel fictum, vel Longobardum pluribus iudicetur; nec vtroque Conſule, nec Valente Valentiniani Collega enunciatis ex receſſu à conſueta forma eliciunt falſitatis indicium, cum etiam abs re in eo legatur conditum à Romanis Caſtrum Senenſe tempore Bruti Conſulis, quòd nec Volaterrano probatur, autumantque Tuſcis ſtructum loco adeo vbere, & munito, quidam valido in antiquis nominis argumento dictam Senam Senonibus in fælicibus illis agris excurrentibus; & dederunt potentiæ materiam Ruſſellæ, & Populonia finitimæ quondam Vrbes euerſæ; opinatur *Blondus* à ſex plebibus propinquarum Vrbium per Ioannem XIII. deducto Epiſcopatu nomen deriuaſſe; non docto, quo priùs nomine vteretur merito *Volaterrano*, atque *Alberto* improbatus cum in græco *Tholomæi* Codice Sena Mediterranea,

Tomaſ. lib. 1. Sigon. loc. cit. Stralere lib. 1. Vghel. de Epiſc. Senenſ. Volater. lib. 5. S. Antonin. hiſt. Flor. part. 1. Blondus Ital.

neati *Plinij* verò Colonia Romanorum denominetur, Cluerio Colonia Iulia, & ob eandem rationem fabuloſus euincitur *Villanus*, qui à Carolo Martello dictam cenſet, relictis ibidem Senibus, ac Valetudinarijs commilitibus, vt mitiaeris benignitate, Collium luxuria, ac Fontium ſalubritate reficerentur. Non conſtito, quo titulo, quo iure poſſideret Zenobius ille regionem latam, vberemque Supremo rerum Domino Valentiniano; nec de originali exemplaribus varijs, & recentis latinitatis methodo, inſuetiſque clauſulis ſuſpicionem patefacientibus, etiam inveriſimilis viſa, ac æquè ſcandaloſa Idolatris donatio palàm, & coram Teſtibus, grauibuſque Viris in Inſtrumento habitis Damaſo tunc Pontifice, vt aſſeritur, miſſis, D. Donato paupertate Chriſti inuiſo inter Martyres aſcripto. Quæ caſtra fuiſse, & à quibus Romanorum hiſtoria relatis denominata, nec nomina euincunt. Corſilianum fabulantur à Corſo, pleriſque ignotæ Originis Pij ortu, ac nomine decoratum, Secianum alijs Axianum

Thomaſ. lib. 1.
Vghell. L.C.
Boral. de Epiſc. Aret.
Bart. in l. 1. de falz.

C 2 ab

ab Axe Deorum Delubris; Fluuianum propinquo Glanis fluuio, Politianum græcè Politis; Lucinianum à Silla; qui Lucius dicebatur, quia nomina ab inſigni nempè Ducibus indicta Caſtris, fluentis, & regionibus, cum quorumdam huius denominationis ex priſcis Ducibus, qui ante Zenobium fatis ceſſere lapſu Sæculorum, cur relicta nomina, nec aperiat Volaterranus: cum fælicitas Imperatorum, ac recens geſtorum fama de alijs obliuione ſublatis nouam fieri memoriam à Romano Senatore locis Latio finitimis non ſine iniuria pateretur. Sed Modernus ille, & poſt eum ſcribentes, vt aues inconſultò volitantes, ſuæ tantùm ædidit Iudicia credulitatis, cum priſcis ætatibus conderent Vrbes paruas, & deſcriptione *Auguſti*, *Antonini*, *Pliniique* recenſentur, quæ publicis vijs, vel capita locorum, re, ſituque memorabiles, nominibus Caſtrorum nouitate rerum corruptis, & ſenſim æquentur ima ſummis, quod de tàm ſpecioſa Ciuitate verificatum planè eſt, quæ Florentinorum, ac Seneſium gliſcente poten-

tia modò his, modò illis ceſſit in prædam, modò libertatem aſsecuta, donèc Senenſes diuturnæ paci breui bello conſulendum rati Politianum Ciuibus acerrimè defenſum anno mcccxxxij. in deſolationem relinquunt, Florentini agrum Senenſem depopulantur ea conditione pax firmata muris Politianenſibus in priori forma reſtitutis, Nouam bellorum materiam æmulatione excitante ob Politiani, Lucinianique munimenta, locorumque conſequentiam partibus hinc indè æquè decertatum, quia, vt inquit *Podius* ea quoque ætate *Lucinianum dines, & potens iudicatum, & locum ſumma conſequentiæ, Clanim Vallis Clanarum, vt auctor eſt Cinus, Roſenſque*, & coràm Arbitris cauſa diſcuſsa Politianum Florentinis, Lucinianum Senenſibus adiudicatum, quòd de anno m c c c l x x x v j. Sententia Bononienſium venditis per Aretinos Oppidorum Iuribus Reipublicæ Florentinæ relaxatum fuit, ſed Galeazzo Vice Comite primo Mediolanenſium Duce Senis, Lucinianoque in gratiam receptis reluctante eo, quia (vt cenſet

Malaſp. hiſt. cap. 119. Benc. lib. 3.

Pogg. hiſt. Flor. lib. 3.

Cinus Vita Coſimi Primi lib. 3. fol. 180. 190. lib. 4. & 5. Mamb. Roſcus hiſt. Neap. lib. 4. part. 2. Ad Tarcag. part. 3. lib. 6.

P. Baſſius de Nobilit. Mediol.

Pius III. Annal. Senenſes lib. 7. in Bibliot. Nobilis Franciſci Picolominei Senenſis.

Maleuolt. li. 10. p. 2

Platina vita Vrbani VI.

Dathus epist.lib.3 fol.180.

Platina) oppidum arte magis, quàm viribus in poteſtatem redigiſsent, iterùm in Dominis Ianuenſibus, ac Magno Rhodi Magiſtro etiam de ordine Sanctiſſimi remiſsa rei diſcuſſione, interim ſteterunt in decisis vt Lucmianum Senenſibus; Politianum Florentinis pertineret; ob præduram Cæſareæ Militiæ obſidionem Orbeueto, ad deditionẽ inclinante Polirianẽſes præſidio prçualido accurrunt,&in amicam Ciuitatẽ per hoſtes,per tela irrumpere auſi ſunt. Pluriès cum finitimis exortę de finibus lites; conquærentibus apud Florentinos Senenſibus, *Pollicianenſes*, cum iniuria *Calicianenſium* progredi latiùs, & ſub Vrbe Clufio poſitis Caſtris, Cluſinis in vltionem verſis prouidis Senarum Commiſsarijs pax firmata, Orbeuetanis in aciem prodeuntibus, & aduersùs Senenſes impetu facto, victi, fugatique Poltianenſes, Socijque Monaldenſis Dux Orbeuetanorum Sarteano exceptus, Oppidoque expugnato, Duce in vinculis coniecto, lata Regione Senarum armis ſubacta, euecti ſunt Senenſes ad apicem potentiæ,

tentiæ, gloriæque triumphalis, antiquioribus Dominis reſtituto Clanarum Imperio.

Sed iterùm ad libertatem elatis animis Pecoram familiam de Ordine Senatorum Politianenſes armis pellunt, & coràm Carolo in ea Ciuitate cum copijs moram agente, Senenſium detectę artes, cognitumque Oppidanos pares iis, qui *nec totam libertatem, nec totam ſeruitutem pati poſſunt*, & ſi caſus daretur auſuros. Senenſium deniquè patrocinio reſtituuntur, conuentione lata, ſinant Politianenſes præſidijs Senarum arces præmuniri, de cætero eiſdem mero, & miſto Imperio, ac ciuilitate Senenſi elargita, cum Ciues primi, ac ſecundi gradus inter Nobiles reputarentur. Demùm Fullonicam expugnant, ac Turritam quatiunt, ſed de anno mcccccliij Luciniani Terram obſidere cum præſidio Florentinorum arce receptorum adorti, vt fatetur *Ninus* Lucinianenſibus ſtrenuè pelluntur, profliganturque Politianum vſque, acieque Cluſinorum victoribus miſſa Fluuiani Territorium diripitur, Villa diues Puteana,

Tac. lib. 1. hiſt.

Thomaſ. lib. 7. p. 1

Eques Ninus de bellis. Ital. lib. 6. in eadem Bibliotheca Piccolominea.

teana, & Baſtardum ante oculos Aretinorum ad arma procurrentium expugnatur, flammiſque diruitur, ac ingenti parta præda ouantes Lucinianenſes per agrum Sabinum redeunt in Patriam. Viris toto Orbe celeberrimis claruit Angelo Politiano, P. Angelo Pacciucchello libris hiſtorico moralibus, lectionibus in Ionam Prophetã; ac tractatu de paſſione Chriſti R. P. D. Tauruſio Sapientiſſimo Piſarum, ac Sardiniæ Archiepiſcopo, Lelio Mancino diſquiſitionibus genialibus, aliiſque Voluminibus, dum Paduæ, Piſiſque legeret Griſolo volumine conſiliorum toto Orbe notiſſimis, D. Griſo de M.Policiano(vt ſcribit Alexander) Aduocato clariſſimo, aliiſque celeberrimis viris hiſtoria Politianenſi numeratis de Illuſtriſſimis Familijs, Riccia, Nobilia, Ceruina, Bellarmina, Tauruſia, Gagnona, Contuccia, Braccia, Auinionenſi, quinque omnibus Prælatis, Purpureis Principibus, Antonio Cardinali Montium inter Ciues aſcripto, qui inſtructis Palatijs nomine, inſignijſque depromptis edixit, quod *Patria ſit*, *&* in

Alex. Trentacinq. var. de legitima rel. 3.

Cic. de leg.

in qua nati, & in qua ſuſcepti ſumus Card. Bellarmino Eccleſię fulcimẽto, Roberto Card. Nobilio Purpuratorũ maximo in flore rerum extincto, Ioanne Card. Riccio, qui defuncto Pio IV. parùm abfuit, quin Pontifex renunciaretur, Franciſco Maria Tauruſio Cardinali, ac Iulij Tertij Nepote, de quo Leo Vndecimus; *nullã vnquam*, inquit, *naturam ſpecioſora talenta crediđiſſe*, qui eodem florentes ſæculo amplitudine, probitate, fami decertare videbantur. Marcello deniquè Secundo de nobiliſſima Ceruinorum familia, qui Prædeceſſorum gloriam attigit, ſuperauit, poſterorumq́ ſpem deiecit, quorum aſſequuntur veſtigia R. P. D. Antonius Ceruinus Politiani integerrimus Antiſtes, R. P. D. Franciſcus Tauruſius inter Rotę Romanæ Auditores doctrina magis, quàm ordine primus, R. P. D. Iulius Riccius ab Innocentio XII. motu proprio intèr Domeſticos Prælatos accitus, pietate, ac morum ſuauitate Patriæ ornamentum; an ommittam ſummos Doctores, primis inter Minores dignitatibus decoratos, an Duces, plurimoſque in hiſto-

hiſtoria Politianenſi per Bencium relatos, inter quos Vincentius Nobilius pro Sereniſſimo Coſimo Primo Militum Præfectus, ac Thorus Caualerius de Pecora à prævalidis corporis viribus, inſignijs Tauri arreptis, Tauruſius cognominatus Caroli V. militum cuſtodiæ Magiſter? an etiam P. Magiſtrum Franciſcum ſuæ Celſitudinis Sereniſſimæ Theologum, typis Theologiæ theſibus vulgatum; an P. Magiſtrum Cechardum in accademia PiſanaTheologiæ Lectorem primarium, queſtionum diſcuſſione ſubtiliſſimum, Ciuitas æquè exactæ integritate vitæ laudatiſſimis clara, D. Agnete, B. Paulina, B. Margarita, Beatis Angelino Daneſio, Hieronymo inter Capuccinos Venerabili, B. Bartholomæo, Philippo, Ioãne, Franciſco, B. Iacobo Pagnino, alijſque pluribus in annalibus ordinis D. Franciſci ſanctitate, & doctrina perſpicuis.

Mons Latonæ vulgò *Totone* vocant Incolæ ad *Statuas*, Idolorum Simulacris Vatibus venerandus conditis Porſenæ Theſauris præſtigijs horrendus Anum

nugis

nugis natis fabuloſus, dirutis magnis ſaxis ſtrata in apice Platea aeris hilaritate periucundus.

Ad quatuor milliaria Clancianenſes, quaſi cis Clanas, generoſo vino hilares, venationum amici ad æpulandum prædas conueniunt inſimul, ad Balnea ægrotis ſaluberrima confluentibus exteris, Plinio Cluſina leuiora hijs, quæ Oppido Sancti Caſſiani fundit tepens Ficoncella ſulphurea, craſſiorique vena fluens, incuria olim aqua pluuia infuſa vehiculis, adulterata, nec capiti, nec amica melanconiæ, quæ litteratos ſtudio feſſos, vt plurimum torquet acriter, Exteris pluribus, vt fama, ac ſepulchrorum inſcriptiones loco fatentur tanquam ad vada Lætea haurienda transgreſſis.

Decem hinc milliaribus ad meridiem prærupto Monte Cluſium in longum ſe portendit vnius circiter milliarij murorum ambitu, via non inornatis Nobilium ædificijs decorat collis iugum, monumentis, ac reductis, quos Theatrales vocant, ſigna habet veteris maieſtatis, qua Ciuitate generoſam iactant

origi-

originem Plebenſes; Camertinenſes, Cluſcienes ſub ditione Peruſinorum in finibus diffuſi Politianenſes;ac Tarquinienſes conſanguinitatem,reliqua veteras Etruriæ Populorum capita, nè dum gloriæ incrementum profeſſæ ſunt, ſed compreſſis hoſtibus pacem, & ſecuritatem. A Romanis,quibus decertare de Imperio non dubitauit Colonia ducta Longobardorum iugum paſſa, in qua Duces Ildebrandus, ac Reginaldus, & ſucceſſiuè plures; priſtinæ litauit libertati vſque ad Senenſium, ac Florentinorum propugnationes, à quibus in vltimam deſolationem deiecta intèr anguſtos muros haud vulgarè variantis fortunæ exemplum. Cum attritis viribus Etruriæ Principum Ciuitatum Piſanis nimirum Cortonenſibus, Aretinis, ac Politianenſibus à Republica Florentina poſt varios rerum, ſæuientiſque fortunæ caſus ſub Imperio acceptis, anno M.DLIIII, Petrus Strozza è Mirandula maritima Senarum ſubit, iuniores deſcribit conuectò priùs ſtratis Campiliæ, ac Roſſeti, Ruſellarum euerſione dicti, auctique, agris

vberi-

vberibus, commeatu. Marinianus ex Marchionibus Mediceis Coſimo intellecto ſecus, quàm par erat belli exitus ſubdubius, nec militiæ apparatu numero, egregijſque Viris præſtanti ſatis fiſus inuictam Principis mentem ad conſilium reuocauerat, cui ſubridens Coſimus ait maiora pericula ingenio;ſed ere cuncta Maioribus noſtris victa manent, opes dudum theſauris Reipublicæ coaceruatas ad hunc, in quo conſiſtimus finem, bellumque ob emulationis cauſas penitùs obtruncandas ſub clauibus, manibus, conſilijſque tuis relinquimus in te ſpes Reipublicæ, ac fælicitas domus noſtræ. Marinianus ex gemmarum auri, argentique pondere præpotentiam, & victoriam auſpicatus, pecunia, inquit, belli robur, ac fortuna, quæ duros hoſtes bello in longum protracto, quoſcumque, vel feſſos eludit, vel deditioni allicit, vt nec turris ahenea, robuſteq; fores muniant ſatis, vel remotos milites fama, & re feroces ad emulos excindēdos impellit, alacerq, nocte iter arripiens per inſidias ad portas Senenſes excurrit, ſed Laurentij de Caſtel-

 lione

lione Aretino prouidi militis cura obcluſis Camulliæ cardinibus illuſus intendit animum ad quoſcumque validiores, nobilioresque Populos ſubigendos, ratuſque Ilcinenſes longè à finibus Florentinorum Senenſibus fidos, militiaque egregios monte inſedentes muniтиſſimo, nec facilè vinci, nec diù retineri; Lucinianum verò maximo impendio, ſtudio, rebuſque cunctis ad quoſcunque Caſus inſtructum Ciuibus infractis, bello natis, & fortilitijs difficilè, commiſit Cluſinarum arcium expugnationem ſtrenuis, & præclariſſimis Ducibus Peruſia Summorum Virorum tàm bello, quàm pace fæcundiſſima, miſſis Aſcanio de Cornia ex Nepotibus Iulij huius nominis tertij peditum Magiſtro, ac Ridolpho de primati, ac nobiliſſimo Domini Petri Baglieoni genere Equitis virtutibus maximis laudatiſſimi,& primis Italiæ Principibus ab intimis, qui equitatus Præfectus armatorum quatuor millibus, ac generoſa animi ſui fretus virtute palàm ire aggreditur, hoſtes euocare, & machinamenta componere; Sed Aſcanius tutio-

tutiora molitus Santacij de Piſtorio fidem tentare, & hoſtes proditione intercipere, ſtaturæque noctis hora caſtra ad Mænia admouit, interim Piſtorienſe Senenſibus detecto facinore in inimicorum paratis inſidijs cadit, Seniſque adductus; Baglieonus in hoſtes ſclopos exonerare, gladium educere, obuioſque trucidare, & propè portas ſtudioſè patefactas progredi cœperat, Cluſina, & Senenſium manus atrocius inſtare, tormentis aggreſſores cedere vtrimque ferocitèr pugnatum, at dum Baglieonus ianuis irrumpit, ſuoſq; hortatur ad cædes à Pippo Ciaia, Tura, Zondodario Viris ſtrenuiſſimis, quorũ fidei portæ cardines crediti cum alijs confoditur. Patres nuncio victoriæ recepto, nè inofficioſam Pontificis mẽtem Nepote carceribus addicto prouocarent ad Regem Gallorum Aſcanium properè mittunt, & ad conficiendũ bellum, diffidentiaque C[illegible]ium, Senatorumque intempeſtiuè obdurata ingenia curas, atque animum intendentes.

Euangelium Martyrum Sanctæ Muſtiolæ, Sancti Secundini Irenei, Beati Anonimi

nonimi cæde propagatum; iactat Flauianum anno c c c c l x x x x j x. Cæſenæ, Epiſcopum Venerabilem, Gratianum, qui decreta, ac Ius Pontificium in vnum redegit, Samuellem tractatu de Sepulturis obliuione vindicatum ac Nobiliſſimis Familias Ciaiam, & de Deis ob Viros egregios faſtis Senarum ſignatas.

Tom.li.1.hiſt.Sen. P. Landucc. Silua Ilicetana.

Ad radices Montis Cetonia, ſeù Scitonium, dicunt Chritoniam Romanorum Coloniam, Platea decentèr ornata laudatur, ac Beatis Guido, Petro, Herculano, ac Bernardino Ciolo Minutello Seſſæ Epiſcopo, moderno Dionilio Pignattello Romandiolæ Ferrariæ, Bononiæ Subauditore, Rauennæ, ac Fruſinas generali Locumtenente; Genuæ, ac Florentiæ Auditore, ac Aduocato Vulpino Reorum Defenſore accerrimo, & opinionum Proſperi Farinaccij indagatore ſtudioſiſſimo; Luca Contile eruditione præclaro Principum à ſecretis, qui æditis Epiſtolarum libris in quadam Cetonenſibus miſa conqueritur inſulſos concium animos merito ipſius haud intellecto honeſtio-

neſtiori ſuffragio ignarum prætuliſſe;
Haud procùl Sarteanum Terra habitantium numero, ſupra trium millium, fortilitio, negocijs, fide ac ſtrenuitate Ciuium Nobilis, qui validâ manu obſidione diù preſſi, victi nunquam, exemplo Sciſtarum, quos vt exornat Iuſtinus.
Virtute animi non numero, opibuſque cenſeri, vulnerum Piccinino in fugam verſo inflictorum memoria gloriantur, & ab origine Cardinali Cennino, ac Patre Alberto Oratore litteratiſſimo, ac egregijs Viris nobilis generis Gotorum, Fanellorumque.
In aprico Colle Fullonica Beatum edidit Anaſtaſium clariſſimę Familię Coppulę fæudum.
Ad occaſum Turrita; quaſi vi Turrium Patria moderni Annibalis Michelij Rauennæ Auditoris, ac generalis ad criminalia Locumtenentis Ferrariæ, Parmæ, Florentiæ, Genuæ ad ciuilia, & criminalia Auditoris.
Ad occaſum Sena lunga Terra honeſta, Prætidis Sedes, plures olim paſſa vaſtationes; nobilium quorumdam Senen-

nenſium familiarum incolatu euaſit illuſtris.

Scurſianum triſtè Venatoribus laudatum Longobardis nomen relictum. Farnetella inops. Rigomagnenſes dulces eloquio læta fruuntur aeris benignitate; Calicionenſes rudes; Gargonſa Turribus indicata. Aretinis ab hoſtium incurſu vindicata cum Clementis Pontificis, ac Florentinorum efferatis animis ob nouiter per Tuſciam in partes diſciſſam excita diſſidia Napoleone Cardinali Vrſino dilecto pacis arbitro Florentinis in peruicaciam lapſis, eodemque interdictis, Aretini Pontificis gloriæ cupidi, ac Florentinis infenſiſſimi Neapoleonem in Ciuitate libentiùs ſuſceptum militum decem millibus in hoſtes ipſius ductu commiſſis ad neceſſariam, diùque nimis protractam vltionem exequendam impellunt. Sed Florentini decem, & octo millibus militum Gargonſam premunt obſidione exitu ancipiti; Legatus in nobili, fidoque Bibienæ Oppido ſtatiuam habuit ſocijs admonitis, & nocturnum iter celeriùs con-

Franc. Sanſouin. hiſt. Domus Vrſinæ.

confingens Florentiam verſùs contendit quaſi oppugnaturus, quòd extimeſcentes Florentinorum acies dum ad Mænia, patriaſque ædes tuendas properant incompoſitæ Neapolio Nuncio monitus in celeritate certam ineſſe victoriam, ſed hoſtium cædis arcendæ ſollicitus eluſis Ducibus Aretij petentibus pugnæ ſignum verbis ſub dubijs vtui beneficij expugnaret inimicorum ingenia, interim ijſdem tranſcenſis montibus ab imminenti clade tutis Aretinos ſpe futuræ victoriæ alacres Aretium ægrè reduxit, Senatus Florentini donis, ac Nuntijs in grati animi argumentum ibidem exceptis improſperè, populo ſtudiosè in excommunicationem tabeſcente, nec Aretinis ſatis fidens exceſſit rebus infectis.

Ad Montana, & Septemtrionem Aretium Vrbs à prima ad hanc ætatem validiſſima vnà dempta Peruſia ſupra Principes Tuſcorum duodecim Ciuitates Splendorem Ciuium, opes, nobilitatemque ſeruat incorruptam; Vijs latis montanis quibuſdam, & platea aquis ſtillantibus, negociis, Palatijsque

per-

perhoneſta, ac ampliſſimo Reuerendiſſimorum Patrum Ieſuitarum Collegio de Republica licteraria emeritiſſimorum. Ambitu muri vltrà tria milliaria, materiam, Structuramque veterem attollunt *Silius Vetruuius*, & Martialis criſtallina teſte Aretinę Munimento pręualido Equitibus, Doctoribus, Regularibus, Eccleſiaſticis Ciuium numero cum Comitatu ad XV. millia nobiliſſima amenis in campis ſita frumento, Vino, cæterarumque frugum abundè fertilibus. Scribunt conditum ab Vmbris, vel Pelaſgis, quidam à Retijs, cum Iſdrael Iudicibus regebatur; Verius Tuſcis, quibus in vbere Aretinorum agro inſedentibus ab Aris Aretium denominatum, Tuſci à Thure dicti, quo in Sacris vtebantur. Reiectis *Annij* figmentis de Aretia, hoc eſt Veſta Vxore Noe, quem modò Vadimonem, Ianum, Ogigem modò fingit fabulis pluribus coimplicatis *Cluerio* meritò inriſus leuis, ac flagitioſus cognominatus, & ob eandem rationem *Poſſeuinus* monet cauendum ab *Alberto*, *Ioanne Lucido*, *Nauclerio* ineptijs Annianis.

Vetruuius Archit.

Cluer. lib. 2.

Vghel. de Epiſc. Aret. Ann. de Antiqu.

P. Ant. Poſſeu. Appar.

nianis ſeductis. Veſtigia Amphiteatri Seniores deſignant, vt reliquiam regię munificentiæ, cuius latitudo curules pariter curſus, ac equeſtria certamina expedita ſuppeditaret impendio ingenti, vt quoque Barbarorum vanitas ſuperaretur ab Italis.

Gherard. Voß. Inghiramus defenſ. Antiqu. Hetruriæ tract. 10.

A Gotis, Longobardiſque diſiecta per triennium mænijs exuta iacuit, illorumque etiam dimiſſo fræno in libertatem ſe aſſeruit Guelforum, ac Ghibellinorum diſciſſa Studijs Senenſium, ac Florentinorum ſæpè vexata irruptionibus, à quibus victa aliquandò, & ipſa Victrix De anno m c c l x x x v i i j Florentinorum, ac Senenſium Aretini fines excurrunt precipiti impetu armorum, ſed hoſtibus equitantèr Aretium vſque progreſſis hortis, vineis, villiſque proſtratis, clam è muris erumpunt, ac Senenſes, Florentinis monitos, nè Socijs dimiſſis metu inſidiarum poſt habito ouantes incederent, *compoſitius tanta, quam feſtinantius agerent*, dum gratulantèr ad Licinianum Clanarum oppugnandum contendunt ad plebem Toppi adoriuntur, ac ſternunt cæſo

Ioan. Villan. lib. 7. cap. 89.

Duce. Sed anno m c c l x x x i x à Senenſibus, & Florentinis ad Campaldinum, effractis eorumdem, Guelforumque viribus Senenſes Licinianum Aretinorum ope nuncijs quæſita deſtitutum de veteri Senarum dominatu Patrocinij fœdera ſubire armis cogunt, in Cenobio Diui Franciſci pactionibus ſtatutis CL. iunioribus pubis floridiſſimæ in obſides receptis ſtructa Saxis Turri, arcuque ingenti ad veterem arcem intermedio, vtrimque paratis offendiculis, effoſſis puteis, horreiſque interclusis, ad eludendas, vt accidit ſæpè, Aretinorum, Florentinorumque irruptiones. Aucta interim Orbeuetenorum potentia anno m c c c v i ij. cum Politiano, Sarteano, Cluſio Lucinianum Eccleſiæ Romanæ cenſum, Orbeuetanis tributum obtulit, equis militibus pro expeditione ineunda tranſmiſſis; Sed familia Tarlatorum de Petramala rem Aretinorum ad ſummam potentiam euexit concluſa artius muris Ciuitate ad arcẽdos hoſtium incurſus; Interim quibuſdam Lucinianẽſibus annorum c c c x v. futura deditione allicitur

Monalden. dicta hiſt. lib. 3. fol. 18. & fol. 88. lib. 9. fol. 78.

Manent. hiſt. part. 1. & 2. fol. 200.

gus Epiſcopus Aretinus, eluſiſque Cuſtodibus Terram incolæ equis armis inuadit, reliqui pro Patria, qua egregijs Viris nihil carius hoſtibus vindicanda, ſeù mori, ſeù vincere parati, dum ſe-pti multitudine victoriam deſperant, impetu mirabili æſtuantibus animis Aretinos arcibus pellunt; ac porta Flaſia confodiunt, cædũtque, ad hanc ætatem deloſſis in ſtructura ædificij extra Ianuam Oſſium aceruis, ibidemque in memoriam facti tempore baccanaliorum Lucinianenſes ſignis diuerſis in partes ſciſſi confecto ſaxis terra contectis ſuggeſtu (quod Caſtellum vocant) ad ſonitum Tubarum cum plauſu iuncis filo obductis ſe inuicem quatiunt, Caſtello vna ex partibus potita, exaduerſa illud ſibimet ſubijcere præ viribus nixa. Incaſſum viam iuris cum Senarum Republica per Nuncios aduerſùs Victores capeſſentibus Aretinis, *ſe ius armis iactant redimiſſe ab ijs olim relictos, nec ſubditos, ſed Senenſium patrocinio addictos.*

Malevolt. part. 2. lib. 4. fol. 77.

Sed anno m c c c x v j. Sabinates in poteſtatem Epiſcopi ſe redigunt, finitimi

quoque Lucinianenſes ſe iungunt Aretinis victoria ſuperbientibus; Etenim Senenſes, Florentini, manus Regis Roberti contra Vgutionem Faſolæ, Aretinoſque propè Montem Catinum in aciem prodeunt, victique, occiſo Carolo ex Nepotibus Roberti in flore ſpei, & ætatis, ad maiorem gloriam, vti de Romanis Pirrhus, Vgutio, quam lætitiam habuit Fräciſco filio; ac maiore Militum parte cæſis æquè ob Bruti necem libertatem Romanis magno ſtetiſſe, & Craſſo Pacoro extincto victricia arma circumtuliſſe; graſſantibus Aretinis Tornanerium, Boncouentum, Caſtrum Rotium diripitur venuſtioribus adductis fœminis, nudatis ſenibus, ac Prouinciam terrore armorum concutientibus, vt ipſius Imperium affectare viderentur.

Iuſtin. lib. 18.
Valer. Max. lib. 5.

Sed ſupremo gloriæ faſtigio eláta veteri Vbertinorum genere, quorum Gulielmus Epiſcopus Senenſium fines populatur, ac Cecilianum Oppidum inuadit, Senatoribus pulſis Sabino receptis Imperio potitur, compoſitiſq; rebus cum Senarum Republica, atque

exorto

exorto diſſidio de finibus, Agrorumque direptione Florentinos laceſſit ad bellum, qui Bibienam obſidens compacto exercitu equitum, peditumque decem, & nouem millium. Gulielmus militaris ſuorum fama, & alacritate per motus nihil cunctatus, nec finitimorum auxilijs iniunctis nouem millia Armatorum Aretio eduxit, ire ipſum conclamare celeritèr ad arma paratus, manus conferre, & propius caſtris conſtitit, ſecumque quod roboris erat in medio circumfundit.

Hæc fuit inſignis ad Campaldinum pugna, in qua duo validiſſimæ Principes Ciuitates, Etruriæ Imperium armis diſceptabant. Aretini vetuſtiorem gloriam hi recentem, præcipuamque oſtentantes, primi bellum ſæpè inferre, illi repuliſſe, hoſtibus ipſis, Tuſciſque profligatis; Aretini ex ipſa clade ſuperbientes, nec oſtium numero terreri, ſpe inſiſtere, & progredi. Interim Florentinorum primiores de more gentis, cum pugnæ initium eſſe vererentur, nec petere præcipuam periculi ſortem, quidam ex Ducibus, T. Manlium,

ſium, L. F. [illegible] præſumens cum Nepotibus ſignum hoſtibus, omemque belli indicere, & nomen gentis inui-ctum iuuantibus fatis præſtare, cum temerè, & improuidè cum alijs primos ordines turbare adoritur, inſecutus ad ſtationes Commilitum multitudine hoſtiū pellitur, tunc irruere acies occidere, vulnerare, capere, cum Florentini impetu hoſtium facilè turbantur, fuganturque, Equiteſque Aretini victoriam conficere celeriùs auidi longè à ſuis profugos inſequuntur inconſultò; Pedites Aretinorum non virtute, ſed fortuna, numeroque impares, multitudine, Equorumque incurſu perculſi, diſperſis ordinibus recedentes ſpe victoriæ conuerſa rei facie indeteriùs, reddidere hoſtes alacriores, magnaque parta cedes. Epiſcopus gladio interemit accurrentes, ferociamque Equitum incuſans fluctuatur animo ſecū vtrum protinùs Bibiena ſe reciperet, an ſuos in extremam pugnam incendere præſtaret; percontatuſque à proximioribus ad fugam capeſſandam ipſum incitantibus, an pe-

ditcs

dites Biblena infracti reduci valuiſſent
ſigno receptui dato, hiſque intellecto,
quod pars in fugam effuſa; pars cum
ſubſtitiſſet ab hoſte à fronte, & atter-
go vrgente circumueniebatur; tùm
Gulielmus, nec gentis ſe ipſo adductæ
deſertorem, nec profugum, nec vi-
ctum viſuros Florentinos obteſtatus,
incedens primus, iubet inuadi à late-
re hoſtem, claram ſatis, & inſignem
Virtutem eſſe, nec dubiam vltionem
futuram ſtrenuis viris, cum manus E-
quitum Aretinorum bello redux exau-
dito ſuorum clamore verſa ex templo
fortuna integri profligatam pugnam
accipiunt, ſed qui inierant prælium
incluſi aduersùs circumfuſos, feſſi cum
recentibus, vegetiſquè pugnabant, ſed
Gulielmus ſuo, hoſtiumque ſanguine
foedus cadens conuocat propinquos
minis hoſtem territat quaſi in ipſa cla-
de vincere videretur, exſcindendum-
que hoſtem clamat, cum quo nunquam
pax fida, verùm eo occiſo omnia libi-
dine, & licentia Militum, nihil Impe-
rio eorum, qui præerant, gerebatur tri-
bus millibus hominum acie cæſis; ca-
ptis

Aretin. hiſt. lib. 4. & 5.

ptis duobus millibus, cæteri frequenti agmine timore ducti Aretium, Bibienam, Caſtilionem petunt, aut Montana, & natura inacceſſa. Victoria, quæ magno ſtetit ſanguine maiori parte Militum vulneribus confoſſis, cæſis ferè duobus millibus, Reipublicæ Florentinæ permiſſa Superioribus cauſis; eadem hora Prioribus Florentiæ, negociorum mole feſſis, qui ſomno ſe reliquerant mirè incerti voce Autoris nunciata, conſecutæque Vrbis acclamationes pluribus admiratione percitis, cum Nuncius non ineſſet, nec ſine numine id actum; vt eque Macedonibus, & Rege Perſeo deuictis Romæ vulgata eadem die hoſtium cædes, & Domitiano regnante hoſtes validè ſubactos ſtatim Vrbe exauditum, ſique fas profana ſacris confundere B. Pio Quinto Naualis aduersùs Turcas Victoria, & Innocentio Vndecimo, Budæ expugnatio non ſine Numine confeſtim patefacta. Victores Bibiena in poteſtatem accepta, muriſque proſtratis octo exactis diebus Aretium obſidione pulſant, ſed cæſis plurimis, vſtiſque

vſtiſque molibus militaribus abſcedũt, temploque dudum Marti Sacro Galeam Gulielmi, exuuias hoſtium, ac Victoriæ munera Aris addicunt. Indè Guidus Epiſcopatum anno mcccxviij. aſſecutus acribus in hoſtes auſpicijs, diùque ſine memorabili prælio decertatum, ſed Militibus Roberto miſſis exterritus pacem, vel inducias hoſtibus petit, quibus nec diù fidus, finitimos exterret Nuncijs, minaturque, & capto Tipherno, quò magis inſenſam Pontifici mentem patefaceret ob nouitèr Cortonæ permiſſum Epiſcopum de gente Vbertinorum, eorum Oppida diruit, Ludouico Bauaro Eccleſiæ hoſti deuotò ferrea corona impoſita, ad bella potiùs, quàm ſacra natus Burgum, Caſtilionem, Terranouam, Ciuitellam duriori iugo retinere, muris præcingi vias ab Aretij portis excurrentes latari, dirigique curauit, maximè ab Angulario ad Burgum Picinini parta Florentinis clade nobilitatas. Albert. Ital. de Aretio.

Anno verò mcccxxv. Oppidani quoque S. Sabini de comitatu Aretinorum parùm viſi Aretinis ad arma verſis fide

tuti, hinc Epiſcopoſ Incolæ exilio pulſi ſupra mille exiſtentes (vt refert Villanus) ædificijs, muris, domibuſque, nè ampliùs reficerentur euerſis; Donec efferati Florentinorum animi de annis mccccxxxiiij. Peruſiniq; in excidium Aretinorum conſpirant: generoſa illorum pectora in omnem fortunæ euentum ſuffectura, Peruſinos fugant, & Peruſiam vſque equitantèr incedunt, auctiſque copijs Peruſini vaſtatorum manu ad bellum inſurgunt auidius, Sabino occupato, Licinianum agrum depopulantur, & reſiſtentibus ſuburbium, Pagumque S. Blaſij in finibus incendunt, vbi adhuc murorum veſtigia, ac propè domus vſtæ nomen habent, & quos armis non ſubegere priuilegijs, ac receptione inter Amicos cum donatione Griphonis pro inſignijs ſibi conciliant, pacto tributo; Aretium Florentinis addicatur, ſed vetuſtæ lapſis annis libertati reſtituitur ſexaginta viris ad regendam Rempublicam creatis, Licinianum quoque à Peruſinis rebellauit, & in libertatem ſe aſſeruit, vt idem *Malenoltus* profitetur;

Tarcag. p. 4. lib. 56. Ioan. Villan.

fitetur;

ſitetur; Aretini bellum, aut deditionē Oppidanis indicunt, agroſque diripiunt de magis veteri ſuorum ditione autumantes, illi armis certare Patriam; dignitatemque, accitiſque Militibus, Senarum patrocinium implorant iterùm, vt refert Pius III. per hæc verba, *Aretini Licinianum inſignem locum Clanarum obſidebant, inter quos, ac Licinianenſes varium, ac longum per xv. Annos tractum eſt bellum Senenſibus partem Sociorum adiuuantibus, & ne bellum cum Florentinis gerere cogerentur in ſua libertate dimiſerunt*, donec de anno mccclxx. & iterùm mccclxxxix. Capitulis iuramento vallatis à Senenſibus, vt idem comprobat Maleuoltus, *ciuilitatem* aſſequuntur, ac *merum, & mixtum Imperium, quod priùs habebant, & omnimodam Iuriſdictionem*, vt cum feſto B Virginis Auguſti à Caſtris dominatus tributa in Aula nominatim exhiberentur Patres cum Plebe ſingularitèr acclamarent Lucinianum amore non vi, metuque duci ad liberalem deditionem. Sed compoſitis rebus cum ijs de Comitatu à Lucinianēſibus quoque gabellas

Maleuolt. lib.6. & 8. fol.138.

Pius III. Annal. Senenſ fol. 131 fol. 142 in Bibliot. Piccolom. Senarum. Biſdom. Cron. Sen.

Caſtren. conſ. 85. & conſ. 292. Tuſcus litt. I. concl. 448.

exigi deliberant, lite apud Pontificem agitata Caſtrenſis voto reſolutum Senenſes haud poſſe oneribus exemptos ſubijcere, nec Terram vendere, agrumq; diſtrahere, quia non eſſet de comitatu, ſed ſuis nixa Iuribus, ac veteri freta Imperio. Aretini alijs diffiſi cum Carolo Siciliæ Rege in Societatem conueniunt, quod cum Ludouicus Angiouinus à Clemente Pſeudo Pontifice Siculorum Rex deſignatus ad iniuriam reuocaſſet, Prouincialibus ſubactis per Etruriam cum equitibus, exulibus, ſociorumque miſſis cohortibus anno mccclxxxiiij. triumphali more decurrens proditione Aretium intercipit, & libidini effrenatæ militiæ ædibus, templiſque relictis fortilitio Guelfis cum clade victorum acerrimè defenſo, dum ad reliqua conficienda facinora progreditur properè, è viuis exceſſit, quia vt magnus redarguit Tacitus *nemo Imperium flagitio quæſitum, nec diu conſequitur, nec bonis vnquam artibus exercuit*, eoque vita functo Aretium venditur Florentinis, qui pretio magis, quàm virtute fregere Guelphorum animos

arcium

arcium deditione, atque ita vi gentibus ad concordiam reuocatis exule Petro Medices anno M D I I. Aretini rebellant iterùm, Epiſcopus Coſimus Florentinus ex liberis Gulielmi Pactij Commiſſarij munimento profugus iura libertatis patriç tuebatur auidius, quàm tutius, fractam fidem increpans obſidentibus, quibus Vitellozzio de vetuſta, & à pluribus ſæculis generoſa nobilitate perſpicua Marchionum Vitelliorum familia, & eximio Duce Ioanne Paulo Baglieono ad ferendas ſuppetias euocatis, ſuſceperant Senatores Aretini conducere Milites, leges indicere, ac hortari finitimos, & atrocia moliri; cum Vitellozzius Pandolphi Petrutij Senarum Moderatoris epiſtolis intellectis, quibus ſe enixè paratum aſſeruerat Petrum Mediceum optimum Principem, & pacis ſtudioſum in Florentiæ dominatu reconducere Tiphernatibus ſuis, ac auxiliarijs Perulia Baglieono miſſis Aretium fortiter peruenit, ac fortilitio militibus vacuo præſidijs præmunito aucta ad Clanas ditione, cum Mediceus manus iunxiſſet,

Guicciard. lib. 5. hiſt.

ſet, Montem Sancti Sabini, Caſtellonem, Cortonam, Bibienam, Pupium, ac Burgum poteſtati, armiſque Mediceis reſtituit, gratiam, & Principis mentem ſibi, ac fidis, deditiſſimiſque Nepotibus munificentiſſimè manſuram aſſecutus. Habeo Auctorem ſine vllo memorabili prælio cunctas Vallis Clanarum Terras,atque Oppida in gratiam Petri reducta, metuque actum; nè irruens vaſtatorum manus maturas meſſes arriperet, quod veritati abſonum, nec Gentium gloriæ cedit, nec mihi probatur Sabinenſes prouidos, Caſtellionenſes ſuperbos, Cortonienſes potentes, Lucinianenſes feroces, Aretinos armigeros vili rei frumentariæ iactura incruentam ſubſtituiſſe victoriam, an veriùs Medicea fælicitas fortunæ arbitra crebriore pietatis, ac magnitudinis rerum fama aureę,perpetuęque ſpe pacis illexerit animos, hoc palàm, Guicciardini mentem percipi de Oppidis Clanarum ditione Reipublicæ Florentinæ degentibus, quia quamplurima de iuribus vigilum Senenſium regione diffuſa, ac Lucinianum turpiter

ter nunquam ſubactum Vitellozzio Se-
nenſibus amico ad ſiniſtram copias ad-
mouente arma tuebantur, & patroci-
nium Senarum.

Agebatur annus MDXXIX. cum Filiberto
aduersùs Mediceos per Carolum V. co-
pijs in Tuſcia præfecto Aretini vltrò
accedunt; & nomine Caroli deditio
ſtipulata merum, & mixtum imperium
permiſſum, & ſtatutorum, legumque
edendarum iura, ſed pacatis diſſidijs
improſperè omnem lapidem mouent
Florentinorum iugo eximi, nec obſi-
des, nec tributa recipi reſcriptum,
motu Cæſaris, votoque, præcibuſque
Clementis Medicea Familia Tuſcis in
Principem dudùm deſtinata infracta,
proſperis melior aduerſis.

Romulo Etruriæ Apoſtolo fidem ſuſce-
pit, ſenſim tamen, Laurente, ac Per-
gentino fratribus, & deindè Donato
Epiſcopo Martyrio decoratis ad peren-
nitatem confirmatam. Tradunt Cę-
leſtinum II. ignotis ortum Parentibus,
verùm ſanctimonia, ac Litteris me-
morabilem in agro de veteri Areti-
norum ditione obortum propè Thi-
pher-

phernum caſtro S. Fælicitatis;

Bural. de Epiſc. Aret. fol. 33. S. Antonin. part. 2. tit. 12. §. 14. hiſt.

Habet ſpolia B. Gregorij, Innocentius V. Aretio creatus, Leonem V. ſcribunt Aretinum Epiſcopus Principis Imperij, titulo inſignitus, ac Comitis Ceſæ dictæ cæſis Silla incolis, Diœceſis olim latiſſima argumentum veteris dominatus limitata fuit Cortonenſis à Ioanne XXII. Pientina, ac Ilcinenſis à Pio II. Politiana à Pio IV., Burghi à Leone X. Archiepiſcopatus Senarum ex Aretino amplificatus. Quot Eccleſiæ Antiſtites, ac Duces per Buralium enumeratos, quos ſupra bis centum negligenti calculo obliuioſa recenſet Antiquitas, & oſtentat Patria, vt de Grachis Cornelia Mater, hæc ſunt Domus meæ ornamenta; Nec omittam Franciſcum Redum S.C. Sereniſs. Phiſicum, Piſis Lectorem, editis voluminibus Excellentiſſimum, ac R. D. Baccium Vicarium Epiſcoporum Aretinorum, Cardinalis Curſini Auditorem, Florentiæ Aduocatum eximium, Reuerendiſſimum P. Capuccinorum Generalem Bernardinum Cataſtinum, eiuſdemque Socium, & Conſiliarium P. Fran-

P.Franciſcum Mariam Caſinum Theologos, & Oratores toto Orbe celeberrimos, Paulum Franceſchinum Curiæ Aduocatum Cardinalis Brancati de Laurea à ſecretis arduis rebus aſſumptum; Virum ſummæ Integritatis Marcellinum Albergottum V. Signaturæ Referendarium Legationis Rauennæ Vicelegatum, cumulatis beneficijs recolendum, qui inuidis proculcatis,merito ad munera Gubernatoris Ciuitatis Cęſenatenſis, Reatinæ Orbeueti, ac Montis Alti ętatis flore promotum; & olim P.Guidonem Muſicum etiam Theologos inter doctiſſimos habitum, Petrum vernaculæ linguæ ornamentum, Leonardum litteris græcis, ac hiſtoria vulgatiſſimum, Angelum Summum Practicum Ludouicum, ac Carolum Brunum Reipublicæ Florentinæ à ſecretis, Ioannem Tortellium, Franciſcum Albergottum, Franciſcum Accoltium Iuriſconſultos litteratiſſimos, Patrem Auguſtinum Bonuccium Seruorũ Generalem vigilantiſſimum, Patrem Franciſcum de Pitigianis Minorum de obſeruantia ſcripſit diſertiſſimè ſummã

M Theo-

Theologiæ ſpeculatiuæ, & moralis; Commentaria in tertium librum ſentẽtiarum, & annotationes in octauum librum Phyſicorum Scoti Sereniſſimi Ferdinandi Ducis Mantuæ Theologũ, eruditis carminibus Conciuium Emilij Vezzoſi, ac Appollonij concelebratum, Reuerendiſſimum Baccium Prælatum eximium Honorato commendatum, Petrum, ac Benedictum Accoltium Cardinales, Stephanum Bonuccium, Paulum Buralium, Benedictum, Bernardum Tarlatum, ac Galeottum Tarlatum Petramalam ab Vrbano VI. in cetum Purpuratorum dilectum, pietate, animique magnitudine Cardinales ampliſſimos; Archiepiſcopum Durãtem Tarlatos, Petramalos, Borros, pluresq; litterarum ſtudioſiſſimos, Lectores, Oratores, Phyſicoſq; quorũ geſta memorabilia integro volumine conſcribenda, dolendũq; Aretij litteratorum incuria clariſſima auguſtæ Ciuitatis monumenta obliuione cõtegi, alioſq; egregios bello Viros præfectos Generales de Nobiliſſimis Familijs Marchionum Sanctæ Mariæ, Montis Acuti, Albergottorum, Actiorum,

Hon. Faſcitell. inter Epiſt. Ioannis Turchij lib. 2.

rum, veterum de Brandaglia, DD. Chitignani Buralium, Lambardorum, Sacconum, Tortellium, ac Familiæ Gualteriæ eiuſdem credunt agnationis Eminētiſſimi Cardinalis Gualterij Orbeuetani, Ricciæ, Nardæ, Octauianæ, Subianæ, Cipolleſchæ, Gambilionæ, Accoltiæ, Bonucciæ, Bacciæ, Vbertinæ, Iudicumque. Ciocchorum Familiam Montium dictam, quorum Palatium cum inſignis Aretio patet, iactat de Conciuibus, & ob Ciuium iurgia per Montana, ac Oppida Comitatus confugiſſe, quæ Antonium, Innocentium, Familiæ addictum Cardinales, ac Chriſtophorum, quem dicit Aretinum Ciaconius (ſtegmate diſſimili) Petrum Magnum Melitenſem Magiſtrum, ac Iulium oſtentat Secundum, quem Aretinum ſcribunt Spondanus, Manentus, Cariera, Buchingerius, vbi dicit Patria Aretinum, Oppemerus, Buſſieres Scriptorum conſenſu: ſed hìc incidit quæſtio, quæ de Homero apud Græcos, quem aliqui Chium, alij Colophonium, Athenienſem, Argiuum, quidam ſcripſere Thebanum. Nam

Spond. ad Baron. Cyprian. Man. hiſt. lib. 2. fol. 168. P. Ciac. prima impreſs. P. Frāc. Car. Cron. Pontif. fol. 386. Michael Buch. hiſt. Eccl. Pet. Opp. Cron. Orb. P. Ioan. Buſſieres Soc. Ieſu Cronol. Principum.

Fortun. Crō. Sabin.
Panun. de Pontif.
Addens ad *Platinam*.

Cronicis Montis Fratri Fortunio aſcriptis legitur Sabinus, ſed ab origine de Florentinis, & *communiter* traditum antiquos Iulij Sabino natos, quicquid credant Lucinianenſium Seniores quoſdam de eodem Ciocchorum Sanguine Luciniani ſe reduxiſſe. Politianenſes quoque Iulium acerrimè in Ciuem reſpiciunt, Nepotem Cardinalis Antonij cum ijs de agnatione ibidem inhabitantis, & ſunt argumento Catharina, ac Ludouica Montium nuptui traditæ domi Tauruſiorum, Nobilium, Pucciorumque, ac duo Cardinales creati, gratiæque plures ſingulariter Ciuitati elargitæ, inter quas potiſſimùm recenſetur electio in Pontificem Marcelli II. Familia Montium præ viribus procurata, & probant Epiſtolæ Barberio relatæ ab eodem Pontifice *Politianenſibus Conciuibus* miſſæ. Senenſes verò nè dum ex linea materna dicunt Senatum, ſed educatum in eadem Ciuitate ſe pluriès in Ciuem ſubſcripſiſſe. At Genebardus decidit Iulium eſſe Pontificem Romanum, ortum in Vrbe Vincentio Curiæ Aduocato pri-

P. Barber. Vita S. Agnetis lib. 2. fol. 139.
Minat. hiſt. Politianen. M.S. ad finem.
Benc. lib. 2. fol. 168. & lib. 4. fol. 91. ſecunda impreſs.

primario reprobato Thuano, qui ſcriptum reliquit, *Ioannem M. Montium Montanum Aretinum in humili loco natum in Pontificem renunciatum*; quia vt docet Tacitus veritas pluribus nobis infringitur ira, ſtudio, vel quia Poſteri manent: at vulgò traditur Iulium Aretinum, vel ab inſigni, vel ab origine nomine indito, qua ſeti Ciuitate Beati Nicolaus Seruorum, Auguſtinus Ilicetanus, Benedictus Minorum, Rainerius, Sinigardus, ac Iuſtina, Sanctus Laurens, ac Pergentinus, Aſterius, Iuſtus, Ermenius, Sanctus Andreas Guaſconus cum ijs de Familia, alijſque innumerabilibus Paganis Chriſti fide iugulatis.

Ninus de bell. Ital. lib. 1.
Genebar. in Cron.
Thuan. hiſt. lib. 6.
Tac. lib. 1.

Quinque milliaribus ab Aretio, & à Cortona totidem lato, ac diuiti Colle Caſtilio Aretinus dictus, ſed habita quæſtione de nomine cum Aretinis Statutum ad vitandum iurgia, vt Florentinus denominaretur; ſuprà Oppida par Vrbibus, quibus Florentiæ Magiſtratibus Sereniſſimi M. Ducis mandato nobilibus Viris inſcribitur Ciuium numero vltrà quatuor millia, negocio Equi-

tibus

tibus, Laureatis, Regularium; ac Eccleſiaſticorum dignitate fulgentium copia nobilis, ſingularitèr Ciuium habet ordinem, & plebem. Pulſis Silla Accolis, diſiecto Aretio lapſis annis plurimos Aretinorum in Collibus illis cũ Incolis ſimùl in communionem conueniſſe, vel inter Aretinos nouos veteribus proſcriptis connumerari, non autem ab Aretinis ſe conditos fatentur, quàmuis Cortonenſes eorum ruinis dicant Caſtrum deriuaſſe cum eodem Protectore Sancto Michaele, ac ſigno Draconis vtantur, eorum tamen fama dum Romani rerum potirentur obſcuriſſima fuit. Blondus rectiùs ſcribit ab amplitudine Caſtellonem nominatum, diùque ſub Aretinorum Imperio conquieuiſſe, Muri circuitu ferè per milliare extenditur, latis vijs, Templiſque non inhoneſtis, gens rudis eloquio in agibilibus alacer, ingenio ſuperelato, nec finitimis Ciuitatibus ſe imparem credit; egregijs Viris illuſtris Lapo allegationibus Latinis, Græciſque litteris eruditiſſimo T. Porchachio editis Geographiæ, hiſtoriarumque voluminibus,

Laur.hiſt.Cort. Vghell. de Epiſ. Corton. Albert. Ital. de Aretio.

nibus, additionibus ad Guicciardinum, & ſepulchralibus veterum inſcriptionibus vulgatiſſimo Marco Mancinio inſigni ex tempore Poeta, Lectore primario phyloſophiæ Piſis miſſo Petro Cardinali Octobono, quo Medico vſus eſt, Proſpero Thedeſco Paduæ, Piſiſque Lectore; in vtroque iure conſultiſſimo D. Aduocato Serrato Piſis Lectore, Reuerendiſſimo P. D. Romeo Prædicatorum Generali, Archiepiſcopo Lambardo, Gioia Dracomanno Bononię Vicelegato Epiſcopo Pientino, alijſque æquè illuſtrium Domorum de Brozzis, Gacis, Paſquis, Taccijs, ac Beato Benedicto Moncetto Ilicetano ſtrictioris obſeruantiæ Promotore vigilantiſſimo. Sub Principatu Sancti Sabini Annius Hiſtoricorum leuiſſimus teſte Cluerio, ſcribit Ogigianum Coloniam Tuſcis Patre Noe fundatam, quem & Ogigem, & Ianum confingere auſus.

Collibus circumdata Terra Montis Sancti Sabini copia rerum, Mercatura habitantium faſtu, oſtentationeque in Accademicis, Comiciſque Viris eruditiſſimis

Porchach. in addit. ad Guicciardinum

ditiſſimis lapſo ſæculo illuſtrata, in qua litterarum Cultores laudantur, & pollent plurimùm exiſtimatione, & fama.

Frater Fortunius Cron. Sabin.

Vicus erat (inquit Fortunius) ſub Monte ab herba Sabina ſolo producta denominatus, dirutuſque, à quo nomen, genuſq; ſuſceptum, qua ætate in incerto, tutiùs creditum ab inſigni, & nomine ipſo patet origo, quod Sancto Sabino fide, ſumma paupertate, prodigijs, meritiſque ad ſuprema chriſtianæ

Chriſtoph. de Foroliuio Cron.

pietatis incrementa perducto pro Patrono habito propè Eccleſiam Plebis in apice collis Diuo dicâtam vbertate comitatus, atque Cęli clementia Fidelibus latè diffuſis confluentibus, ſiuè vt accidit metu armorum graſſantis exercitus incolis Monte profugis, excreuerit in Pagum, Oppidumque, & tractu temporis euaſerit Terra muris circumdata Senenſium ſub quorum quieuit Imperio ære refectis, habet Palatium Familiæ Montium Conciuium, aliaque plura ædificia veterum familiarum. Ca-

Thomaſ. hiſt. par. I.

labriæ Duce aduersùs Florẽtinos exercitu inſtructo obſidione cingitur, Florentini valido numero Suppetias laturi

ri accedunt propiùs, initæque inter vtrumque exercitum quatuor dierum induciæ, vt remiſſi Militum animi, acriores in aciem reſurgerent, quibus lapſis ſtatim Sabinum expugnatur, Florentini conſultò recedunt, ac Romæ pace firmata Franciſco Dino Clanarum Commiſſario, vt *Cronicis* legitur reſcriptum, vt Sabinum, aliaque Caſtra Florentinis relaxarentur; finitimi populi incurſu, ac vaſtatione Sanĉti Vitalis Patroni auxilio Sabinates mirabilitèr tuti ad exturbandam repẽtinam obſidionem relonantibus Cælo tubis, ac fragoribus ſomno promptiores exciti, hoſtibus per nemus veteris Lucinianenſis Abbatiæ inſito quodam horrore tranſuerſis lætabundi per Oppidum, agroſque incedebant. Iulio regnante Montium Nobile abierunt in fœudum, & deindè in Marchionatum Domus Vrſinæ modò in Sereniſſimæ Mediceæ Familiæ Principatum ceſſere. Vix ſubſtinere valent poteſtatem Præfecti Militum Luciniani reſidentis ſubire, quod Axianienſes, Senalunghenſes, Caſtrinoui, Rigomagni Clanarum

Collenuce. hiſtor. Neapol.
Maleuolt. hiſtor. Senenſi par. 2.

Fortunius Cron.

N milites

milites opportunum, decorumque putant, cum nulli impares eſſe virorum memoria dignorum arbitrentur, inter quos Fabianus de Monte, ac Vincentius Curiæ Aduocati celeberrimi, & plures ad Prælaturam euecti Cronicis Fortunij ſatis ſuperelati,& nouitèr Reuerendiſſimus Epiſcopus de Petris, Saluſtius Epiſcopus Stringuli, Eliſeuſque de Bartolis ab origine, in primis Italiæ Tribunalibus Iudices, Præſideſque, pluresque de Illuſtribus Familijs, Galletta, Buccia, Gungia, ac Reuerendiſſimus Metropolitanæ Senenſis Canonicus Guccius litteratiſſimi Cardinalis Cælij Picolominei Vicarius Generalis, doctrina, & integritate laudabilis, Petrus Franciſcus Minottius edita Poeſi, ac legali diſciplina perſpicuus, & Modernus Petrus quondam optimi I. C. Siluij Buccij Prouinciæ Lunenſis Auditor. Proprius Clanas Martianum Strozzæ clade inſignitum cum pingui Villa Puteana ad auitum vſque Eſſam Planitie diffuſa.

Faſti Senenſ. tit. 7. & tit. 16.

At medio Clanarum Vallis ſinu præeminenti inſidet Colle Lucignanum, *Datho*,

tho, & Pio III. *Licinianum Encianum Comiti*, cæteris Lucinianum Iano regnante annis à Creatione Mundi mmdxxx. profugoque Dardano (à quo Dardanidæ conditi) Etruriæ Corito lucum fuiſſe ſacrum fabulatur Mannozius, ſaluberrimo vtitur Cœlo, ac fertili ſolo oliuæ Liciniæ *Plinio*, ac nouitèr *Guignes* Viro eruditiſſimo relatæ præclaro. Ad Terram euntibus aperit aditum difficilis, ſinuoſaque via Montem ambiens, illinc Cortona, illinc Politianum, Tumniates, Nurſiæ Montes, quindecim, & vltrà Epiſcopalium locorum ad iucunditatem proſpectus. Tribus ſuperbit Turribus an MDLVIII arce inacceſſibili rudi tecta marmore, *Sillana* dicta, incendio diruta ſummo impendio vetuſto D. Michaelis Templo ruinis refecto: reliquæ ſtructuræ vetuſtiſſima augent ſigna antiquitatis magnis ſaxis ſitæ æuo detectis cementis, abſumptiſque. Ea præcipuè ſuprà puteum vetus Pretoriana à citādis Reis nuncupata, in qua cubitis ſuprà ſolum xxv. vnus, arctuſque patebat aditus ab incurſione hoſtium, vel parta præda

Plin. lib. 15.

Turſell. hiſt. lib. 1. Volat. lib. 5.

Marcus Ant. Guigues Gallus Idrographia.

N 2 con-

confugientibus, ſaxis, haſtiſque ferra-
tis ad defenſam paratis tormentorum
vſu neglecto, bombardarum priſcis æ-
tatibus ignoto: varijs cincto latorum
Murorum ſeptis Oppido ſub hortis li-
cei publici ad veterem ianuam, qua via
ad Suburbium in longum protraheba-
tur, dilatoque giro minùs milliaris eo-
dem ſingularitèr rotundo, Turriculis,
ac Turronibus hinc indè ad offenſam
diſpoſitis ad formam Munimenti, quod
perpetuis odijs Aretini, Senenſes, Flo-
rentinique loci opportunitate, & digni-
tate armis decertauerunt. Quatuor ſug-
geſtis tormentarijs anno MDLIIII pre-
muniuere Strozza, Gallique Regijs Li-
lijs lapide ſuprà Filariam adhùc paten-
tibus, ac Coſimus Primus Fortilitio
ampliſſimo à fundamentis erecto Col-
le finitimo, eoque notæ fidei Militibus,
Ducibuſque ſuis credito Regionem
frænauit ſub nouo Principe reluctan-
tem, ac ambiguos Lucinianenſium
animos, hinc Sanleoninus

Seb. Sanl. Coſmia-
narum actionum.
Epig. lib. 3. fol. 86.

Gallica Marmoreis hęc propugnacula Septis Munijt.

Circùm Oppidum plurimi fontes, puteo-
rumque

rumque perennes venæ impendio quæſitæ, caueæque paſſim diffuſæ pro Frumentis, Ordeis, Bladiſque, victu equino ſeruandis. De cætero apud Lucinianenſes parſimonia eſt magnum vectigal, ſatiſque patrium pingue ſolũ, quod emi exteris vetitum; lingua,aſpectuque prompti, gratique, gradus, ac gratiam apud Magnates aſſequuntur, *acribus initijs incurioſo fine*; cùm nec ijs *de plebe ſit infrà Senos ingenium*. Iuuenes indole, & habitu egregij otio nouerca virtutum tabeſcentes, tamen apud eos frequens Accademia, Comicaque exteris plauſibilis viſa; pace remotis armis ſuprà cæteros Comitatum; vt *Ninus* inquit latitudine, ac fertilitate, cuique Ciuitati decentem villis, vineis, ſiluis, ac frumenti copia reddidere vberiorem, diuitemque, expurgatis aquis paluſtribus per tractum Fluennæ ad Montem Alphonſi Regis cum copijs manſu Clarum, Datho Senenſi, *Lycinianum trans Clanas*, Bartoluſque meminit *de Padulibus Lucignani*, ſic paludes loco dictæ, ſuprà quas collibus amenis frequens olea aquis amica

Ninus de bell. Ital. lib 5. & ſeq. in eadẽ Biblioth. D. Franciſci Piccolominei Senenſ.

Dath. epiſt. lib. 3. fol. 182.
Bart. conſ. 193.

ca

ea fundens oleum Lycinianum,& olim cecinisse iuuat.

Floruit Arretijs proles Licinia Terris,
Vndè olea,& vetus hęc Oppida nomen habent.

Anton. Bruciolus Plinio vulg. lib. 15 Landinus Plin. vulgari in prima impreſſione.

Et expreſsè Plinius percipiendus de illa parte Italiæ, quæ habet Oleum Licinianum, & vulgò inquit, *Principatum in hoc quoque bono obtinuit Italia toto orbe, maximè in agro Venafrano, eiuſque parte, qua Licinianum fundit Oleum, cum Licinię gloria prȩcipua Oliuę*, nec Oleũ Licinianum aliundè, quam ad Clanas inuidorum diuinatione exquirendum, nec alibi ineſſe comprobatum, & pateat nomine, & re olearum excellentia, & Italiæ fœcundiſſimæ bona ad agrum vnius Oppidi venafrani Plinium reduxiſſe in prægnantiſſima hiſtoria fatuè cenſendum, cum noſtris hiſce ſæculis quoque optimum, copioſumque inſit in Oliuetis ad Montana Ligurum, ac propè marittima Prouincialium, & peranguſto Venafri Comitatu effundi Licinianum ſuprà illud concelebratum improbabile viſum, à magis inſigni flu-

xis rerum nominibus, ac vocabulis, & deVenafrano primo meminere Plinius, cæterique Veterum.

Hoc tibi Campani ſudanit bacca Venafri.

Aridique certa Horat.car.2.Ode 6

Bacca Venafri. Iuu. Sat.5.

Ipſe Venafrano piſcem perfundit. Bero. Rut. de re ruſt.

Plin. loc cit.

Et in ſpecie de Liciniano vulgatum, Licinia dat Oleum optimum, Sergia plurimum, & Licinianũ vnguentis Medicorum apprimè Amicum, *& precipuam gloriam Liciniæ Oliuæ* attollit Plinius, non corruptè legendus *Baccas Liciniæ nulla auis appetit*, quia in aridis tantùm oleaſtris prodige natura inter ſaxa, vepreſque eductis ſoli appetentia obſeruatum, vel oleis immaturitate acerbis nucleo, & ſame, cum Oliuam præmaturam, mollem, liquore amabilem deuorent ferè cunctæ Volucres, & Loci Familiares, traditumque

Licini Baccas appetit omnis auis.

Terra venuſta molibus militaribus Seruorum templo Deiparæ de Quercu miraculis claræ, ac Minorum, quod Cœnobium

nobium dicunt in hoſpitium ſecundum D. Franciſco Patrono Tuſcis ſuſceptũ, ac D. Fælicis Papæ, & Martyris Patroni, in quo Fælicem in Etruria profugum Baptiſmate ad radices Montis propè Siluam Paternenſem Lucinianẽſes timore Paganorum abluiſſe traditione creditur.

Victor. Muti. Lycinianen. de fortitud. & re milit. fol. 13. & 39.

Gens ad arma ferox, vt Mutius ãſſeruerit, *virtutem Lucinianenſium ſæpius iam Senenſibus proſpicuam*. Etenim anno MDXXV. Florentinis, Copijs Pontificijs, Exulibuſque Senas obſidentibus, & mænia ad Camolliam tormentis ſuprà Collem quaſſantibus, Nardus Ciognius Licinianenſis Capitaneus obtulit ſe cum ſtrenua Lucinianenſium manu paratum torméta alto ſuggeſtu ſubmouere, hoſtemque pellere, quod nec temerè dictum, quàmuis difficile nota militum audacia iudicatum, quibus plures Iuuenes Patritij gloriæ cupidi ſe ſe iungere nôn erubuerunt Vexillo B. Virginis Venerabili Margharita Bichia recepto, Ianuiſque fortitèr patefactis non per vias latentes, tutaſque, ſed palàm incedunt contra ictus bombardarum,

rum mori, ſed vincere parati, captoque felicitèr ſuggeſtu, euerſiſque tormentorum rotis manus conferunt, vt *Leonida, ac Milciade Ducibus* de Græcis fama vulgauit quingēti aduersùs decem millia, hoſteſque valle ruentes trucidant, vt deſcribit *Marcus Guazzus Lucinianenſium exagerans virtutem, fortitudinem fidem* mirari Senenſes obuios ire vulneribus Milites, generoſa pectora, & pro libertate animam effundere paratos Nardum ſuos cohortari ad cædes, properare, vt non ad bellum, ſed ad victoriam incederent, & proſperiore euentu exciti alacres à latere, & à fronte mænijs erumpunt in perculſos impetum faciunt, fuſoſque obtruncant, reliqui animos attollere, & in fugientes acrius ſæuire, tùm ſpectaculum horribile in campis patentibus, ſequi, fugere, occidi, capi, equi, atque viri ſaucios incurſare, ſimùl omnia ſtrata ſclopis, armis, cadaueribus, & humus ad ima ſanguine profluens. Duces Florentini, Galliquc irruptione Senenſium exterriti, rarum circa iplos agmen, non ardor animis fluxa arma, ſegnes

Marc. Guazz. hiſt. fol. 25. ad 33.

gues equi, commeatu ; ſuorumque imperio libidini victorum permiſſo in fugam ruunt incompoſitè ; pulſi cum ſaucijs integri ſuometipſi metu, & anguſtijs viarum conflictabantur, arma & ſigna militaria, pleráque capta. Tàm magnæ gloriam, famamque victoriæ Lucinianenſibus pugnę illius aggreſſoribus cum quibuſdam Iunioribus Senarum prçcipuè deberi conſenſu tradunt, quibus (vt fatetur Thomaſius) gratiæ habitæ publico nomine ; Ciognorum familia primo nobilitatis Ordini aſcripta, & faſtis Senenſibus laus ingens, perenniſque Victoribus conceſſa, *duodecim deſiderati ſunt dè Oppido Lucigniano, cuius gentis quadringenti pedites ductu Nardi Ciogni ſtrènuè dimicantes in Rempublicam fidem egregia cum laude probârunt* ; indè *Lucinianenſes fidi*, dudùm ciuilitate inter Nobiles ſecundi Ordinis donati inter ſocios habiti, Magiſtratibus ineundis delecti, datijs immunes, leni imperio ob ea fideliſſimi, & gratiſſimi reputabantur muniti adverſùs hoſtem non mœnibus modo, & armis, atque viris, verùm, & multò magis

Thomaſ. part. 2. M. S. in Bibliot. D. Franc. Piccolominei Senen.
Faſti Senen. vita Marghar. Bichiæ fol. 335.
Pompæ Senenſ. tit. 29.

magis turriti Collis aſperitate, quibus perMarcum Mediolanenſem perpenſis, vt ipſius verbis vtar, *Lucinianam*, aic, *Terram rebus cunctis fortiſſimam*.

Mar. Anton. Miſſalia vita Ioan. Medicei March. Mariniani fol. 177.

Itaque rebus pace circumcõpoſitis, nouũ, atroxque inter Clementem VII. & Carolum V. exarſit odium, qui præmiſſo Borbone cum immani exercitu ad Romam oppugnandam, & Pontificis elatam mentem excindendam aſperiora moliebatur, is liberè nullis exturbatus inſidijs perClanas tranſuectis copijs impunis vagabatur, Caſtri Plebenſes ſi di aditum, ac victualia ſepti muris armis infauſto euentu contendere auſi, quibus non incruenta victoria ſubactis ad Vrbem diſcurſum, Borbonius interfectus, nec Romæ ſatis incendia, rapinæ, ſtupra, ſacrorum, profanorumque contemptus in vltionem cenſita: nam quod in eiuſmodi rebus accidit conſilium ab omnibus datum eſt, periculum pauci ſumpſere, Pontifex profugus, velut ſine Duce quiſque rebus priuatis conſulere, & qui vitam fuga tuebantur morboſa lue paſſim graſſante, auctaque fame vijs, agriſque interibant: Borbo-

nis imperio potitus Oranges victis hoſtis inſenſior, qui aere Senarum intacto, ac lætiſſimo allectus Tuſciam ſubit cum Equitibus pedite, egriſque inſequentibus, Florentiniſque oppugnatur. Copijs denique Dux deſignatus Ferrantes Gonzaga Vir magnis auſis promptus plura Oppida Vallis Clanarum armis circuibat, & naturali auaritia, inſtinctuque flagitante exercitu, Hiſpanis, locorumque purgamentis compacto (*in omnes libidines effuſo*) horrea, Villaſque opimas rapi, flammiſque abſumi, indulgent votis Militũ Præfecti, atque hinc ire præcipites gliſcere flagitia, & infamia, nec vlla moribus corruptis olim plùs libidinum circumdedit, quàm illa colluuies, nec quicquam improbi moris reſeruatum. Senenſes, vt à finibus auerterent bellũ legatos nominant, quibus Gonzaga reſponſum ſe ſubuenturum ſocijs conceſſurum vſurpata, & excellam Rempublicam truncatis diſſidijs fæliciorem redditurum, hijſque magnificis verbis fides habita. Sed Senenſium mentes eluſurus, & fluctuantia in diuerſas partes

tes

tes ingenia appoſitis munimento præſidijs fræno compoſiturus, quod *difficilius eſt temperare fœlicitati, ac cupidini dominationis, qua non putes te diù vſurum, & multa bello impetu valida per tędia, & moras euanuiſſe*, pingues prædas, & cuncta auidius arripere, & Liciniani Oppidi potiundi maxima cupido inuaſerat opportuni, tùm propter vſum belli, tùm quia res aſpera videbatur, & Senenſibus ſæpè infauſta, quæ poſtquàm Oppidani cognouere, res primò trepidè, metus ingens, malum improuiſum, ſed id facinus contra ius gentium admiſſum fidem populo naturalitèr inſitam, duraſque quorundam ceruices ad bellum inſtigauerat, nec vltrà mora, itaque ianuis obcluſis, nuncijſque Senenſium incaſſum ſuppetias implorantibus, incolarum mille Viri Sacramento adſtringuntur inuicem, nec labori, nec periculo parcendum, animam pro Patria amittere, lares res domeſticæ, natique non ampliùs ad preces, ſed aſperam vltionem accendebat animos. Gonzaga, vt tentaret Oppidanos inſtetit Exploratoribus victualia, ac commodas

Tac. hiſt. lib. 2.

modas

modas interim manſiones tradi, initium id illudendi minùs validis, vel ſi reſiſteretur, cauſa belli, illi renuere ſe Amicos Senenſium iactare pace inniti, hanc appetere flagrantius, ac Cæſaris clementiam inuocare, contra hoſtes vrgere, & expugnare contendunt: ſed iura pacis non violaturos, vbi parerent petitis, ſed cum tuerentur Oppido opere, & natura munito nullius idoneæ rei egente, armis, Viriſque opulento ſatis noſtibus cognitum mentes incolarū, ſtructuramque muri equa duritie obſtare, hiiſque, qui machinamentis præceſſerant ſclopis, igne, & lapidibus detrudabantur. Tentat vndique omnia, & circumſpicit intentus; diebus, ac laboribus conſumptis ſe medijs hoſtibus ineſſe animo reducens, incertus an omitteret inceptum: verùm eadem fortuna, eadem vtique via, qua Mario indulſit in Oppidi Capſenſis expugnatione Ligure quodam aditum aperiente, ità ea res Gonzaga fortè, quàm conſilio meliùs geſta eſt, Clericus idemque puer venationi vacans fragore intellecto propè latebat ſepibus, vbi modò Cappu-

Cappucinorum Cœnobium colle ſuperem inet, militibuſque graſſantibus carceri addictus, qua facilior, nec adeò munitus ineſſet murorum locus detegere coactus, is recentis operis ſtructuræ gnarus, qua ocius diruta per feneſtras familiarium, portaſque hortorum apertas pateret aditus ſub Turre Senioris Capitanei Bernardini Setti, hac via, inquit, pedibus, manibuſque per caueas murorũ gradatim alleuati progredimur Iuuenes. Palam eſt hunc fuiſſe ex natis olim Marci Bruni viri Pandulphi Petrutij ab intimis, cuius ope Loci plateæ medio Palatium ſtruxit iniurioſè monitionibus Priorum, Prætoriſque in leue habitis ſignis Pandulphi muro defixis affectans Patriæ imperium, actumque, ni Seniores intrepidè precauiſſent. Quo Militibus intellecto nocte vmbras circumfundente, paratis omnibus parte murorum aduerſa dùm confertiſſimis armis Gonzaga obſeſſos exturbat Hiſpani admouent ſcalas, aſcenduntque, & feneſtris patentibus erumpunt, quod vbi Lucinianenſibus cognitum plures ſtrenui viri accur-

* Dynus

accurrunt aditu decertaturi, inter quos Ioannes Iacobus * Capitaneus egregia edita pugna cecidit, ſæuitumque violentia,ferro, flammiſque,& poſtquàm in ædes irrupere ſcrutantur loca abdita, clauſa effringunt, ſtrepitu, & tumultu, omnia commiſcent, indè ſpoliare imbelles fœminas rapere *vi, & ſtupris polluere* in omne fas, nefaſque auidi, aut venales, non ſacro, non profano abſtinebant mortalium ſceleratiſſimi, ſuperbiſſimi, nocentiſſimi, incenſis ira publicis documentis præuijs ſignis latere Chriſti vetuſtioris Fraternitatis Sãctæ Crucis, Monialium modò D. Claræ ſanguine profuſo, eodemque vaſe ſacro obſeruato ſcelere hoſtibus ablato, abſumptoque; frugum quoque egeſtas, & exorta ex eo fames in prodigiũ accipiebatur. Hyeronimus Brunus Vexillifer, Dreas Ciognius, cæterique *Priores, Defenſoreſque de ſeptem pro tempore*, quorum nomina inuiſa obliuione ſublata, cum *ſuum vnicuique decus poſteritas rependat* cuſtodibus dati ſub arcu ad vtramque arcem intermedio immanitèr laqueo ſuſpenduntur gloriam

Tyrio-

Tyriorum aſſecuti, quos *Magnus ille Macedo in memoriam cędis crucibus affigi mandauit*. Credunt ſenes vulgatam traditionem anno proximè eſacto ante Vrbis excidium Borbonem ipſum diræ cladis Autorem, & in propoſito, quædam prænotauit Ioannes Baptiſta Vanninus I. C. probatiſſimus, orta fortaſſe equiuocatione à reliquijs exercitus Borbonis Gonzaga Duce depopulantibus, & aſtipulatur Maleuoltus, & liquet documẽtis illo eodẽ anno mdxxx inſcriptis *de tempore noſtra deuaſtationis*, cum bello, fame, & nouitèr incrudeſcente lue mortifera vndequaque affli-ctarentur, patetque inſtrumento locupletum ex arce Senelunghæ Hiſpanis dimiſſorum cum talea, Ioannis Saluij, Chriſtophori Pierij, Ioannes Angeli, Franciſci,& Donati,Vici olim Ioannis* & quorumdam de familijs Ciognia, de Beſcis, Campanis, Chiochis, Lazzaris, Stephanis, Balardis.

Vanninus Scriptura inter M. S. erudit. P. Iac. Griffoli in Bibliot. Cappucin. Luciniani.

* ambo de Dinis, vt in Iſtrum, Ser Toſij Andreæ Senalunghenſis anno 1530.

Cæterùm *non magis iuſtis iudicijs comprobatum, non eſſe curę Numini illam aureã felicitatem eſſe vltionem* cum Fluuianenſium, vicinorum Lycinianenſes ſanguine

Tac. lib. 1. hiſt.

P guine

guine fœdi odium atrox promiſcua clade tamdiù protraxerint. Pagi plures comitatu effuſi Hiſpanis diruti corpus vnum, idemque ſummè validum conficientes hominum affluentia, qui comitijs ſtatutis diebus intereſſebant cum quiſque ſua platea Oppido diſtincta confluerct, Platea Sancti Blaſij Oppiduli propè Calicionenſes, Porchearia, ad Turrim Prætoris, antè carceres, propè Roccham veterem, ac hoſpitium Patrum ſtrictioris Obſeruãtiæ, Platea Oppidanorum vetus, ac noua, qua via ad contradam Corſicæ Corſis præſidiarijs dictam, ſuo quiſque comuni propè ruralem Eccleſiam conuiuens, comune Sancti Sabini ad Siluas ſiſtentia Cardinalis Papienſis cum Curia, ac Commiſſarijs Senenſibus, & Florentinis de nobiliſſimis familijs Gora, & Acciaiola, ac Columbæ aduentu memoratum, comune Caſtellinæ, qua propè via ad Fluennam latronum ſede denominatæ, Comune Badiæ, qua circumpatent veſtigia, Comune Sancti Smeragdi, via Peruſina ad cauponas Fontium vſque ad Templum

Papien. in laudo, ſeù Sententia.

plum

plum Sancti Laurentij ijs euerſum in Paſchineis, equè ſemidiruta vetus Eccleſia Sancti Fælicis cum Baptiſterio; domus tamen communis integræ in finibus Eſſæ vſque ad Syluam Paternensẽ, ea tempeſtate Oppidani, Coloniquc ſupra quatuor millia, rerum copia, in armis ferocitas, lætiſſimus Comitatus, & fatetur Podius, *Lucinianum dives, & potens*; quæ Eccleſiæ Curæ Plebanorũ commiſſæ, deindè ſub alijs Eccleſiarum titulis redactæ, mox Canonicorum ſeptem numero, ac Archipresbyteri dignitatem conficiunt, qui & Curati ſubeunt nomen; & onera, cum Rectore Sancti Blaſij, Vicario Epiſcopali, ac Præpoſito. Nec ſine vltione id permiſſum, quippè Hiſpanis Senarum libertati infenſiſſimis Patres ad pellendum turpiter Diegum, ac fortilitia Senis ſtructa euertenda Lucinianenſium armis vſi ſunt fortitèr, & fælicitèr; donec Florentinis, plurimiſque hoſtium Clanarum ora baccantibus exciſis muris, haud ſatis immunitis, & fide locupletum rapinis præſſorum Senenſibus non irrationabilitèr ſuſpecta, cum fra-

Pogg. hiſt. Flor. lib. 3.

Tomaſ. par. 2. M.S. Ninus debel. Ital.

ctæ bello res, nec ſatis Milites ad totidem hoſtium diuerſa per loca euagātium impetus ſubſtinendos, cenſent peditum, equitumque Magiſtri, quia dato belli ſigno *ſumma imperij ambigua, minora ſine cura haberi* Senatum ſecuritati conſultum, ſi amotis Luciniano præſidijs, ac offendiculis, lectiſque iunioribus indefenſum relinquerent Oppidum, incoliſque vacuum; quod vbi Lucinianenſibus intellectum Campana arcis veteris crebriùs pulſata colonos conuocant ad arma, tunc Præfectus Senenſium Villa plurimos pulſat, pellitque, deindè tumultus, & rapinæ, cum validiores iactant muros impenſis proprijs refecturos, patriæque dignitatis defenſioni ſe paratos, idoneoſque, veterumque more, *mœnia virtuti non muris concredere*, reliqui Lucinianenſiū prima noctis hora recti armati contēdunt ad Oppidum, clamantque vndique hoſtis adeſt, & iterato clamore, fremitum hoſtium effingunt. Subitò timore improuidi Milites Præfecti Fylaria aufugiunt, illi iterùm muros occupant, ianuaſque patefaciunt profugis

Tac. ann. lib. xj.

Volſer. de rebus Boycis.

gis

gis illudendo, nunciantque, ſi quis auderet accedere ampliùs, non vt hoſtis, ſed vt Proditor confodiendus, notaque Reipublicæ, Principumque munificentia Florentinos recipiunt, atque inter ſocios habiti, vt non inſulsè Sanleolinus de capto, inquiens, poſt victoriam Ioannis Mariniani Oppido.

Coſmian. action. Epig. fol. 18. & 85. de Liciniano.

Imperio Tuſci parebam ſponte Leonis
Hetruſcis rapuit me Lupa Tuſca iubis.
Belligeroque volens infecta luce vocatus
Annua Ioanni ſponte tributa dedi.
Caſtello Lycini capto qua gallica clades
Infecit tabo ſtagna, Clanemque die
Non minor, aut certè victoria proxima primę
Victor ait Medices, lauſque ſecunda prior.

Hinc cum deteriùs exardeſceret belli turbo, denique Iulij Tertij placito ad auertendam belli materiam Terra Senenſibus reſtituta. Qui cum auctores magnificatæ defectionis ipſo iure cecidiſſe à Capitulorum beneficio vulgaſſent xv. ab vtroque ex Conſilijs Oratores miſſi oblongis caligis, albaque veſte ſuperinduti, qui Patribus vetus Senarum patrocinium Lycinianenſes ſubijſſe iterùm gratularentur,

Lib. Reformat. Lucign. anni 1552.

rentur, & noua oſtentationis pompâ excuſationem affectarent, verſa in inſontes criminis nota adulatione (*vetus id in Republica malum*) expurganda.

Cæſareis denique, ac Florentinis in Senarum exitium irruentibus à Petro Strozza belli Sedes eligitur Senenſes, quibus pax ſeruientibus grauior, quàm bellum liberis erat, & vetere animis aduersùs hoſtes inſito odio cum Gallis, montanis Aretinorum vaſtatis Fluuianum obſidere aggrediuntur exitu ancipiti, donec Fluuianenſes improuiſa proditione perculſi à Socijs, hoſtibuſq; obtruncantur, Martianum duodecim Cohortibus præmunitur, dein populatio, & Cædes, ni Coſimus propinquo ſummæ rei diſcrimine id ipſum metuens, Mariniano feſtinato prælio victoriam præcepiſſet, reſcribens arcendum à finibus bellum, & cunctatione opus non eſſe, vbi perniciosior eſt quies, quàm temeritas, & poſitis caſtris Senarum die Auguſti ſecunda m d l i i i j. fatone, an incuria Strozzæ Aquis, ac fluuio procul loco olim Scannagalli

nagalli à cæde Senonum, Boyorumque equis incommodo, propius Coſimi, ac Germanorum Agmina inuebantur, & audacia Militum eminebat fremitu, clamoribuſq; diſſonis, ſimul inſtruebantur acies, ingenſque vtrinque alacritas. Cum Bighettus Equitum Magiſter, (vt accidit equè Pompeianis in agro Farſalico) inconſultò fugam cum equitibus capeſſendo incerto, percitoq; rei nouitate Strozza hoſtes reddidit audaciores, & ſtrenuè à Germanis inſecutus per inania, ac paluſtria loca peruagatur; interim Marinianus inſtat trepidis, nutantemque peditum aciem redux victor equitatus incurſat. Nullum in ea trepidatione Strozza, cum Aurelio Fregoſo conſtantis Ducis officium prætermiſit, Tura Zondodarius ex Senenſium militum Præfectis de Senatorio, ac nobiliſſimo genere, Illuſtriſſimi D. Antonij Fælicis Signaturæ Referendarij, Bononiæ Prolegati, Florida adhuc vigente iuuentute, integritate, legali diſciplina, Chiſiaque munificentia Prælatorum maximi ad Suprema nati, cum manu Patritiorum pro

Frontinus.
Cluer lib. 2. f. 575.
Roſeus hiſt. Neap. lib. 4. part 3.
Ad Tarcagn. lib. 6. part. 3.
Natal. Comes hiſtor. lib. 8.
Cinus loc. cit.

pro Patriæ libertate accerrimè propugnans profligauit hoſtes obuios fortiùs,quàm fæliciùs: denſis tamen agminibus, & inæqualibus locis ob vallum præruptum in decliue hærebat, occurſat pauentibus, retinet cedentes, exterriti ſine rectoribus equi, vt quemquam aditus tulerat tranſuerſi, cum Marinianus dilectam manum oppoſuit, quantòque ferociùs occurrerant, tantò acriùs pulſos in fugam diſiecit, tùm verò inſequi, vulnerare, tamquàm pro aris, & focis certaretur, Gallique temere effuſi, aut clauduntur vallo, aut conſternuntur, Senenſes, Cluſini, Ilcinenſes, Maſſettanij, ac Licinianenſes pro libertate animam effundere fortitèr maluerant nunquam cedere, & ni prædæ cupido victores à clade euocaſſet, illa die copijs deletis, nec nuncius quidem cladis ſuperſtes; Strozzam Martianum priùs, & deindè Lucinianum excepit,qua frequens agmen, Duceſque confluerant, ſed Cinus Capponius ex proſcriptis Catoni haud impar, cúi plaudens Lucanus.

Victrix cauſa dijs placuit,ſed victa Catoni.

Vulne-

Vulneratus, & fugere inaſſuetus pluribus Florentinorum, quibus libertas inuiſa trucidatis Silanum imitatus, nè imminentibus percuſſoribus gloriam miniſterij permitteret, ſiuè nè liber homo captiuus ad Coſimi ſeruitutem adigeretur, effracto acinace gutture mortem approperauit Strozza percontatur ab amicis numquid rebus attritis conſulturus ad Senas iter carperet, eſt memoratu dignum Morettum Calabreſem Cæſareis hoſtem deuotum palàm alloquutum, *malum euentum eſſe in culpa*, exueret ferociam, *ſequenti fortunæ ſubmitteret animum*, neù regreſſus in Vrbem emulatione peroſæ potentiæ terribilia Senenſium ingenia irritaret, relicto itaque ibidem cum præſidio Alto Comite tectis ciſtis cum Fregoſo equo vehitur Ilcini, vt Pompeum Patriæ Patrem ignota, ſciſſaque naui aufugiſſe traditum; ſed Milites lapſo periculo admoniti, noctu euadunt muris admotis ſcalis, Altus ſomno excitus amicos incuſans ad deditionem Lucinianenſes hortatus celeriùs aufugit Ilcini, Rochettus fortilitio propè

Tac. ann.2.

muros monte, Terra, ſuggeſtiſque compacto Militibus Præpoſitus longiùs ſugit prouidè cum Calabrenſe, cum Altus, vt recenſet Comes *affectans inſulſas ſui facinoris excuſationes cum Oppidum Natura, & arte munitum, rebuſque omnibus inſtructum turpiter deſeruiſſet, quod per multos dies valuiſſet defendere, atque impetus hoſtium, & honorificè, & vtiliſſimè ſuſtinere non multò poſt cum Bighetto ſignifero Prætorio Equitatus Ilcini capite mulctatur*. Senes, Puerique validioribus ſuorum in acie cæſis *magis tuta, & præſentia experiri cenſent, quàm vetera, & periculoſa; & ponenda arma vnum afflictis id remedium* Coſimo Magno initis pactis, & capitulis ſponte ſe ſubmittunt, qui magis *hanc deditionem, quam victoriam conſequentia ratus*, cùm etiam ad Senas ſubigendas facilior pateret aditus, excogitauit, vt meminit *Baſſus*, quomodò Terram gratijs, & prærogatiuis ſuperilluſtraret, elegitque, vt caput Prouinciæ Prætore miſſo cum Iuriſdictione extenſa ſupra plures Terras, Oppidaque Senarum, conuentionibus ipſius manu iuramen-

Nat. Comeſ. hiſt. loc. cit.

Tac. Annal. 3. & 4.
Roſeus hiſt. Neap. part. 2. lib. 4.
Cinus vita Coſimi loc. cit.
P. Baſſ. de fœlicitate Florentiæ.
Adriàn. hiſt. Florent. lib. 13. fol. 913

ramento firmatis, quo caſu capitula perpetuò ligant, nec requiritur confirmatio, vt docet in eruditiſſimo tractatu Illuſtriſſimus D. meus Giouius Peruſiæ Auditor, & potiſſimè obſeruanda, ſi à longo tempore firmata, cum ſint in veteri poſſeſſione non ſoluendi gabellas, datia, ac impoſitiones; & concepta verbis ampliſſimis, & effrenatis, vt importent exemptionem non limitatam in agendis in loco, & inter Perſonas, ſed abſolutam ibi. *Che detta Communità, & Huomini s'intendano eſſere, e ſiano eſenti in perpetuo, & immuni da ogni, e qualunque grauezza ordinaria, e ſtraordinaria, che in qualſiuoglia modo poſſa eſſere nominata, ò che dire, ò eſcogitare ſi poteſſe, ancorche quì per Eſpreſſo biſognaſſe farne ſpecial mentione, ſaluo che del pagamento del Cenſo, e Salario al Podeſtà, e Caſtellani*. Quæ verba bis geminata, *ogni, e qualunque* includunt omnes caſus etiam expreſſis maiores, & important abſolutam, liberamque immunitatem maximè à datijs tunc vigentibus Principi notiſſimis, qui etiam ea compræhendi voluit, quæ noui-

Alex. Giouius de ſolemnitatibus in contract. Minorum Gloſſ. 22. §. 19. nu. 25.
Bald. in l. digna Vox C. de legibus
Caſtren. conſ. 313.

Nat. conſ. 163.
D. Vrceolus conſult. 75. num. 5.
Rot. apud Bich. deciſ. 30.
Fontanell. dec. 262.

Rot. deciſ. 36. nu. 4. & 28. par. 5. rec.

Meſa reſol.27.

tèr excogitari poterant, ſublato bellorum metu *veterum nunquàm memoriæ ſeruitiorum*, & conceſſa hominibus concomitantur perſonā vbicumq; cōtrahere contingat ſecundùm *Baldum propter immunitatis verba nullis finibus coarctata*, & in dubio cum non agatur de fraudāda Gabella, ſed de Datijs nunquàm ſolutis, interpraetandum eſt contra Principem, ita vt dicta Capitula haud poſſint reuocari cauſis minùs legitimis, vel prætextu alicuius honeſtæ, vel grauis vtilitatis, ſed grauiſſimis talibus, quæ Principem arctent alia ratione inſuperabilibus, reſpicientibus principalitèr vtilitatem loci immunis, cui alitèr quàm permiſſione collectarum prouideri non poſſit, ſi ponderentur verba, *per eſpreſſo, farne ſpecial mentione, e che eſcogitar ſi poteſſero*, quæ ad caſus neceſſitatis reducuntur, vt ſi Rex incederet in captiuitatem, ſi hoſtes effectualitèr irruerent, cum iis minora redimenda ſint conſilio, vel ære Regis maximè diuitis non ſubditorum inter anguſtias conquærentium, quia vt declarat Aretinus, *Immunitas alicui conceſſa non debet lędi*,

Bald. conſ. 406. vol.5.
D. Sabell. verb. Gabella n.38.&41.

Aret. l. ſi ex toto ff. de Leg. 1.

lędi, niſi cum onus ferri non poteſt ab a-lijs. Surdus verò non procedit in noſtris terminis, ſed in Priuilegiatis mera gratia, cum Licigniani Terra eſſet à Datijs, & Gabellis ab immemorabili exempta, vt probat *Caſtrenſis*, & ſunt iuratis Capitulis conceſſa, *non ſubditis*, cum eſſet in poteſtate Licinianenſium per plures dies arce ſe tuto defendere ſpe Præſidij præuigilis Strozzæ, quo caſu irreuocabilia, nec vnica vice reſtringenda, vt decidit *Oſaſchus*, vbi quod ob ſeruitiorum remunerationem vllo pacto, nec ingratitudine reuocari valeant. Et minùs procedit, ſi Capitula ſint firmata mutuis pactis, & obligationibus, quod Lucinianenſes ſe ſubmittant mero, & mixto Imperio amiſſo, ac Ciuilitate Senarum, & Salaria perſoluant, vt eſt communis ſententia, quod cum effectiuè faciant priuilegia (ſi ità vocari debeant) in cum pacti cauſa onerosa firmati habent commensurationem perpetuam, & mutuò onerosam, quæ ſine labe peccati reuocari nequeunt, ſi altèr Principi conſuli poſſit, & in Conſilijs corā Sereniſſimo Domino

Surd. decif. 272.

Oſaſch. decif. 139. num. 22. & 28.
Maſtril. decif. 164. num. 6.
Ramon. conſ. 24. num. 436.
Capic. latro decif. 190.

mino meo Principe Monaci inſiſtentè votauit, & obtinuit Dominus Iacobus Balduccius,& doctiſſimè ſcriptum reliquit, & antè eum Ramonius, vbi refert, Iſacidem, ità ad Regem Cipri reſpondiſſe, nè *vbi beneficia anteuenere odium pro gratia reddatur*,& quod ſi plenitudine poteſtatis ademerentur Regna euaderent latrocinia magna, quia vt monet Tacitus, quotiès *gliſcat potentia, non eſt vtendum Imperio, vbi legibus agi poteſt*, qui autem Reges adulati ſunt, & contrarium ſentiunt, iram Dei non euaſerunt. Potiſſimè cognita fide Lucinianenſium: etenim nedùm bellum difficile deditione faciliùs euaſit,& Senenſibus ſtatim obſeſſis, præſſiſque, ſublata victualia, & libertas Milites conuocandi, & in aciem prodeundi: ſed anno MDLVI.quidam Senarum, cum Gallis, ac Ilcinenſibus Terram nocte quatere aggreſſi, Ducibuſque timore perculſis, Oppidanis permiſſis armis, ac data facultate à Ianuis præſidiarijs in hoſtes irruendi pelluntur, ac finibus arcentur, etiam fœminis,*quarum virilis animus maligno errore fortunę mu-*

D. Bald. ad conſ. Ramonij obſeruat. num. 75.
Ramon. dicto cóſ.
Tac. Annal. 4.

Tac. lib. 3. Ann.

Valer. Max. lib. 6.

ne

liebre corpus ſortitus eſt, patrijs muris, ſaxis, fuſtibuſque haſtatis inuictos, fugienteſque irrumpentibus.

Adrian lib. 13.
Thuan. lib. 16.
Cinus lib. 5. & 6.

Oppidum Militibus, Ducibuſque armigeris, ſed æquè doctrina Viris egregijs celeberrimum, inter quos Iacobus Grypholus, qui edidit Orationum Volumen, ac defenſionem Officiorum Ciceronis in Cęlium Calcagninum Ferrariẽſem Iouio in elogio Calcagnini iniurioſè poſt habitus commentaria ſuper Poeticam Horatij, Demoſthenis Orationibus, & de pace, ac Zenoffontis Hieron. de Græco in latinum verſis, Maſcardo, ac Manutio laudatus Senenſi Republica litterarum humanarum Lector accitus, vt ipſe refert *à Ciuibus meis honorificentiſſimè vocatus*. P. Bartholomæus Baſſius publicus in Vniuerſitate Papienſi Theologiæ Profeſſor, ac Prouinciæ Mediolani Lector Generalis Typis emiſit libros hiſtoricomorales de Dei in Romanos charitate, de Florentiæ fælicitate, de Nobilitate Mediolani, ac de Theologiæ præſtantia, ſed à Minoribus ad Capuccinos migrãs, Regularis obſeruantiæ ſpiritu ductus.

Ioui. Viror. Illuſt.

Maſcard. art. hiſt.
Paulus Manutius Epiſt. vulgares lib. 2. latinæ lib. 1.
Griff. orat. 4.

Annal. Capuccin. anni 1579.

Ani-

Animam emiſit Columba radios per caput eius circumferente inter Beatos aſcriptus in Capuccinorum Annalibus, in quibus pariter Venerabilis obſeruantia, ac pietate Pater Auguſtinus Baccatus, ac plures Ordinis Minorum in Cœnobio depictos ad primos Religionis gradus euectos, inter quos Pater Magiſter Gorus in liceo Senarum Theologiæ Lector eximius, ac Pater Ioannes de Angelis Paduæ Inquiſitor, alijſque muneribus decorati, P. Ioannes Iacobus * qui Vicarius Generalis Italiæ, Senis obijt anno MDXIX. Inquiſitor Generalis doctrina, ac pietate in Senarũ faſtis inter clariſſimos addictus, Reueren. D. Ioſeph Renzolius, qui Venetijs legalis Phyloſophiæ Lector, & benè gerendæ Reipublicæ documentis Nobilibus pergratus ob egregia merita inter inſignes Venetos Viros cum edita geſtorum hiſtoria relatus; Reu. Petrus Iacobus Veridianus in Collegio Propagandæ Fidei Lector antè Vrbanum VIII. orauit, edidit de Deo Trino, & Vno, ac Flores Poeſeos. Pater Victorius Brunus Minorum an-

* de Dinis,

Pompæ Senenſ.tit. 13.

no

mo ætatis 37. defunctus, cuius ætatem, ſi geſtis compares ætatem vltra putes, ſcripſit dum Bononiæ Collegialibus legeret de Deo, de Anima, de Angelis cognomento Scotus inter inſignes Ordinis, doctrina, famaque Viros in Cœnobio Politiano depictus, de quo plura Modernus Maſtrius ingrato ſilentio Auctore omiſſo extorſit Pater Ioannes Riſtorius, Pater Coſimus Gripholus, ac Pater Sanfeſius, qui in muneribus grauiſſimis, Thæſibuſq; Theologicis primi Minorum Cœnobij Lucinianenſis famã Italis fecere celeberrimam: Reũ Archipræsbyter Emilius Riſtorius, qui complicatis Excellentiſſime Domus Sforziæ litium nexibus in Rota Romana diſciſſis Auditor Generalis nominatus, difficillimis ſuperatis temporibus, priùs extinctus, quàm feſſus, alijſque in Statu Mediolani dignitatibus inſignitus. Petrus Maria Domini Bartholomæi quõdam Petri de Capeis claræ recordationis, diuitijs etiam piè cumulatis ſuprà cæteros illius temporis, geſtiſque laudatiſſimi, Senis, Piſis, Romæ ſtudiorum, ærumnarumque conſocius corpore exi-

guus non ingenio, qui in reconditorum Taciti, Iuuenalis, Perſæique ſenſuum explanatione, ac legali Phyloſophia ſubtiliſſimus, Ioannis ſenioris I. C. de Capeis Patrui Hiſtorijs; grauibuſque ſententijs verſatiſſimi, ac Lactantij Bruni in Vrbe Curialis egregij integritate, praxi, opibuſque congeſtis celeberrimi famam aſſecutus Franciſci Battellij Innocentij XI. ex Aulicis, & Familiarium Medici ſtimulis excitatus ſtudijs f. ſſus Aduocationis dignitatem deguſtare auidus immaturè raptus anno proximè lapſo MDCXCIII. ætatis, XXXI. eò tamē vſq, peruenit, vt Alexādro VIII. ad ſummi Sacerdotij culmen euecto Aula, Curiaque notus emergeret inuolutis litibus enodatis, ac iniuriosè tollerauerit fortunam, fatumque, quod congruere rebus putant, Principumque ingenia loci Iuriſperitis, litteratiſque infeſtiſſima. Celebris Canoniſta Romæ natus Ludouicus Ciognus Epiſcopus Venafranus filius Leonardi Lucinianenſis, Sabinæ, Reatinæ, aliarumque Ciuitatum Militum Generalis Præfecti eiuſdem agnationis

Ciogniæ

Ciogniæ familiæ ex Patritijs Senarum, quæ inter plurimos Viros Patrem Guglielmum Ciognium Magiſtrũ Eremitarum Sancti Auguſtini Oratorem litteratiſſimum oſtentat, & Theologum Principum, Regumque; Dominicus Ciottus, qui cùm diù cum Cæſare Borgia Locumtenentis Generalis munus ſubijſſet ad ſupremum Comitis ſtabilis militiæ gradum ab Alexandro VI. aſcriptus politica, ac Poeſi inter Aulicos notiſſimus, Ioannes Saluius ſtrenuus DuxPiſanorum ob Oppidum Calcinarium ter ab irruentibus Florentinis defenſum à Giouio ad perennitatem commendatus. Marianus Baſſius Fortilitij, ac Arcium Senenſis ditionis, Annonæque Præfectus. Hieronymus Brunus Commiſſarius Vallis Clanarum, & Nuntius Pontifici, ac Carolo V. Senenſibus miſſus ſupremis Magiſtratibus dilectus. Ludouicus * qui cum in maritima expeditione aduersùs Turcas cum Venetis manus conferret, Puppi Generalis vi expugnata ad propellẽdos hoſtes nudato enſe præcedens cæteros, Capitanei nomine eodem Generali

Giouius hiſt.

* Dynus,

rali decoratus, & à Republica confirmatus à Sereniſſimo Ferdinando Hetruriæ Magno Duce V Porta Piſana eius fidei demandata, Capitaneus Liburni deſcriptus; ab origine Brunus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, qui floruit in xj. ſæculo, quod indubia comprobat traditio, nec Scribentibus ſatis in antiquis nota Oppidani Patria, ſeù origo, & præclarè geſta; ac Beatus Matthæus Eremitarum Sancti Auguſtini Ilicetanus Vicarius Italiæ Generalis ſtrictioris obſeruantiæ, humilitate, ac heroicis virtutibus eximius. *In Ilicetana Silua ebullientem Iuuentutem firmauit, ſicut Vt initium Canonicę Congregationis Saluator is plenus meritis, & diebus obijt anno* 1436. vt litteralitèr Pater Landuccius, ac Pater Bonſignorius memoriæ prodidere, eumdem fuiſſe filium Franciſci * fama liquet, de regulari obſeruantia ſcripſit ſubtiliſſime Landuccio, & cæterorum placito reiectis exaduersò dicentibus fuiſſe de Domo Foreſtana Senarum.

Torell. ſæcul. Auguſt. anno 1436. P. Landuccius Silua Ilicetan. & Cronicon. Breue † Bonſignor. annot. M.S in Bibliotheca Martiniana Senarum ſigno †

* Dyni

Huius heroica geſta latè recolimus in Poemate iuuenilibus annis edito, cuius hìc fragmentũ tranſcribimus *Huic*

Huic Natale ſolum veteris, qua Caſtra Lycini
*Sillani coluere Duces de Stirpe** *Dynorū
Franciſco natus; ſacro de fonte Ioannis
Nomen, & Omen habet, Paulina huic Ciognia duxit.
Inſignis pietate parens ab origine Ciues,
Qua patet antiquo Senonum de nomine Sena;
Sed cum primęua vmbrauit lanugine malas,
Cępitque ętherę libare crepuſcula lucis;
Hic vbi ſacra Deo fęlix Aurelia Proles,
Ilicibus latuit; quoties per inhoſpita Dumi
Ibat inops, inopem quęrens radicibus eſcam
Euulſis; quoties intacto fonte reperto
Tranſiuit latices, quamuis ſitis arida fauces
Vrgeret; quoties cum Sol exureret Agros,
Aut caderent grauidis hyberni nubibus Imbres
Immaduit pluuijs, & ſolibus arſit acutis,
Et crebrò gemit ille eſt quędam flere voluptas
Dulcis amarities lacrymarum, ipſęque querelę
Ipſi delectant, qui ſunt in amore dolores.
Ah quoties lętę Valles, Colleſque Supini
Littora, qua tranſit, rupeſque, atque ipſa beatum
Saxa vocant; Fortè horrebant ſuper ętera nimbi,
Errantéſque Ibant Pecudes, rapit vnda repentè
Paſtorem, pauidoſque greges, quin improba creſcit
Diluuies; merſiſque vno complectitur alueo
Arbia; pręcipitem voluens verſo aggere curſum,
Matthęuſque ſuper medijs ſpatiatus in vndis.

Proti-

Protinus extinctum limphis extorſit iniquis
Andream, (ſic nomen erat) dum flebat amicum
Turba frequens, orat, verſis ad Sydera palmis
Matthęus, ſurgitque Puer (mirabile viſu)
Illum Paſtores ad Cęlum laudibus ęquant
Matthęum vaſtę reſonabant vndique Silvę,
Et ſignata canis Matthęi nomina truncis
Iam Precibus Matthęe meis aſſueſce vocari,
Et tibi deuotis fument Altaria donis.

Emergitque nobilitas patentiùs, ac loci dignitas ex ampla Doctorum caterua, omiſſis alijs egregijs viris, vt plurimùm in patria æde inhabitantium, qui mihi adhùc Iuueni notiſſimi, ac familiares, hac ſimùl ætate clariſſimi Domini Vallis Clanarum Vicarij curia, Oppidoque florent emeritiſſimi, D. Angelus Renzolius Piſarum, & bis Piſtorij Iudex, R. D. Saluator Corradus in Vrbe Sancti Spiritus curæ rerum domeſticarum Præpoſitus, ac litibus intereſſendum deputatus eiuſdem Ordinis Eques, ac Prior, D. Archipræsbyter Franciſcus de Scibattiſtis Principum Aulicus ab intimis, D. Bartholomæus olim D. Signiferi Franciſci de Arrighis Eques militiæ Diui Stephani olim Fani Prætor, D. Ber-

Bernardinus quondam D. Cintij Renzolij Florentiæ Cauſarum Patronus primarius Reorum acer Defenſor, D. Franciſcus D. Petri de Spoletis Mathematicus, Phyſicus, & Paduæ Phyloſophiæ Lector clariſſimus, D. Franciſcus Battellius D. Petrus Maria D. Bartholomæi de Capeis, D. Deiphebus olim D. Iuriſconſulti Antonij de Settis ex tempore Poeta eruditiſſimus, D. Antonius quondam D. Phyſici Ioannis de Saluis Medicus Florentiæ laudatus, D. Franciſcus Maria de Bonaltris, R. D. Canonicus Armenius, D. Archangelus fratres de Battellis, D. Ioannes cognomento Pius, ac D. Carolus olim D. Petri de Capeis, D. Franciſcus, D. Flaminius D. Ioannis Franciſci de Arrighis, D. Fælix D. Petri de Grifolis, D. Petrus Marcellus, ac D. Dominicus D. Signiferi Ioannis Baptiſtæ de Capeis, R. D. Canonicus Ioannes Baptiſta, ac D. Franciſcus D. Petri de Serbatiſtis, R. D. Ioannes olim D. Proſperi Ciogni, D. Franciſcus Ciognius, D. Hyacinthus D. Conſtantini Ciogni, D. Ioannes Baptiſta olim D.

Maynar-

Maynardi dè Ciognis, R. D. Canonicus de Tornainis, R. D. Canonicus Franciſcus de Daniellis, R. D. de Lazzaris, R. D. de Bernardinis, R. D. Petrus de Battis, R. D. de Saluis Theologiæ Doctor in ditione Mediolanenſi Archipræsbyter, D. Gabriel Scarmalius Petiliani Prætor, D. Franciſcus Corradus, D. Franciſcus D. Bellarij de Angelis, D. de Stephanis, ac D. Ioſeph de Bernardinis Florentiæ Curia ſummè practici, D. [illegible] RR. DD. Abbas Matthæus, ac D. Fabianus de Arrighis Eques Militiæ Diui Stephani, D. Canonicus Vbaldinus de Capeis, ex recentioribus verò D. Fabianus D. Bartholomæi Arrighi, D. Octauianus D. Bartholomæi de Capeis D. Franciſcus D. Petri de Grifolis, D. Petrus D. Cōſaluij Stephani, ac D. Ioannes Coſimus D. Capitanei Alexandri de Battellis, ex numero Regularium in humanis degentium, P. Emilius Riſtorius Phyloſophus, ac Theologus Societatis Ieſu Eminentiſſimus Sereniſſimorum Sabaudiæ Principum Orator facundus, & mira elocutione pollens, P. Magiſter Draco-

Draconus Seruorum Prouincialis,Orator legum, ac Theologiæ ſtudioſiſſimus, P. Magiſter Franceſchinus Sancti Auguſtini, Orator; Prouincialis, ac Sereniſſimi D. Franciſci Mariæ Medicei munificentia, prudentia, animique magnitudine ampliſſimi Cardin. Theologus apud infideles Tuniſis diù captiuus, ibidemque Vicarius Apoſtolicus à Sancta Sede deſtinatus, P. Magiſter Victorius de Bartolis, P. Magiſter de Picconibus, P. Magiſter de Stephanis, P. Magiſter de Pampanis, P. Magiſter de Mannellis, ac P. Magiſter Laurentius Barlozzius Ordinis Seruorum Cõcionatores laudatiſſimi cum Patribus Ordinis Capuccinorum P. Auguſtino Baccato, ac P. Iacobo Griſolo, pluribuſque breuitatis ſtudio omiſſi, qui ferè cum ijs coetanei ſibi famam, Patriæ decus egregijs virtutibus compararunt, ac æquè de perhoneſtis familijs DD. de Rectoribus, de Cantellis, Acciaiolis, extinctis vetuſtioribus de Menghinis, Landinis, Vannis, Cennis, Chelinis, Binis, de Gondis, Mutijs.

Oppidum opulentum, ac nobile habitum

S loci

P. Albert. Lazzarus de Bellor. origine par. 2. fol. 352, & 354.

loci humanitate, comitate, ac feſtiuitate incolarum, attollitque Albertus ſupra cætera quæcumque Oppida, ac Ciuitates veteris Senenſis ditionis, ſubdens potioris conſequentiæ cenſitum Senenſibus validiori militum manu, Ducumque ſupremorum præſentia, alijs poſthabitis, ad quoſcumque caſus defenſum, paratumque; rerumque copia vini, oleique excellentia exteris iucundiſſimum; non æquè finitimis Lucinianenſium ęre grauatis pro gabellarum, cenſuum, publicorumque ſubſidiorum ſolutione tractis in longum litibus, animiſque obduratis; onera tamen Communis annuarum penſionum ęgrè tollerabantur aſſuetis immunitati diuturnæ, queis incuria Seniorum, quo iure ignoratum, exigunt Epiſcopi Aretini annuum frumenti tributum, quod ijſdem Dominis cum equis, ac cereis metum, incurſioneſque paſſis erogabatur in pacis pretium, ac libertatis; valuitque ingruente frugum inopia Ciuitates ipſas periculo famis eximere copioſa Lucinianenſis annona; Gens, Oppidumque Magnatibus gratiſſima,

Reipu-

Reipublicæ Aretinæ Senenſi, ac Florentinæ, Orbeuetanæ, ac Peruſinæ Galeazzo Vicecomiti primo Mediolanenſium Duci, quo munita fortilitia, vt muris fixa profitentur inſignia, Sixto Papæ Quarto ad pacem cùm Fluuianenſibus componendam Papienſi delegato, Gallorum Regi Moretto Calabreſio, Termes Præfecto cum auxiliarijs, Strozza deniquè ad conficienda munimenta præmiſſis, Iulio III. qui B. Virginis de Quercu in flore ætatis obſequio deditiſſimus Pontifex renunciatus pedibus morbo exemptis pro gratijs exoluendis munera propè aram ſignata aureis crucibus vſque dum pendentia ſupplex elargitus eſt magis piè, quàm liberalitèr, locique conſequentiam superextulit vehementèr Cardinalium Conſiſtorio; etenim Strozza cum copijs in finibus Luciniani profligato epiſtolis Mariniani victoriæ nuncijs Iulio lætiſſimè intellectis purpureis Gallorum Principibus anxijs, & inopinata clade perculſis, vt abditos Principum ſenſus, & ſi quid occultius mente ineſt, contegeret, verborum

Miſſalia vita Ioannis Medicei fol. 176.

P. Baphius de Feſu. Florentiæ.

magnificentia *Imperij*, inquit, *ſummam nondum hęrere in ambiguo ſpem, roburque ſupereſſe Gallorum rebus Luciniani ad Mediterranea Portus herculis ad Maritimæ ſubſtentatione adhuc prȩualidis*. Coſimus verò primus ciues bello, diſſidijſque attritos priuilegijs honeſtiſſimè decorauit, *Nobilibuſque Viris* iuxtà vetuſtiſſimnm Reipublicæ morem inſcribi mandauit ſupremis Florentiæ Magiſtratibus, quod nec in leue habitum, longum quippè eſſet recenſere, quot Natæ, Mareſque contraxerint ſponſalia cum nobilibus, egregijſque, pluresque ad Equitis prærogatiuam perducti, recentia exempla obijciam inter Oppidanos Clanarum hoc ſæculo præcipua, ac ſingularia cum clariſſimus Dominus Ioannes generis Albergottorum de Aretio Vrbe generoſæ Nobilitatis, Equitumque Melitenſium fęcundiſſima, D Veniliam Lucinianenſem de honeſtiſſima Familia Bonaſtra ſibi in Coniugem adamaſſet Deſcendentes Melitenſi Ordini iure ex hoc quoque latere aſcripti, docto in actis Oppidum vetus, geſtis præclarum, rerum copia af-

áffluens, egregijs Viris inſigne, perſpicuum libertate, ac mero, mixtoque Imperio ſpatio centum, & vltra annorum, vt Caſtrenſis, Cardinalis Tuſchus, Maleuoltus, Papienſis, Pius Tertius, capitula, ac ſtatuta antè vltimam deditionem euulgata abundè comprobarunt, publiciſque prædictorum, actorumque habitis teſtimonijs, ac documentis annis xx. circiter lapſis Nobilis Vir Sfortia de Riſtoris Lucinianenſis Natas ſuas D. Lucretiam cum generoſiſſimo D Comite Ioanne Baptiſta Maculano patritio Placentino ex Nepotibus ampliſſimę memorię Cardinalis Maculani de Florentiola, in vxorem collocauit, ac D. Vrſulam cum nobiliſſimo D. Bartholomæo Marchione Petræ Grauinæ Excellentiſſimæ Domus Maleſpinæ, quibus clariſſimi, ac lectiſſimi Equites, in dies effulgent. Idemque Coſimus Prætore, ac Militum Magiſtro Loco miſſis pluribus alijs Terris, Caſtriſque Florentinæ, Senenſiſque circum ditionis Lucinianum præfecit, vt Auctor eſt Adrianus, & ſedato etiam belli turbine Coſmianum munimentum

Capit. in Cancel. Luciniani an. 1390.

Hiſt. Flor. lib 15

Benc. Hiſt. Polit. lib. fin.

tum propinquo Colle Sorbellono confectum centum Corſis ſub Bencio, alijſque Militum Ducibus cuſtodiendum curauit, ſuſpectis Lucinianenſium in carcerem detruſis libertati, muneribuſque reſtitutis rebus compoſitis per Coſimum re, & nomine magnum, qui cuncta bellis ciuilibus feſſa nomine Principis ſub imperium accepit, rebellionum morbis conſultiſſimo Medico Mariniano expurgatis, res frumentaria reſtituta, donataque pax aurea ſub magnanimis Nepotibus maximè Coſimo huius nominis Tertio pijſſimo, ac beneficentiſſimo Magno Duce VI., ac Ferdinando Etruriæ Magno Principe clementiſſimo, litteratorum Mœcenate, regia munificentia, liberalitate, prudentia toto Orbe famigeratis.

Cætera deſiderantur.

ANNO-

ANNOTATIONES
D. FRANCISCI BALDERESCHI
I.C. Palaienſis Iudicis Clariſſimi

PRO SERENISSIMO

MAGNO DVCE
Vicarij Clanarum Liciniani Reſidentis

IN ANTIQVITATES ETRVRIÆ

D. FRANCISCI DYNI

ADVOCATI SENENSIS.

VAgabantur per manus Litteratorum quædam exemplaria hiſtorica manuſcripta antiquitatum Etruriæ *Domini I. C. Franciſci Dyni Licinianenſis* ab eodem anno mdcxciij. miſſa Generoſiſſimo D. Comiti HIERONYMO DANDINO, quæ reuera plurima leguntur eruditione, grauibuſque ſententijs conflata, pluribuſque in locis Taciti ſtylus imitatus

tatus fœliciter. Cenſui quædam annotare nixus Scriptoris authoritate cum de D. Dyno alia plura extent monumenta ingenio, ac labore compacta, nempè plures Orationes, Poemata, Carminumque volumen typis edendum, Conſilia Legalia, ac deciſiones editæ, quæ manibus Iuriſperitorum obſeruantur, ac binæ eiuſdem D. Dyni deciſiones, quæ in ordine 96. & 97., referuntur per ſummum legum Doctorem D. Iacobum Balduccium ipſius apud Sereniſsimum Principem Monaci in Auditoratu Prædeceſſorem, poſt obſeruationes ad conſilia Ramonij Tom. 4., & in Indice generali de eodem meminit in verbo indicium in verbo conuenticula, & honorificentius in To. 3. obſeruat. 57. ſub num 4. pag. 59., eundem D. Dynum laudibus tollit pluribus pariter in locis Reuerend. Marcus Antonius Guigues Gallus Senis, Nobilibus Seminarij Tholomeorum Geographiæ Lector litteratiſſimus linguarum, hiſtoriarumque Enucleator in ſua ſphera Geographico Cœleſti,

Curaui ignaro Authore, officiorumque

curis

curis in exteris regionibus diſtracto
typis Senogalliæ committerentur mẽ-
dis expurgata, repertis verbis pluribus
in albo relictis, peruerſo etiam Char-
tarum ordine potiſſimùm pag. 25. cum
agitur de Aretinorum tumultu per C.
Hoſtiliũ ſedato, qui ante Annibalis ad-
uentum in ora Clanarum incuria Scri-
barum reperitur appoſitus, quod fuit
Authore animaduerſum, cum eodem
relatus fuerit iuxta ordinem Liuij in
margine recenſiti lib.22. & lib.27. ir-
ruptio Hoſtilij ad mœnia Aretinorum,
hiſtoriaque complemento indiget cum
geſta, ſummique Aretinorum Viri
volumen exigerent, inter quos ſilentio
minimè omittendi Tarlatinus Petrama-
la, qui pro Imperatore Ludouico Ba-
uaro, Dux Strenuus Hoſtes fudit, Pi-
ſarum ab eodem Vicarius creatus, Tu-
ſcarum rerum ſumma ipſiuſmet pote- Compag. in Regia
ſtati commiſſa, Duo Generales Mariti- Picena fol.231.
marum expeditionum de domo Borra,
& ex legiſtis Roſellus Firmi Lector
commentarijs notiſſimus, ſed plura
magis traditione, & coniecturis, quàm
Veterum authoritate educenda, ob

T deſe-

defectum Authorum; qui, vt inquit Dominus Dynus, egerunt de rebus Tuſcis.

Vnum tamen in ſpecie notandum, quod Porſena non tantùm Lucumo Cluſinorum, ſed *Rex Cluſinus* Liuio inſcribitur, Floro *Porſena Rex Etruſcorum ingentibus copijs aderat*, & tunc valida res Cluſina erat ob inuicti Regis præſentiam, & notant Guazzus, Villanus, quamuis plures Veterum tradant Prouinciam Lucuminibus moderatam, quæ ad Fanum Voltumnæ concilia conficiebantur, & Regiam Cluſinam Ciuitatem vetuſtam eſſe Porſenæ ſedem palam eſt, Cluſamque Caſentini ſcriptoribus antiquis, vt pag. 32. poſuerat D. Dynus ignotam, & addo Polibium, qui loquens de Cluſio prope Clanas, inquit à Cluſio à Gallis obſeſſo ad Vrbem contendi breui dierum trium itinere, cùm diſtet per LXXX. circiter milliaria, Cluſa verò vltrà CXXX.

Liu. lib. 2.
Flo. lib. 1. cap. 10.

Guaz. in Cronich.
Vill. flor. Fior. lib. 1. cap. 44. & 52.

Lib. 2.

Videtur etiam idem D. Dynus de C. Cilnio Mecenate incidenter locutus, & fuiſſe Aretinum dicit ex Lipſio, qui Cil-

Cilnium genus ſuperextulit cum Si-
lio.

Cilnius Arreti Tirhenis ortus in oris:

Villamque *Mecenatem* in eo comitatu C. Cilnij Mecenatis extiuis temporibus incolatu dictam corruptè *Mecenatem* tradunt Aretini, eumdemque regione Clanarum oriundum etiam comprobat Auguſtus in epiſtola per Macrobium relata *Lafur Aretinum*, qui Regibus ortus erat, Porſenamque ex Atauis Mecenatis lepide Caporalis inſcripſit, ſed Horatius non vno tantùm, ſed pluribus ait ipſius originem emanatam: Commet. ad Horat.

Tirhena Regum progenies

Propertius

Mecenas Eques Etruſco de Sanguine Regum

Martialis

Mecenas Atauis Regibus ortus eques:

Et notat poſt Mancinellum Aſcenſius

Ex antiquiſſimis Etrurię Regibus ortus.

Lapis quoque per D. Camurrinum relatus, & ex eo per D. Dynum pag. 22. clarè patefacit hanc Regiam Familiam ſupra Decurionum Magiſtratum extitiſſe præpotentem, nec omittendum

 inter

inter Veterum numiſmata eodem D. Dyno recollecta vnum argenteum ineſſe, in quo ex vna parte curru quatuor equis vecto inſedit Auriga, pluribuſque corruptis litteris hæ ſuperſunt.

ÆD: . . . CVR

Ex altera parte, Equi figura obtruncato capite ſupra collum haſtam acutam gerentis, vbi ſub ſpolijs, galeis, haſtiſque legitur

REX ARET.

D. Dynus in hac ſua hiſtoria M. S. denarij huius memoriam facere non prætermiſerat, ſed in pag. 30. alijſque plurimis locis de recenti apparent lineæ litura ſignata, nec opinor ab Authore, qui denarij venuſtatem mihi Florentiæ, amiciſque oſtendendo ſingulariter lapſis annis celebrauit, verius à Reuiſoribus, meque, ac Authore abſente, vt ſe fortaſſe eruditiores oſtenderent, ſed nec ſutor vltrà crepidam. Verùm pro huius denarij memoria verſus dicti Codicis M. S., qui quamuis ſuperlineati cõmodè legi poſſunt, tranſcribendos cenſui: *Denarium* (inquit Dynus)

nus) *vetuſtiſſimum, ac ſingulare penes me cum aliis ſtudio obſeruatum, in quo ſub ſpolijs, galeis, haſtis legitur.*

REX ARET.

Videbor noua proponere nullo ex priſcis Auctoribus probata, hoc accidere potuit incuria ſcriptorum cum tali Rege nullum fuerit fortaſſe bellum ſaltem memorabile actum, patratumque ſentio: itaque Regem hunc non regnaſſe priuſquam Tuſci Romanis in Societatem reciperentur, quia non illis litteris Latinis, ſed Etruſcis utebantur, nec tempore incurſionis C. Hoſtilij cum tunc apud Senatores ineſſet imperij ſumma; at poſtmodum, in bello ſociali teſte Floro Etruria omnis; Picenum atque Campania ſub ſuis quiſque ſignis in Romanos acies inſtruxit, quas ad ſpem dominationis Druſus erexerat, Dux ergò exercitus Aretinorum ſibi Regis nomen in ea propera expeditione aſcripſiſſe fatendum. Lib. 3. cap 18.

Hæc ille. Nomen verò talis Regis decem & octo lapſu ſeculorum obliuione contegitur.

Ex præmiſſis non inſulsè credendum Regem hunc de genere Cilnio Originem eduxiſſe, cum etiam familiæ di-

gnitas

gnitas liqueat ſatis ex notatã inſcriptione ſub Architraui Cathedralis Aretinæ, in qua etiam Pater Ciattus aſſerit *Cilnia* deſumi quamuis litteris Etruſcis confectam legiſſe authumet, cum tales litteras noſtris hiſce ſæculis ignotas non didicerit; verius itaque latinis, ſed Antiquiſſimi illius Characteris, vt difficulter legi, percipique valeant, hinc plures Aretini legiſſe teſtantur.

Cit. hiſt. Peruſ. lib. 2.

GENS CILNIA FIDELIS
ARET. PROVIDENT.

Quam Familiam differre à Licinia ſatis Dyno noſtro comprobatur, vt etiam eruditè oſtendit Abbas Camurrinus, qui in inſcriptione lapidis Lucinianẽſis legit *Lycinianum* (ita dictum in actis veterum) & cum Plebe dicti Oppidi fuiſſe Lycinios in gratiam Populi Romani reductos ingenioſè deducit D. Dynus ex Liuio, & in hiſtoria Aretina M.S. Patris Cammurrini; quæ præ manibus Aretinorum vagatur legi inſcriptionem dicti lapidis Lucinianenſis, quam ex eodem D. Dynus pag. 21. fideliter retulit, cum modo lapis adeò

extet

extet deformatus, vt magis difficulter veritas inſcriptionis carpi poſſit; prò cuius elucidatione Appiano, Sigonio, Volaterrano patet Sillam, in Phesulanos, Aretinoſque, qui ei pertinaciſſimè reſtiterunt acrius ſæuiuiſſe, ac fortilitia fidis ſibi Commilitonibus conceſſiſſe ad menſuram meritorum, quod etiam Dynus tradit, additque ex Thomaſio Lyciniani collem natura muni tum Commilitibus occupatum, Sillamque *ordinato Reipublicæ ſtatu eò vndè Colonias deduxiſſe* comprobat ex Epitome Liuiana, ſed quas Colonias ille deduxerit ob ſubitos, atroceſque Reipæ caſus non eſt Autoribus priſcis memoratum, nec an tunc Lucinianum fuerit ex Colonijs Sillæ ab eo, qui Lucius dicebatur denominatum; hoc deſumitur ex lapide, quod cum Silla Dictator bellis feſſus anno ab vrbe condito DCLXXI. Publium Seruilium, & Appium Claudium ſibi ab intimis in Conſules delegiſſet, & paulò poſt vita migraſſet tempore prefatorum Conſulum inſcriptionem fuiſſe confectã, comprobat verò ſufficienter Decurionum.

Sig. de antiq iure Italiæ lib. 3. cap. 1. Volat. Comment Aret.

Lib. 1.

Lib. 77.

Sigon. Cronolog. in hiſt. Liuij. et comment in Julij ann. 674.

num Magiſtratus lapide recenſitus Lucinianum Coloniam, ſeù municipium extitiſſe, cum Senatores Coloniarum, ac municipiorum Decuriones appellari afferat ex Cicerone, Suetónio, ac Pomponio, Sigonius; Tacitus verò, vt egregiè idem Dynus ponderat, refert Colonias, ac municipia Clanarum exundationem extimeſcentia, propè quas vetuſtius Luciniano oppidum non occurrit, & vnum fuiſſe ex ijs, qui Legationes Romam miſerunt probabiliſſimè credendum ex præmiſſis; hinc rectè inſcriptum Luciniani in Eccleſia S. Michaelis Archangeli.

Sigon. lib. 2. cap. 4. Cic. pro Sextio Sueton. in Auguſt. D. Abbas Machionus in reſp. ad obiecta.

Templum hoc quo vetuſtius.

Cùm antiquitus Minerua pro olei excellentia, ac Numina Paganorum colerentur propè Rocham, quæ Sillana dicebatur, vt traditione patet; & indicant plurimi lapides ad puteum nouum, ſub Architraui, ſupra Iannam in Platea, muriſque oppido affixi, Turreſque oſtendunt munimenti antiquitatem. Terra opulenta inter magis inſignes Tuſciæ ſemper habita, in qua duo floruere ſummi Viri Pater Bartholo-

tholomæus Baſſius inter inſignes Profeſſores in Ticinenſi Accademia repuputatus in Concilio Tridentino diſputauit acerrimè, orauitque teſte Vuadingo in Dominica ſecunda Aduentus, cuius verba edita Brixiæ 1503. de ordine Patrum, at dum in Quadrageſima Orator Medi̇olani laudes Paupertatis, abnegationiſque propriæ voluntatis iuſta verba Domini Noſtri IESV Chriſti Mundi Redemptoris ediduſſet à S. Carolo in ede ex improuiſo ſplendidè viuens ſalutatus migrauit eius monitionibus intellectis ad Cappuccinos inter Beatos habitus. Beatus Matthæus in Silua Ilicetana Senarum profunda Doctrina, ac ſanctimonia effulxit, vt in longo Poemate D. Dynus recenſet, & quamuis in Manuſcriptis cuiuſdam Senarum legatur fuiſſe de Foreſtanis ex Senenſibus, contra eſt, quod vulgò inſcribitur, & patet in Tabellis Cenobij S. Martini Senarum *Beatus Matthæus de Luciniano*, & probat P. Landuccius Senenſis, quin imò in ſuo liberculo Priorum Iliceti ſub Cronicis M.S. aſſerit B. Mattheum

P. Lucas Vuad. de Scriptor. Minorū.

Ann Cappuc. ann. 1579.

Pater Landuccius In Silua Ilicet. Cronicon breue in Bibliotecha S.

V. de

in notis ad Sacras Ilicetanas Gavardi [illegible] in Bibliotheca [illegible] Senarum [illegible] Dyni [illegible]

Martini Senarum ſigno † grad. 8. lib. 29. num. 29. fol. 15. cap. 13. in addit ad Silnam Ilicet., lib. 41. fol. 9.
Volumen tertium Epiſt. eodem grad. finali.

de Luciniano eſſe ex Filijs Franciſci Dyni , & probant Epiſtolæ Cardinalis Burghelij , quibus ſpondet ſeparatum eumdem . B.Matthæum Dynum, quia ab origine Senarum, quæ eſt nobiliſſima Burgheſiorum Patria , Pontifici anteponere ad futuram ſanctificationem , quæ certè D.Dynus ignorauit cum eodem relata non ſint , & cognomen B. Matthæi reliquit in albo , & equiuocatio eſt clara , quia vt in libris Leonum , reliquiſque Signoriſtis Senarum legitur Dynus pronomine Foreſtanus . Plura alia cognomina Virorum de Familia Dyna D.Author reliquerat in albo, nè videretur fortè ſuæ gentis gloriam quæſiſſe , ego verò in margine apponi curaui, nè hiſtoria deficiens videretur.

Quod attinet ad originem. Politiani Nobiles in loco Comitiorum erexere ſtatuam cum inſcriptione

Laerti Porſena Ciuitatis Politianæ Fundatori

Inter quos , Aretinos , ac Sabinenſes ingens viget controuerſia de Patria Iulij III. , Dominus Dynus aſſerit commu-

niter

niter tradi antiquos Iulij natos Sabino, dicitque Feudum nobile, & extitiſſe Patriam Petri Montij, qui vulgò Guidalottus dicebatur, Magnus Militum Melitenſium Magiſter.

Sarteanum conditum dicunt ab Orbeuetanis, verius auctum opinor, munitumque cum in Clanarum ditione aduersùs Senenſes armis irrumperent, vt Incolæ vetuſtiſſima traditione comprobant.

Senalungam verò credunt fuiſſe Arcem Aretinorum, & eſt argumento lapis ibidem repertus per P. Camurrinum indicatus, in quo legeretur inſcriptum.

Famigl. Vmbre, e Toſcane.

Q. FABIO CELERI
EQVITI ARETINO

Reliqua errata agnoſcendo humaniter ignoſcas.

Luciniani 15. *Iunij* 1695.

FINIS.

INDEX

Rerum, & Verborum.

ALens Comes Arcium Luciniani Præfectus aufugit, ob id Ilcini capite mulctatur. pag. 121, & ſeq.
Annibal in paludibus Clanarum luce oculi orbatus. 25
Regionem Clanarum ferro, flammiſque vaſtat. 26. *Delicijs frangitur.* 29
Antonius Cardinalis de Monte Ciuis Politianenſis. 92
P. Annius Viterbienſis Cluerio reprobatus. 72
Aretium Tuſcis conditum, & ab aris denominatum. ibid.
Habet veſtigia veteris amphiteatri. 73
Vna dempta Peruſia ſupra Principes Tuſchorum veteres Ciuitates ſplendet præ cæteris Ciuitas validiſſima. 71
Equitum D. Stephani, ac Meliteńſium fœcundiſſima. 72
Viris ſummis inſignis. 89
Aretini cenſent in Senatu à Conſule Flaminio Collegam expectandum. 79
Supra reliquas Colonias, ſociaſque Ciuitates opem ferunt Scipioni in Pœnos profecturo. 29
Aretinorum agri per Sullam adempti reſtituuntur. 32
Aretini autores belli ſocialis. 30

Are-

Aretini veteres, Fidentiores, & Iulienſes. 34. *Ad vltionem paratiſſimi.* 52
Aretinorum imperij fines propè portum extrà Ariminum. 30
Aretini noui an ex Sillana proſcriptione, ſiuè poſt Triumuiratum deducti, eſt in quęſtione. 94
Dignitatem Sanctæ Sedis defendere parati. 71
Aretij Ciuitas à Longobardis diſiecta, dein in libertatem ſe aſſeruit. 73
Aretini Florentinos, ac Senenſes aliquando vicerunt. ibid.
Cum Vguione Faſolę propè Montem Catinum Florentinos, ac Senenſes trucidant. 76
Oppida Senarum diripiunt. ibid.
Aetrurię imperium affectant. ibid.
Oppidum Cęcilianum inuadunt. ibid.
Prouocant Florentinos. 77
Fugant. 82
Viros 60 ad regendam Rempublicam creant. ibid.
Vincuntur proditione à Ludouico Angioino. 84
Venduntur Florentinis. ibid.
Rebellant à Florentinis Petri Medices partes aſſecuti. 85
Aruns Cluſinus dulcedine vini allicit Senones. 15
Aſcanius de Cornia Peruſinus Militum Prefectus. 66
Santacci Piſtorienſis dolo deceptus. 67
Ad Regem Gallum captiuus à Senenſibus miſſus. 62
Axianum vulgò Aſcianum Deorum aris dictum. 56
B*Orbonius in obſidione Romę occiditur.* pag. 167

C. Ho-

C. Hoſtilius recipit in obſides liberos Aretinorum. pag. 23
CA Caſtri Plebenſes fidi Borbone delentur. 107
Capitula perpetuò ligant, nec requiritur confirmatio. 123
Capitula, ac priuilegia concepta verbis ampliſſimis important exemptionem à Datijs, & gabellis abſolutam. ibid.
Oneroſa firmata mutuis pactis, & obligationibus ſunt irreuocabilia. 125
Capitulis, & priuilegijs in vim pacti ademptis Regna eudunt latrocinia magna. 126
Capitulis non poteſt derogari niſi in caſibus grauiſſimis. 124
Catilina cum Feſulano improſperè pugnat. 33
Caſtilio Aretinus dictus; 95
Caſtilionenſium fama, dum Romani rerum potirentur obſcuriſſima. 94
Dixere ab amplitudine Caſtellonem. ibid.
Egregijs Viris illuſtris. ibid.
Cetoniam credunt Critoniam Romanorum Coloniam. 68
Cinus Capponius nè in manus Coſimi incideret mortem ſibi conſciuit. 121
Clancianenſes quaſi cis Clanas. 63
Venationũ amici ad epulãdas prędas conueniunt inſimul. ibid
Clancianenſia Balnea leniora ijs Montis Caſſiani. ibid
Clanarum Fluuius vbertate agri, ac Oppidis inſignis. 1
Cluſium Oppidulum ad Montana Aretinorum veterum hiſtorijs ignotum. 52
Cluſini à clade Sillana profugi in Monte Politiano, ac Caſtro Plebis credunt ſe recepiſſe. ibid.

Clu-

Cluſiũ in lõgum ſe portendit ambitu ferè unius milliarij. 63
Colonia Romanorum, libertatem conſequitur. 64
A Cluſinis iactant originem. Camertinenſes, Cluſcienſes, ac Politianenſes. ibid.
Cluſentinum dicunt Caſentinum à clauſura Montium. 52
Cluſium olim Camars. 5
Cluſini opem ferunt Scipioni in Pœnos profecturo. 29
Cortona olim Crotona, Sedes Corithi præ cæteris Italiæ vetuſtiſſima. 35, & 40
Colonia Romanorum. 35
Libertatem aſſequitur pulſis Longobardis. 36
Cortonæ muri diruuntur ab Aretinis. ibid.
Cortonenſes incidunt in Tirannidem Vgutionis. 37
Regem Ladislaum armis pellunt. ibid.
Cum Galeotto Capitaneo Lucinianum inuadunt. 39
Pugnant cum Lucinianenſibus. ibid.
Incendunt publicas Lucinianenſium ſcripturas. 40
Cortona Equitibus D. Stephani, ac Melitẽſibus inſignis. 40 & 41
Corſilianum nunc Pientia. 55

E Piſcopus Aretinus nouem millia armatorum Aretio educit. pag. 77
Ad Campaldinum Equites Florentinos fugat, ſed victus occiditur. 78, & 79
Tiphernum, Burgum, Terramnouam, Caſtilionem armis retinet. 81
Ludouico Bauaro ferream coronam imponit. ibid.
Montem S. Sabini diruit. ibid.
Etruſci vetuſtiſſimi Maris Domini. 3

F Amilia Pecora de Caualerijs de ordine Senatorum Politiani pellitur. pag 59
Flaminius Conſul in acie ad Traſymenum occiſus. 28
Florentini victis Aretinis Bibienam in poteſtatem recipiũt. 80
Aretium obſident improſperè. 81
Foanum Oppidum copioſum, & nobile. 42
Merum, & miſtum imperium vſurpauit. 43
Foanenſes cum Lucinianenſibus ſpatio ferè annorum 100. armis diſceptarunt de finibus. 44
Fluuianum ſcribunt quidam ità dictum à Fluuio. 56
Improuiſa proditione ab hoſtibus, ſuiſque depopulatur. 118
G Raccianum vetus Oppidum, in ſcripturis veterum Grachianum. pag. 34, & 45
Gargonſa Oppidum à Florentinis obſeſſum ab Aretinis defenditur. 71
I Acobus Cardinalis Amannatus vulgò Papienſis ad conciliandos animos Lucinianenſium cum Foranenſibus delegatus ab ijs illuditur. 44
Ope Columbæ obduratos Oppidanorum animos componit. ibid.
Ieſuitæ de Republica Litteraria emeritiſſimi. 72
Immunitas non debet lædi niſi cum onus ferri non poteſt ab alijs. 125
Interpetrandum eſt contra Principem, & contra gabellã. 124
Inciſa Oppidum in antiquis finibus Pheſulanorum. 25
Ioannes Cardinalis Riccius Patriæ Pater. 46
Iulius III. Aretinus dictus. 91
Iulij veteres Monte Sancti Sabini nati. 92

Licinium

LIcinium genus differt à Cilnio Aretino. pag.22
Licinium genus præpotens teſte Liuio. 17
Licinij cum Plebe reducuntur ſub patrocinium Romanorum. 18
Liciniano ſede vtebantur. 20
Licinia oliua liquore amabilis. 99. & 102
Licinium oleum differt à Venafrano ſupra illud concelebratum. 103
Liciniæ bachas maturas, molles appetunt omnes aues, & explicatur Plinius lib. 15. cap. 2.
Liuius dictus negligens, & verboſus. 19
Lucumones Etruriæ concilia inibant ad Fanum Voltumnæ. 8
Lucinianum in actis veterum, & grauiſſimis authoribus latinè Licinianum. 20
A Lucio Sulla è Liciniano Lucinianum denominatum. 56
A turribus, & ſtructura murorum habet ſigna antiquitatis. 99
Ab Aretinis, Senenſibus, Florentinis, Peruſinis, Orbeuetanis loci dignitate, ac opportunitate armis perpetuò decertatum. 100
Sedes belli à Strozza eligitur. ibid.
Lucinianum templis, molibuſque militaribus pernenuſtum. 103
A Datijs, & Gabellis ab immemorabili exemptum. 125
Virorum copia dignorum prenobilis. 134
Lucinianum fortiſſimum, ac munitiſſimum arte, & natura. 107. & 122.

Lucinianum diues, & potens indicatum teſte Podio. 113
Luciniani comitatus Pagis, Villis, incolisque olim copio-ſus. 114
Lucinianenſium fœminę ruunt ſtrenuè ad arma. 126
Lucinianenſes ad arma ferociſſimi. 104
Liberant Senas ab obſidione. 105
Lucinianenſes fidi. 106
Lucinianenſibus publico nomine à Senenſibus gratia red-dita. ibid.
Cum Senenſibus Diegum, Hiſpanoſque pellunt. 113
Villam Senarum Equitum Magiſtrum eludunt. 110
Florentinos recipiunt à Senenſibus deſtituti. 117
Senenſium iterùm in gratiam recepti. 118
Initis Capitulis Coſimo ſe ſubmittunt. 122
Gallos, ac Ilcinenſes fugant. 126
Lucignani deditio Senenſibus infauſta. 122
Lucignanum obſidet Ferrantes Gonzaga. 109
Arte, & dolo magis oppugnat, quàm virtute. 111
Oppidum incendit ſcripturas, neci tradit. 112
Locupletes carceribus Senalungę addicit. 113
Lucinianenſes excidium paſſi loco anni in contractibus inſcri-bebant tempore noſtrę deuaſtationis. ibid. & ſeq.
Lucinianum Clauis Vallis Clanarum, vt author eſt Cinus. 57
Lucinianum Senenſibus, Politianum Florentinis per Arbi-tros adiudicatum. ibid.
Lucinianenſes Fluuiani territorium diripiunt Puteum, & Baſtardum expugnant. 69

Luci-

Lucinianum, Pelitianum, Sarteanum Orbeuetanis tributum, ac cenſum Romanę Eccleſię perſoluebant. 74
Lucinianenſes Epiſcopum Aretinum Oppidum armis inuadentem victum pellunt. 75
Nec ſubditi Senarum, nec Aretinorum. ibid.
Cum Sabinenſibus ſe iungunt Aretinis. 76
A Peruſinis rebellant. 82
Libertatem aſſequuntur. ibid.
Lucinianenſes conuocant milites aduerſus Aretinos cum quibus per xv annos decertant. 83
Aſſequuntur à Senenſibus Ciuilitatem inter nobiles ſecundi ordinis habiti, & merum, & miſtum imperium. ibid
Luciniani ſolùm pingue emi exteris vetitum. 101
Lucinianenſes, nec diù Serui, nec diù Domini eſſe valent. ibid.
Lydi exagere Pelaſgos. 4
M*Anutenendus, qui eſt in veteri poſſeſſione.* pag. 123
Marinianus ex Marchionibus Mediceis aurum, ait, robur, ac fortuna belli. 65
Excurrit per inſidias ad portas Senarum. 66
Martianum Strozzę clade inſignitum. 98
Monaldenſis Dux Orbeuetanorum Senis ducitur captiuus. 58
Mons Latonę vulgò Tosonę. 62
Mons Sancti Sabini egregijs Viris lapſo ſęculo euaſit illuſtris. 95. & 96
Feudum Nobile. ibid.
A Sancto Sabino Patrono nomen habet. ibid.
Habet Palatium familia Montium. ibid.

A Duce Calabriæ vi expugnatur, vt inquit Maleuolens. 97
A vaſtatione diuino auxilio immunis. ibid.
Montis Ilcini Ciues fidi, militia egregij, in ſedente ſ colle munitiſſimo. 66
Mulieres apud plures nationes in conſilijs Sententiam dicebant. 9

N *Apolio Cardinalis Vrſinus Aretio excipitur.* pag. 71
Nomina Caſtrorum ab inſigni fluxa. 56

P *Andulphus Petrutius Senarum Moderator Petro Medices fauebat.* pag. 85
Pelaſgi Teſſaliæ Populi Vmbros pellunt. 4
Peruſini Suburbium Luciniani, ac Pagum Sancti Blaſij incendunt. 82
Donant Lucinianenſibus inſignè Guiphonis. ibid.
Politianum in apice collis pollens antiquitus Pollitianum. 45
Vbertate Soli, ac Cœli clementia iucundum. ibid.
Politiani vetuſtatem probant ſtructuræ murorum euerſæ. 51
Politianum, Lucinianum, Secianum, Caſtrum Senenſe Zenobio condita fabulatur Volaterranus. 52
Modò Senenſibus modò Florentinis ceſſit in prædam. 56
Libertatem conſequitur. 57
A Senenſibus in deſolationem relinquitur. ibid.
Politianenſes Orbenetum Cæſareis obſeſſum militibus miſſis defendunt. 58
Occupant fines Clauſiniarenſium. ibid.
Sub Vrbe Clusio armis irrumpunt. ibid.
Cum Orbenetanis à Senenſibus ſtrenuè fugantur. ibid.

Nec

Nec totam libertatem, nec totam ſeruitutem pati poſſunt. 59
Sub patrocinio Senarum cum mero, ac miſto imperio. ibid.
Ciuilitate Senarum donati, & inter Nobiles habiti. ibid.
Fullanicam expugnant, ac Turritam quatiunt. ibid.
Lucinianenſibus fugantur. 60
Politianum ſummis Viris celeberrimum. ibid.
Priuilegia conceſſa hominibus concomitantur perſonam vbicumque contrhaere contingat. 124
Conceſſa non ſubditis ſunt irreuocabilia. 125
Ob ſeruitiorum remunerationem, nec ingratitudine reuocari poſſunt. ibid.
R *Idolphus Baglieonus ſtrenuus Equitum Magiſter.* pag. 06
Rigomagnenſes dulces eloquio. 70
Romani rogant Aretinos ne Tarquinio ſuppetias mittant. 10
Romanorum pueri apud Tuſcos litteris edocebantur. 9
Roſſetum vulgò Groſſeto Ciuitas Ruſſellarum euerſione aucta, ac denominata. 64
S *Arteanum Terra nobilis.* pag. 69
Sarteanenſes fidi, ac armigeri. ibid.
Scurſianum Terra Venatoribus laudata. 70
Senalunga Arx Aretinarum. 69
Sena in Etruria Tuſcis condita. 54
Dicta à Senonibus. ibid.
Senarum Patres cum plebe in die feſto acclamabant Lucignan pro amore: 83
Sena Colonia Tulia. 55

Senenſes ad communem libertatem vindicandam Florentinos laceſſunt. 38
Recipiunt in obſides 150 *ex Iunioribus Lucinianenſium.* 74
Senones natura, ac ingenibus armis feroces. 15
Romanos ſternunt, & delentur. 16
Silla cum Carbone propè Clusium pugnat æquo Marte. 30
Oppida Commilitibus ſuis diſtribuit. ibid.
Sillę Commilites Luciniano inſediſſe. 32
Strozza deſtitutus ab Equitibus cum Tura Zondodario pugnat acriter. 119
Luciniano profugus. 120
T*Ectis ciſtis cum Aurelio Fregoſo Ilcini aufragis.* pag. 121
Tarlatorum Familia de Petramala rem Aretinorum ad ſummam potentiam euexit. 74
Tarcon Tirheni filius condidit 12. *Vrbes in Etruria.* 4
Tura Zondodarius, Pippus Ciaia Duces militum Senarum ſtrenuiſſimi. 67
Turrita Oppidum munitum vi Turrium dictum. 69
V*Erba bis geminata* ogni,e qualunque *includunt omnes caſus etiam expreſſis maiores.* pag. 123
Vinum Politianum, Lucinianum, ac Clancianenſe comparatur. 48
Vina Muſcatella tàm alba, quàm rubra Liciniani optima. 49
Vitellozzius Vitellius Ciuitates, ac Oppida Clanarum poteſtati Medicea Familię reſtituit. 86

FINIS.

Errata		Corrige.
Pag. iv	prę ceteros	præ ceteris
	proſima	proxima
Pag. v	elugubrato	Elucubratio
	inſulze	inſulſe
vj. 60.62.	inſignijs	inſignibus
x	impunę	impune
12	Rumulidum	Romulidum
14	fodijſſe	fodiſſe
	lęuiſque	leuiſque
25	inuadiſſet	inuaſiſſet
29	quadragintas	quadraginta
33	milituum	militum
	prçcanentem	prçcanentem
	Auſiliariſque	auxiliarijſque
34	Iulientes	Iulienſes
36	Muſciolæ	Muſtiolæ
38	vendicta	vendita
	iucibus	vicibus
39	tollerandas	tolerandas
42	extiua	eſtiua
43	oppoſitis	appoſitis
55	frontium	fontium
58	redigiſſent	redegiſſent
60	ommiſſis	omiſſis
61	nullo	nulli
	ſpecioſora	ſpecioſiora
63 110	hijs	ijs
64	veteras	veterum
69	Sciſtharum	Scijtharum
	edidi	edidit
72	inſedentibus	inſidentibus
73	cap.89.	119.
77	98.proprius	propius
78	immitare	imitari
	omemque	omenque
	fluctuatus eſt	fluctuauit
81	nobilitates	nobilitatas
82	Epiſcopos	Epiſcopo
90	Perfectos	Præfectos
94	muris	murorum
100	milliaris	milliare
109	inſtetit	inſtitit
110	detrudabantur	detrudebantur
120	confluerant	confluxerant
126	ademerentur	adimerentur
	Reges	Regibus
	gliſtat	gliſcat

91 111

101384